

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav sociálních studií

**Rizikový životní styl mladých žen v online prostoru, možnosti
prevence a poradenství**

Diplomová práce

Autor: Bc. Tereza Hlaváčová
Studijní program: N0111A190018 / Sociální pedagogika
Studijní obor: NSOCP / Sociální pedagogika
Vedoucí práce: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.
Oponent práce: PhDr. Ing. Dagmar Ouhrabková, MBA

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Tereza Hlaváčová

Studium: P22P0849

Studijní program: N0111A190018 Sociální pedagogika

Studijní obor: Sociální pedagogika

Název diplomové práce: **Rizikový životní styl mladých žen v online prostoru, možnosti prevence a poradenství**

Název diplomové práce AJ: Risky Lifestyle of Young Women in Online Space, Possibilities of Prevention and Counseling

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce je zaměřena na aktuální problematiku druhých identit v online prostoru seznamovacích aplikací. Teoretická část věnuje pozornost poznatkům z oblasti partnerství v mladém dospělí, internetu, sociálních sítí a online seznamování. V neposlední řadě se věnuje stěžejnímu tématu rizikového chování v online prostředí, které rozšíří kapitoly o možnostech prevence a poradenství. Empirická část vychází z kvalitativní strategie, která se pro tuto problematiku jeví jako komplexnější a tvoří tak jednotlivé příběhy. Polostrukturované rozhovory jsou zaměřeny na interakci mladých uživatelů seznamovacích aplikací, prostřednictvím kterých mají zkušenosti s falešnými identitami. Praktickým přínosem je výzkum zaměřený na zjištění a popsání vyskytujících se subjektivních zkušeností, které jsou dále ošetřeny návrhy na předcházení případných dalších rizikových situací.

Klíčová slova: mladá dospělí, online prostor, online seznamování, poradenství, prevence, rizikové chování, rizikový životní styl, seznamovací aplikace

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Pavla DOBEŠOVÁ. *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. ISBN 978-80-244-5914-1.

KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

MCCARTHY, Linda a Denise WELDON-SIVIY, ed. *Bud' pánem svého prostoru: jak chránit sebe a své věci, když jste online*. Praha: CZ.NIC, [2013]. ISBN 978-80-904248-6-9.

PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.

SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita. 2. rozšířené a aktualizované vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. Psychologická setkávání. ISBN 80-7254-360-1.

Zadávací pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.

Oponent: PhDr. Ing. Dagmar Ouhřabková, MBA

Datum zadání závěrečné práce: 28.2.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci *Rizikový životní styl mladých žen v online prostoru, možnosti prevence a poradenství* vypracovala pod vedením vedoucí práce Mgr. Lucie Křivánkové, Ph.D., samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 21. 4. 2024

.....

Tereza Hlaváčová

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Lucii Křivánkové, Ph.D., za odborné vedení a pomoc, při zpracování diplomové práce. Děkuji za trpělivost, odborný dohled, metodické rady a vstřícnost při konzultacích, které mi byly stěžejní v průběhu zpracovávání. Dále bych ráda poděkovala všem informantkám, které se účastnily výzkumného šetření.

Anotace

HLAVÁČOVÁ, Tereza. *Rizikový životní styl mladých žen v online prostoru, možnosti prevence a poradenství*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 94 s. + 6 příloh. Diplomová práce.

Diplomová práce je zaměřena na aktuální problematiku falešných identit v online prostoru seznamovacích aplikací. Teoretická část věnuje pozornost poznatkům z oblasti partnerství a navazování vztahů v mladém dospělém věku ve spojitosti s virtuální komunikací. Vymezuje stěžejní problematiku falešných identit a online seznamování. V neposlední řadě se věnuje tématu rizikové komunikace v kyberprostoru, kterou rozšíří kapitoly o možnosti prevence a poradenství v oblasti online rizik.

Empirická část vychází z kvalitativní strategie, která komplexněji vystihne tuto problematiku. Polostrukturované rozhovory jsou zaměřeny na interakci mladých uživatelů seznamovacích aplikací, prostřednictvím kterých mají zkušenosti s falešnými identitami. Praktickým přínosem je výzkumné šetření zaměřené na zjištění vyskytujících se protektivních faktorů v chování u mladých žen, které jsou důležitým předvojem k předcházení případných rizikových situací a s ním spojených negativních jevů v kyberprostoru.

Klíčová slova: mladá dospělá věk, online prostor, online seznamování, Tinder, Badoo, poradenství a prevence, rizikové chování, rizikový životní styl, seznamovací aplikace

Annotation

HLAVÁČOVÁ, Tereza. *Risky Lifestyle of Young Women in Online Space, Possibilities of Prevention and Counselling*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 94 pp. + 6 appendices. Diploma Thesis.

The diploma thesis is focused on the current issue of false identities in the online space of dating applications. The theoretical part pays attention to findings from the field of partnership and establishing relationships in young adulthood in connection with virtual communication. It defines the core issue of fake identities and online dating. Last but not least, it addresses the topic of risk communication in cyberspace, which is expanded by chapters on prevention and counselling options for online risks.

The empirical part is based on a qualitative strategy that more comprehensively captures this issue. Semi-structured interviews are focused on the interaction of young female users of dating apps through which they experience false identities. The practical contribution is a research investigation aimed at identifying the occurring protective factors in young women's behaviour, which are important antecedents to prevent potential risk situations and associated negative phenomena in cyberspace.

Keywords: young adulthood, online space, online dating, Tinder, Badoo, counselling and prevention, risky behaviour, risky lifestyle, dating apps

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: .....

Podpis studenta: .....

Obsah

Úvod	11
1 Mladá dospělost a navazování vztahů v 21. století.....	13
1.1 Specifika mladé dospělosti.....	13
1.2 Mladá dospělost a partnerský život.....	14
1.3 Krize v mladé dospělosti.....	15
1.4 Specifika virtuální komunikace.....	16
1.5 Emocionalita ve virtuálním prostředí.....	18
2 Falešné identity a seznamování se online	20
2.1 Seznamovací aplikace	21
2.2 Falešné identity na sociálních sítích.....	24
2.3 Ochrana svého online bezpečí.....	25
2.4 Rozpoznání podezřelé online komunikace.....	26
3 Riziková komunikace v kyberprostoru	28
3.1 Kybergrooming	29
3.2 Další vybrané negativní jevy ve spojitosti s kybergroomingem	30
4 Prevence a poradenství v oblasti online rizik	33
4.1 Mediální výchova v kontextu sociální pedagogiky.....	36
4.2 Realizace mediální výchovy ve školách	38
4.3 Vybrané bezpečnostní, preventivní a vzdělávací aktivity.....	40
5 Metodologie kvalitativního výzkumného šetření.....	43
5.1 Formulace cíle práce, výzkumných a dílčích výzkumných otázek.....	43
5.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	44
5.3 Popis sběru dat	46
5.4 Etika a rizika výzkumného šetření	48
5.5 Vybrané výzkumy v dané problematice.....	50
6 Výzkumné šetření: Protektivní faktory v online seznamování	53
6.1 Analýza a interpretace výsledků výzkumného šetření	54
6.2 Souhrn výsledků výzkumného šetření	77

Závěr	82
Seznam použitých zdrojů	84
Seznam tabulek	91
Seznam obrázků.....	92
Seznam schémat	93
Seznam příloh.....	94

Přílohy

Příloha A Informovaný souhlas k rozhovoru

Příloha B Seznam otázek do rozhovoru

Příloha C Podrobný přehled kódování DVO1

Příloha D Podrobný přehled kódování DVO2

Příloha E Podrobný přehled kódování DVO3

Příloha F Podrobný přehled kódování DVO4

Seznam použitých zkratek s výkladem

Atp. – a tak podobně

DKC – dětské krizové centrum

DVO – dílčí výzkumná otázka

HVO – hlavní výzkumná otázka

I – informantka

ICT – z angl. Information and Communication Technologies

IMRaD – pomocná metoda pro psaní odborného textu, která určuje jeho strukturu.

Jedná se o zkratku slov z angl. Introduction, Methods, Results, Analysis, Discussion

JSNS – Vzdělávací program „Jeden svět na školách“

LB – linka bezpečí

MMS – z angl. Multimedia Messaging Service

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Např. – například

NCBI – Národní centrum bezpečnějšího internetu

NPI – Národní pedagogický institut

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

RVP – rámcový vzdělávací program

SIC CZ – Safer Internet Centrum ČR

SMS – z angl. Short message service

Swipe – Swipovat znamená pohybovat se mezi jednotlivými obrazovkami pohybem prstu doleva nebo doprava, typické pro seznamovací síť Tinder, Badoo

T – tazatel

TO – tazatelská otázka

Tzn. – to znamená

ZŠ – základní škola

Úvod

V dnešním digitálním světě se online prostor stal nedílnou součástí života nejen mladých žen, ale nás všech. Sociální média, internetová komunikace a digitální technologie přinášejí celou řadu výhod, ale zároveň s sebou nesou i svá rizika. Mladé ženy se často potýkají s negativními důsledky rizikového životního stylu v online prostoru, které mohou ovlivnit jejich fyzické a duševní zdraví, sebevědomí a vztahy. Proto je důležité zaměřit se převážně na možnosti prevence a poskytnutí vhodného poradenství.

Cílem diplomové práce *Rizikový životní styl mladých žen v online prostoru, možnosti prevence a poradenství* a realizovaného výzkumného šetření je **popsat protektivní faktory v chování mladých žen s používáním seznamovacích aplikací v kontextu setkávání se s falešnými identitami.**

Je zapotřebí prozkoumat rizikový životní styl mladých žen, zhodnotit vliv online prostředí na jejich život a analyzovat možnosti prevence a poskytování poradenství. Nicméně efekt preventivního působení by měl mít počátek již ve věku, kdy děti začínají informační a komunikační technologie používat. Tyto jevy tudíž v rámci šetření hodnotíme i retrospektivně v čase již od útlého věku, kdy se začínáme seznamovat se sociálními sítěmi. Konkrétně se zaměříme na identifikaci rizikového chování a nežádoucích jevů, kterým jsou mladé ženy vystaveny. Zmíníme možnosti prevence, poradenství a intervence, které by mohly předcházet těmto problémům. Dále zhodnotíme již existující programy a projekty v oblasti prevence a poradenství a diskutujeme o možných směrech budoucího vývoje v této oblasti.

Diplomová práce je strukturována do několika kapitol, které se postupně zabývají různými aspekty rizikového životního stylu mladých žen v online prostoru, prevencí a poradenstvím. V první kapitole je představena problematika mladé dospělosti a navazování vztahů ve 21. století. Druhá kapitola se zaměřuje na falešné identity a seznamování se online, kde se prakticky dotýkáme specifík seznamovacích aplikací a falešných profilů, které jsou jejich nedílnou součástí. Poté se věnujeme rizikové komunikaci v kyberprostoru, jejíž hlavním zájmem je problematika kybergroomingu a jeho vybrané negativní jevy, kterým můžeme vystavit sami sebe ale do budoucna i své děti. Poslední kapitola teoretické části nás seznámí s tématem prevence a poradenství v oblasti online rizik, kde se v první řadě zaměřuje na mediální výchovu v kontextu

sociální pedagogiky, z pohledu výchovného působení v rodině a ve školách a školských zařízeních. Řeší také realizaci mediální výchovy ve školách jako prevenci rizikového životního stylu. V kapitole jsou zmíněny i organizace působící v této sféře. Dotýká se také vzdělávacích, bezpečnostních programů a projektů, zaměřených na prevenci rizikového životního stylu v online prostoru, které by mohly přispět k vytvoření bezpečného online prostředí. Kapitola tak odkazuje na různé formy poradenství a podpory, kterých můžeme v případě nouze využít.

V empirické části je cílem odpovědět na hlavní výzkumnou otázku, která byla stanovena následovně: *„Jaké jsou protektivní faktory v chování mladých žen s používáním seznamovacích aplikací v kontextu setkávání se s falešnými identitami?“* Hlavní výzkumná otázka je podložena těmito dílčími výzkumnými otázkami:

- Jaká je motivace informantek k používání seznamovacích aplikací?
- Jaká protektivní opatření činí informantky, aby chránily svou identitu na seznamovacích aplikacích?
- Jak se informantky chovají, při odhalení falešného profilu?
- Jaká je prevence mezi informantkami v rámci online bezpečnosti?

V rámci výzkumného šetření je využívána kvalitativní výzkumná strategie a technika polostrukturovaného rozhovoru. Kvalitativní výzkum se jeví pro tuto problematiku jako komplexní řešení k zachycení zkušeností mladých žen. Způsob výběru informantů je založený na nepravděpodobnostním řetězovém výběru (tzv. metoda sněhové koule). Dále nalezneme odůvodnění zvolené výzkumné strategie, charakteristiku vybraného výzkumného vzorku a techniku sběru informací. Práce obsahuje plán organizace výzkumného šetření, propojení v rámci etiky a pravděpodobná rizika výzkumného šetření. V závěrečné části empirického výzkumu je provedena analýza získaných dat ve vztahu k jednotlivě stanoveným dílčím cílům a celkové shrnutí výzkumného šetření spolu se závěrem celé práce.

Tato diplomová práce má přispět k lepšímu porozumění rizikovému životnímu stylu mladých žen v online prostoru a poskytnout tak důležité informace pro prevenci a podporu zdraví ve světě novodobých technologií. Výsledky a doporučení této práce mohou sloužit jako námět pro vytváření účinnějších programů prevence a poradenství, či přispět k podpoře a zlepšení duševního a fyzického zdraví mladých žen.

1 Mladá dospělost a navazování vztahů v 21. století

Podle Blatného (2016) se sociální vztahy a vztahy mimo původní rodinu v mladé dospělosti vyznačují velkou variabilitou a rozsahem. Částečně jde o důsledek životních událostí, které se v životě mladých lidí dějí, jako je například studium na vysoké škole, přechod do pracovního života atp.

Vztahy mladých lidí mají rozšiřující charakter. Tento růst ovlivňují především koníčky, možnost svévolného cestování, nepřeborné množství zábavy, trávení volného času s přáteli, využívání nových informačních technologií, které umožňují vztahy nejen v reálném životě, ale také ve virtuálním prostředí. Jednou z oblastí navazování vztahů je poznávání potenciálních partnerů, kdy virtuální svět v mnoha případech dokáže měnit a uspokojit některé naše potřeby, jako je komunikace s vrstevníky, hledání partnerů nebo sdílení problémů a zkušeností s ostatními. (Macek a Lacinová, 2012)

„Dosah různorodých podnětů v životě dnešní generace dětí a mladých lidí je zesilován působením nových a stále více dostupných komunikačních technologií.“ (Stašová et al., 2015, s. 19) Tento nárůst pozoruje i Greenfieldová (2016), která usuzuje, že pouhých pár let stačilo k tomu, aby nám nové technologie změnily způsoby, jakými běžně komunikujeme. Dnešní doba již není primárně založena na komunikaci „face to face“ nebo telefonních hovorech. Tyto formy komunikace již nejsou nejběžnějším způsobem vzájemného rozhovoru. To můžeme pozorovat zejména u mladších věkových skupin, ve kterých se ujímají nové formy komunikace, které nevyžadují skutečné, přímé spojení. Tím, jak se s technologickým pokrokem posouváme stále vpřed, se předpokládá, že tento trend, bude dále narůstat. *„Podíváme-li se blíže na lidskou komunikaci, možná, že bychom současnou dobu mohli charakterizovat jako dobu stálého vyrušování.“* (Pilný a Kučerová, 2014, s. 121)

1.1 Specifika mladé dospělosti

Období mladé dospělosti můžeme specifikovat jako etapu života, ve které se člověk posouvá do života plné dospělosti. V mladé dospělosti člověk neprochází téměř žádnými fyzickými změnami jako je tomu primárně v dětství a v období pubescence a adolescence. To ale neplatí v oblasti psychosociální, v níž prochází různými životními situacemi. (Blatný, 2016)

Mladou dospělost můžeme rozdělit na dvě etapy. První se přisuzuje životní dráze adolescenta v přechodu do dospělosti. Jde především o zřízení své vlastní existence nejen v profesním životě. V novodobé literatuře se také často užívá pojem *vynořující se dospělosti*, který je ohraničen věkem v rozmezí 18 až 29 let (Tanner et al., 2009 In: Blatný, 2016). Druhá část je specifická pro rozvoj sociálních dovedností a rolí dospělého života s cílem budování mezilidských vztahů a následného vstupu do manželství. Bere se však v potaz i to, že v dnešní společnosti je většina nesezdaných párů, i když už spolu mají děti. S tím souvisí další úkol mladé dospělosti, a to vytváření a nalezení intimity (Říčan, 2013). Přesná věková hranice není jednotně stanovena. Existuje několik různých vymezení. Blatný (2016, s. 118) zmiňuje rozdělení dle Eriksona (1950/2002), který mladou dospělost vymezuje od 18. do 40. roku života. Uvádí zde, že horní hranice je vysoká proto, že dnešním trendem novodobé společnosti je odkládání tradic, které dříve přicházely s nižším věkem. Stejným způsobem popisuje mladou dospělost i novější publikace od Vágnerové (2007), která vymezuje horní hranici od 20. do 40. roku. Naopak v současné literatuře Říčan (2021) kotví mladou dospělost jako věk od 20 let až do 30 let a toto období označuje jako zlatá dvacátá léta. Totožné vymezení mladé dospělosti uplatňuje i v jiných svých publikacích (Říčan, 2013).

Novější zdroje specifikující věkové rozmezí mladé dospělosti obsahují různá vymezení. Na základě jednotlivých publikací z různých období lze považovat za nejčastější vymezení věk od 20 do 30 let. Většinou se snižuje nebo se drží spodní hranice věku na pomezí dospělosti, která se vymezuje dnem dosažení plnoletosti. Na základě již zmíněných autorů však můžeme předpokládat, že se horní hranice postupem času může zvyšovat s již zmiňovanými ohledy právě na odkládání tradic, které dříve přicházely s věkem nižším. Dnes tedy můžeme alespoň prozatím mladou dospělost definovat právě v tomto věkovém rozmezí.

1.2 Mladá dospělost a partnerský život

Vztahy mezi partnery definuje Vágnerová a Lisá (2021) jako proces poznávání se navzájem a především poznání sebe sama. Důraz je kladen na pochopení toho, jak spolu dva lidé vychází za předpokladu, že se od sebe významně odlišují. Tím se učíme a vycházíme z potřeb altruistického a prosociálního chování. Tím prohlubujeme naše sociální dovednosti. Učíme se, jak spolu vzájemně vycházet, komunikovat, naslouchat

jeden druhému, dojít ke kompromisu, najít v sobě úměrný postoj k sobě, k druhému a mnohé další. Partnerské vztahy v této fázi dospělosti již mívají pevné základy, oproti adolescenci, kdy vztahy bývají převážně nestabilní. Tyto vztahy jsou poznamenány aspektem experimentu, kdy většina vztahů musí dozrát právě kvůli nedospělosti našich identit. V mladé dospělosti má utváření vztahů potenciálně daleko větší naději na delší trvání, zpravidla se jedná o vyrovnanější a harmoničtější vztah obou partnerů.

Dříve zmíněné experimentování z předchozích vývojových stádií člověka se v mladé dospělosti přetváří na vztahy upevňované na základních aspektech života, jako je v první řadě sexualita v intimním životě, kdy pro partnerský život hledáme partnera, který nás bude vyhlídkově doplňovat nejen v oblasti sexuality, ale i v přátelských vztazích, v podobných zájmech, v pracovních příležitostech v podobě zaměstnání atp. (Erikson, 2015; In: Hartmannová a Kolařík, 2022) „*Jestliže se jedinci podaří intimní vztah nalézt, ego (já) nabývá nové kvality (ctnosti) – lásky.*“ (Hartmannová a Kolařík, 2022, s. 41)

1.3 Krize v mladé dospělosti

Příchod významných událostí v životě mladého člověka nemusí vždy znamenat krizi v takovém slova smyslu, v jakém ji známe. Nicméně Blatný (2016) ve svém textu odkazuje na Stapletonovou (2012), která popisuje hlavní příčiny vzniku takovéto krize. Jedná se o prvotní selhání sebe samotného či neuspokojení v interakci s druhými, kteří od nás očekávají určitá rozhodnutí, řešení situací, úspěchy atp. Druhá zjevná příčina se soustřeďuje na finanční zajištění a otázky spojující profesní kariéru a platové ohodnocení. Třetí a poslední příčina se odráží do našich kognitivních procesů, které nám umožní vnímat sociálních vztahy jako nedostatečné, bez potenciální nulové opory.

Z britského výzkumu, ve kterém Blatný (2016) odkazuje na Robinsona et al. (2013), můžeme vyčíst, že z tisíce dotazovaných respondentů si krizi mladé dospělosti – událostí, se kterou se člověk srovná jako se situací stresující a po čase dojde do bodu obratu – prošlo celkem 39 % mužů a 49 % žen ve věkovém rozmezí 20 až 29 let.

Období mladé dospělosti v dnešní době svádí k tomu, že se někteří jedinci mohou obrátit k nadměrnému užívání internetu jako prostředku k uspokojení svých potřeb intimity, čímž mohou částečně nahradit navázání stabilního partnerského vztahu. Komunikace v kyberprostoru může poskytnout pocit spojení a blízkosti, ale je dobré

vzít v úvahu především výhody osobních vztahů. I toto smýšlení může vést ke krizi daného období. (Blinka, 2015)

1.4 Specifika virtuální komunikace

Na úvod můžeme použít slova Kopecského et al. (2021), který říká, že éra technologií, která způsobila přeměnu industriální společnosti v moderní, se datuje ke 2. polovině 20. a 1. polovině 21. století. Naše společnost je založena primárně na začlenění informačních a komunikačních technologií do všemožných oblastí našeho života, přičemž nás mohou ovlivnit v jakémkoliv věkovém období. „*Internet však neslouží jen jako zdroj informací, ale také zábavy, je prostředkem a místem vzdělávání, pracovním nástrojem, poskytovatelem nejrůznějších služeb, zboží, a hlavně komunikačním médiem – supluje telefon, televizi i rádio.*“ (Kopecký et al., 2021, s. 5) Dle Pospíšilové (2016) je komunikačním médiem jakýkoliv prostředek komunikace (verbální či neverbální, technologické prostředky atp.), nicméně je důležitý jeho přenos, abychom druhým předali myšlenku s jasným a srozumitelným obsahem. Důležitost klade na vzájemné porozumění. Charvát (2017) usuzuje, že v dnešní době může být každý z nás tvůrcem nějakého obsahu na sociálních sítích. Jde pouze o to, abychom vlastnili mediální technologii, jako je například mobilní telefon či notebook, včetně podmínky připojení k internetu, což umožní spojení se s uživateli na sociálních sítích, jejichž prostřednictvím lze vést online život v reálném čase.

Kopecký et al. (2021) odkazuje na J. R. Sulera (2004b), který popsal šest hlavních kritérií, které dále vysvětluje v závorce jednoduchým slovním spojením. Podstata těchto aspektů souvisí s *disinhibičním efektem* (viz obr. 1), který v rámci kyberprostoru zaštiťuje podstatný znak online komunikace. Vybíral (2009) definuje disinhibiční efekt jako „odložení zábrán“, kdy uživatel v online prostoru ztrácí např. ostych, stud, plachost na úkor své povahy, odbourává si tak své bariéry, které mohou v krajních případech zajít až k porušování zákazů a jisté upouštění od běžných norem, které se vychylují až ke společenské anomálii. Tento jev potenciálně může rozvíjet rizikovou online komunikaci skrze kybergrooming a jeho další rizikové jevy s ním spojené, jako je např.: sexting nebo webcam trolling (viz kapitola 3).

Mezi tato kritéria patří:

1. Zastírání anonymity („Neznáš mě.“)

Anonymita poskytuje příležitost oddělit slova a činy od vlastní identity, tudíž uživatelé mohou v libovolné míře ovlivňovat své online uživatele bez ohledu na vážnější postih. Uživatelé mohou používat přezdívky, aby jejich identita zůstala do jisté míry skrytá.

2. Utváření vlastních představ („Vše je v mé hlavě.“)

Spočívá v utváření a podpoření své fantazie ve virtuálním světě prostřednictvím absence reálné komunikace. Děláme si obrázek ve své hlavě, prostřednictvím kterého našemu komunikačnímu uživateli přisuzujeme určité osobnostní rysy na základě projektování našich představ podle toho, jak se projevuje a co nám o sobě sděluje.

3. Oddělení reálného a virtuálního světa („Je to jen hra.“)

Virtuální svět se neslučuje se světem reálným. Zodpovědnost upadá a uživatel za ni nemá tendenci přebírat větší zodpovědnost.

4. Utajená identita („Nevidíš mě.“)

Není šance kontrolovat neverbální projevy uživatele. Pokud nevyužíváme technologie, které to umožní, uživatel je skrytý.

5. Časová prodleva („Tak příště.“)

Uživatel jedná v časové prodlevě. Jeho reakce a odpověď není vyžadována hned a má možnost si tak vše promyslet, aniž by na něj byl vyvíjen tlak. Čas, který si koriguje sám, mu poskytuje pocit bezpečí.

6. Skrytá rovnoprávnost („Jsme si rovni.“)

Online prostor nezaujímá rozdíly v postavení lidí, tudíž naše reálné role neexistují, případně neutralizují náš status. (Kopecký et al., 2021, s. 11-13)

Obrázek 1 Zdroje disinhibičního efektu

Zdroj: (E-bezpečí, 2012, online)

Aiken (2021, s. 355) uvádí, že přesné vymezení online disinhibičního efektu lze nalézt jako: „*Sklon otvírat se, prozrazovat a provádět věci v kyberprostoru, které by v přirozeném světě člověk běžně neřekl ani neudělal.*“ Disinhibiční efekt posiluje vzájemnou důvěru mezi komunikujícími, ale zároveň vede k nebezpečným komunikačním jevům, včetně sextingu, kyberšikany, trollingu, kyberstalkingu a dalších rizikových jevů s tím souvisejících. (Szotkowski, 2020)

Šmahel (2003) provedl výzkum zaměřený na specifika virtuálního prostředí ve výzkumu dospívajících, kde zasadil konkrétní jevy, na základě kterých zkoumal, jak dospívající lidé mohou internetové prostředí vnímat a jaké fenomény může virtuální prostředí ukrývat. Zde jsou uvedeny některé z nich:

- celková otevřenost vůči všem (internet bez zábran, svoboda projevu),
- odstranění úzkosti nebo její zmírnění (méně obav, potlačení strachu),
- život bez postihu (nemáme pocit odpovědnosti vůči sankci a tresu),
- sexuální kontext (flirt jako běžná součást života, žádné pohoršení),
- lhaní jako fenomén (přetváření a změna své identity),
- fyzické bezpečno (pocit bezpečí, skrytý za počítačem),
- volba svobodného přerušování nebo ukončení komunikace,
- anonymní vystupování.

Mimo tento souhrn, který charakterizoval jako „virtuální svět bez hranic“, působí online prostředí na dospívající i jako platforma zábavného světa a svět bez závazků. Naopak i v negativním světle jsou zde zaznamenány aspekty vlivem přetváření se a fenoménu lhaní. Internetové prostředí je v jeho očích specifikováno jako „prostředí bez zábran“, které na nás působí jak negativně, tak i pozitivně. (Šmahel, 2003)

1.5 Emocionalita ve virtuálním prostředí

„*Pokud s rodinou nebo s přáteli hovoříme o nějakém on-line vztahu, má tento vztah lepší perspektivu.*“ (Suler, 1998; In: Divínová, 2005, s. 55) Online vztahy jsou uskutečňovány pomocí virtuálních komunit jako jsou různé formy elektronické komunikace (emaily, chaty, aplikace, hry atp.). Kvalita těchto vztahů je různá a nelze je jen tak ztotožnit se vztahy, které jsme schopni navázat v reálném světě. Kyberprostor nám zkresluje vnímání druhé osoby. Váže nás v určitých typech komunikace pouze na psaný text. Nemůžeme tedy odhadnout neverbální projevy a máme tendence projektovat své představy do člověka, který sedí na druhé straně. Naše projekce může

vést k neshodám a konfliktům, jelikož přicházíme o fyzický kontakt s dotyčnou osobou. (Suler, 1998 In: Divínová, 2005)

Fauré (2015) ve své publikaci popisuje jevy typické pro nevěru, nicméně po stránce psychologické a emocionální je můžeme použít i jako aspekty, které formují naše emoce při navazování vztahu ve virtuálním prostředí. V tomto směru můžeme odhalit citovou intimní stránku, ve které můžeme mít o něco více propustné hranice, než jaké bychom měli v reálném světě. Za klávesnicí jsme osvobozeni od fyzického kontaktu druhého člověka, tudíž se naše hranice studu posouvá dál a jsme schopni si více dovolit. Následkem toho můžeme emocionálně tíhnout a prohloubit vztah, na kterém si můžeme vytvořit silné emocionální pouto. Máme tendenci se přetvářet k takovému obrazu, jakým chceme být viděni. Naopak ale můžeme tíhnout k osobě, která ve skutečnosti není taková, jak se sama prezentuje. Tím může docházet ke zkreslení jak jedné, druhé nebo obou identit a naše chování tak uspokojí emocionální potřeby. Musíme ale vycházet z toho, že dokud se s osobou na druhé straně nesejdeme tváří v tvář, hodnoty, ať už přátelského nebo romantického vztahu, bereme s rezervou. Naše fantazie vytěšňuje několik možných faktorů, které bychom v běžném životě nepřešli. Realita tak může být někdy velkým zklamáním na úkor toho, kam až naše fantazie může přes virtuální prostředí zajít. (Fauré, 2015)

Navazování vztahů prostřednictvím internetu podložil průzkum Hardie a Ming Yi (2007), ve kterém bylo značné zastoupení výběrového vzorku dotazovaných směrem k mladým dospělým. Z celkového počtu 96 dotazovaných bylo procentuální zastoupení 33 % ve věku 18-22 let, 42 % ve věku 23-29 let a 25 % byli mladí dospělí starší 30 let věku. Online průzkum byl analyzován lidmi, kteří užívají, případně nadměrně užívají komunikační technologie k navazování vztahů. Závěr průzkumu vyhodnotil aspekty, kterým jsou mladí dospělí vystaveni. Tyto aspekty zahrnují vyšší rizika sociálně úzkostných stavů, emoční lability a emocionálního osamění.

2 Falešné identity a seznamování se online

Online prostor nám s druhým člověkem dokáže zprostředkovat nejen pobavení se, ale především spojení, v němž hledáme pochopení a harmonický soulad. Hledáme nového kamaráda či životního partnera, nebo naopak jen pouhý flirt, partnera na sport a dobrodružství, jako jsou společné výlety a dovolené. Pokud už se vydáme cestou seznámení se přes internet, musíme si dát pozor, jaké informace o nás ostatním poskytujeme a naopak, jací lidé nás mohou oslovit. Vzhledem k tomu, že seznamování se online vyžívá stále více lidí, musíme být na všechna rizika připraveni. Součástí této reality jsou ale i lidé, kteří své osobní informace zkreslují a nepíší o sobě pravdu. Musíme být obezřetní, to ale neznamená, že se není možné seznámit s někým, kdo je doopravdy takový, jaký chceme, aby byl. (Dusíková, 2009)

Podle názoru McCarthy a Weldon-Siviy (2013) je seznamování na internetu více než snadné. Online prostor v nás evokuje bezpečí z pohodlí domova. Vyhnete se přímému kontaktu, kdy nemusíme řešit dlouhé přípravy na schůzky. Nemusíme být ve stresu z toho, jak zrovna vypadáme, jakou máme náladu atp. I přes to si musíme zachovat určitý odstup od někoho, kdo nám může připadat, že nám rozumí nejvíc na světě. Jestliže danou osobu neznáme a v reálném životě jsme ji nikdy neviděli, neměli bychom k jisté osobě přespříliš tíhnout. Musíme brát v potaz to, že lidé v online prostoru lžou o mnohých věcech a může jich být celá řada. Nejčastějšími z nich je však pohlaví a věk.

Tabulka 1 *Motivace ke lhaní online dle Caspiho a Gorskyho (2006)*

	Lhaní o				
	Pohlaví (%)	Věku (%)	Bydlišti (%)	Rodinném stavu (%)	Povolání (%)
Obavy o vlastní bezpečnost	21	32	75	37	32
Předstírání jiné identity (vnímáno jako hra)	50	33	13	30	45
Zvýšení svého statutu	7	8	1	7	3
Atraktivita	10	25	7	15	13
Jiné důvody	12	3	3	11	6

Zdroj: A. Caspi a P. Gorsky (2006; In: Konečný, 2011, s. 40)

Konečný (2011) ve svém textu, zabývajícím se hlavními důvody lhaní na internetu ostatním uživatelům v rámci falešných identit, odkazuje na empirický výzkum A. Caspiho a P. Gorskyho (2006), kteří rozdělili motivaci ke lhaní a její důvody

do těchto kategorií: „*Strach o svou bezpečnost*“, „*Předstírání svého dokonalého obrazu vůči realitě*“, „*Zvýšení své atraktivity převážně tělesné*“ a „*Zastírání své identity v identitu jinou*“, případně další „*Jiné důvody*“ (viz tab. 1).

Konečný (2011) dále odkazuje na Utze (2005), který zmiňuje, že ženy v rámci online komunikace často zaměňují svou identitu a neříkají věci s úplnou pravdou právě z důvodu již zmiňované obavy o svou bezpečnost. Tímto se distancují od potenciálních sexuálních obtěžování atp. Naopak muži se často prezentují a zveličují svou identitu o možnosti a schopnosti, dle kterých by se v reálném světě neprezentovali. Takto však přemýšlí i ženy, které si rády přikreslí vlastnosti, po kterých muži takřka touží, jen proto, aby udělaly dobrý první dojem a protějšku se zalíbily.

Abychom si v této problematice přiblížily, jak takové seznámení skrze falešné identity může vypadat v praxi, Aiken (2021) popisuje situaci, která se stala na jednom nejmenovaném ženském diskusním fóru, kde se odehrál slavný případ falešné identity. Dodnes se o něm hovoří v oblasti studia kyberpsychologie, která se zabývá dopadem moderních technologií na lidské chování. Jedna z účastnic vystupovala pod jménem Joan. Tvrdila o sobě, že je nemá vozičkářka, což ztěžovalo domluvení si osobního setkání. Joan vyjadřovala svou nenaplněnou touhu po milostném vztahu a kvůli tomu si získala důvěru ne mála žen. Joan představila fóru svého fyzicky zdatného kamaráda Alexe, psychoterapeuta. Později ale vyšlo najevo, že Alex vytvořil falešnou identitu "Joan", aby lépe porozuměl svým pacientkám a v jejím důsledku Alex navázal několik sexuálních vztahů s různými ženami, což ho natolik pohltilo, že z této role již nedokázal vystoupit.

2.1 Seznamovací aplikace

Cíle seznamovacích aplikací (Tinder, Badoo)

Barrada a Castro (2020) upozorňují, že seznamovací aplikace jsou v dnešní digitální éře klíčovým prvkem v procesu navazování mezilidských vztahů. Jejich cíle jsou multidimenzionální a mohou být zkoumány z různých úhlů pohledu, včetně sociálních, psychologických, ekonomických a technologických aspektů. K tomu dále doplňují, že primárním cílem seznamovacích aplikací je umožnit uživatelům navázat komunikaci a interakci s potenciálními partnery. Tento cíl zahrnuje poskytování uživatelsky přívětivých prostředků, jako jsou chatovací funkce, videohovory a sdílení médií, které usnadňují vytváření a udržování vztahů.

Seznamovací aplikace se snaží poskytnout uživatelům nástroje a algoritmy, které zvyšují šance na nalezení kompatibilního partnera. To zahrnuje využití strojového učení a analýzy dat k porozumění preferencím uživatelů a nabídnutí personalizovaných doporučení. (Ciocca, 2020)

Fowler a Both (2020) konstatují, že seznamovací aplikace neslouží pouze pro hledání romantických partnerů; mohou také podporovat hledání přátel, profesionálních kontaktů a dalších forem vztahů. Jejich cílem je poskytnout uživatelům prostředí, ve kterém mohou najít lidi se společnými zájmy a cíli. Ciocca (2020) tento názor potvrzuje a dodává, že s ohledem na zranitelnost online prostředí musí seznamovací aplikace klást důraz na bezpečnostní opatření, jako je ověřování profilů, moderace obsahu a ochrana soukromí. Jejich cílem je vytvořit prostředí, ve kterém se uživatelé cítí chráněni a důvěřují ostatním uživatelům.

Seznamovací aplikace se snaží vytvářet příjemné uživatelské zážitky prostřednictvím intuitivního designu, atraktivních funkcí a podpory pro uživatele. Jejich cílem je zvýšit uživatelskou spokojenost a loajalitu k platformě. Nicméně, dosahování těchto cílů není bez výzev. V prostředí seznamovacích aplikací může být obtížné ověřit autenticitu uživatelů a účelů jejich účtů. To může vést k podvodům a zneužívání platformy. Při zobrazování velkého množství informací a potenciálních partnerů uživatelům může být obtížné udržet jejich pozornost a zabránit přehlcení. (Barrada a Castro, 2020).

Podle Fowlera a Botha (2020) je třeba uvést, že seznamovací aplikace mohou posilovat existující sociální stereotypy a diskriminaci na základě věku, pohlaví, etnické příslušnosti atp. I přes technologické inovace a algoritmy může být míra úspěšnosti nalezení vhodného partnera stále relativně nízká.

Vzhledem k citlivé povaze osobních údajů, které seznamovací aplikace zpracovávají, může být ohroženo i uživatelské soukromí a bezpečnost dat (Ciocca, 2020).

Chování uživatelů seznamovacích aplikací (Tinder, Badoo)

Jak je z průběhu psaní této práce patrné, online seznamovací aplikace se staly nedílnou součástí moderního způsobu seznamování. Tyto platformy nabízejí uživatelům široké možnosti pro nalezení partnera či partnerky, přičemž zároveň odrážejí různorodost lidského chování. Jak se lidé chovají na online seznamovacích aplikacích, je téma,

kterému se věnuje značná pozornost, neboť odráží sociální dynamiku současné společnosti, a to je tedy potřeba reflektovat i v rámci této práce.

Prvním aspektem je podle Kallise (2020) prezentace sebe sama. Uživatelé často upravují své profily tak, aby přitáhli pozornost a vytvořili co nejlepší dojem. To může zahrnovat používání retušovaných fotografií nebo zdůrazňování svých pozitivních vlastností. Tento fenomén je základem vytváření atraktivního online obrazu. Dalším důležitým aspektem je i komunikace. Na online seznamovacích aplikacích dochází k interakci mezi lidmi různých záměrů a osobností. Někteří jsou tam s cílem vážného vztahu, zatímco jiní hledají pouze krátkodobé kontakty. Tento rozdíl může vést ke zkreslení komunikace a nedorozuměním ohledně očekávání. Manipulace a záměrné klamání jsou také běžné. Lidé mohou záměrně přehánět své kvality nebo úplně falešně prezentovat svou identitu. To vede k nedůvěře a často ke zklamání, když se reálná osoba nepřibližuje tomu, jak byla popsána online.

Dále je třeba vzít v úvahu riziko nevhodného chování. Anonymita internetu může uvolnit bariéry a vést k agresivitě nebo nevhodnému chování. To může zahrnovat obhajobu rasismu, sexismu nebo jiných formátů nenávisti, které jsou na internetu časté. (Degen a Kleeberg-Niepage, 2022)

Kallis (2020) doplňuje, že mladé ženy, které vstupují do světa online seznamování, čelí různým rizikům a bezpečnostním hrozbám. Jedním z hlavních nebezpečí je možnost setkání se s falešnými profily nebo jednotlivci, kteří klamou ohledně své identity. To může vést k situacím, kdy mladé ženy nejsou schopny rozpoznat, kdo se skrývá za obrazovkou, a jsou tak vystaveny riziku fyzického nebo emocionálního zneužití.

Dalším rizikem je šíření osobních informací. Při používání online seznamovacích aplikací mohou mladé ženy neúmyslně sdělit citlivé informace o sobě, což může vést k riziku kybernetického obtěžování, stalkingu nebo dokonce krádeže identity. Tento nedostatek ochrany soukromí je zvláště znepokojující v době, kdy se soukromí stává čím dál tím důležitějším (Kallis, 2020).

Dále je tu hrozba sexuálního vykořisťování. Někteří jednotlivci na online seznamovacích platformách mohou využívat mladé ženy, zejména pokud nejsou dostatečně opatrné nebo nejsou seznámeny s varovnými signály manipulace. Tento druh zneužívání může mít dlouhodobé důsledky na psychické a emocionální zdraví mladých žen (Kallis, 2020).

Dalším významným rizikem je tzv. catfishing, což je situace, kdy jedinec záměrně klame ohledně své identity a vytváří falešný profil. To může vést k manipulaci, emocionálnímu vydírání nebo dokonce k vyžadování finančních prostředků. Mladé ženy jsou často zranitelnější vůči těmto praktikám, protože mohou být náchylnější k důvěře vůči druhé osobě (Kallis, 2020).

Nelze však opomenout ani pozitivní aspekty chování na online seznamovacích aplikacích. Mnoho lidí najde skutečné partnerství a přátelství. Tyto platformy mohou propojit lidi, kteří by se jinak nikdy nesečkali, a mohou být pro mnoho jednotlivců cenným zdrojem emocionální podpory a porozumění. (Degen a Kleberg-Niepage, 2022) *„Rozhodně ale platí, že kvantita znamená málokdy kvalitu, a „rozšíření výběru“ má svá úskalí.“* (Pilný a Kučerová, 2014, s. 226)

2.2 Falešné identity na sociálních sítích

„I když si je každý vědom své identity, touha být fyzicky neviditelný zesiluje desinhibiční efekt.“¹

(Suler, 2004, s. 322)

Otázku identity popisuje Pospíšilová (2016) z pohledu sociální sítě Facebook, nicméně v této oblasti se dotýká stejného tématu. Identitu na sociální síti vnímá jako různorodou hru, kdy se identita jeví jako falešná, opravdová, nebo někdy dokonce ještě opravdovější, než ta, která probíhá v reálném světě „face to face“. Odpověď nalézá v pohledu jak na tuto identitu nahlížíme, případně skrze jaké nástroje dokážeme identitu ověřit.

Uživatelé internetu si svou identitu na sociálních sítích vytváří v několika různých fázích. Nejprve přichází fáze, ve které se uživatel rozhoduje, za jakým účelem si profil zakládá. V druhé rovině se uživatel zamýšlí nad tím, jakým způsobem a jaké informace bude o sobě sdělovat dalším uživatelům internetu. Třetí fáze spočívá v tom, do jaké míry budou tyto informace obsáhlé, což znamená, jak dalece do mého soukromí zajdu a co vše o sobě sdělím. Všechny tyto fáze utváření identity mohou být postaveny na pravdivých základech nebo jsou naopak prvním krokem k vytvoření fiktivního uživatele. (Konečný, 2011)

---

¹ Pozn.: překlad autora – Even with everyone’s identity known, the opportunity to be physically invisible amplifies the disinhibition effect.

Ne vždy však musí jít nutně o profil, který se cíleně tváří jako profil falešný. Nemusí obsahovat výrazné změny, které by byly na nereálných základech. Jsou i takové profily, které reálný profil pouze vylepšují, a přesto se snaží zachovávat svou autenticitu. Takové profily usilují o dobré působení a šíří tak ve velké míře takové informace, které druhého zaujmou a získávají si tak jejich důvěru pro další navazování kontaktu (Brandtzæg et al., 2010). V opačném případě cíleným zlodějem identity Beňo (2015) popisuje uživatele, který se dopustí podvodu tím, že se vydává za někoho jiného prostřednictvím falešného profilu jen proto, aby získal výhody, které mu nepřísluší, nebo si vytvoří falešný profil s úmyslem cíleného poškození někoho jiného.

Petrowski (2014) tvrdí, že falešné identity, jinými slovy falešné profily, jsou dost velká témata, která bychom měli mít na paměti i jako budoucí rodiče našich dětí. Motivace k založení si takového profilu mohou být různé a nelze je tak snadno vymezit. Někdo si chce jen střežit své soukromí, aniž by chtěl jednat protiprávně na úkor jiné osoby, tudíž nemusí mít hned ten nejhorší záměr. Na druhou stranu by měl být člověk obeznámen s tím, jak se v případě užívání falešného profilu i pouze za účelem své ochrany chovat. Například se nesmí vydávat za již existující osobu, která je skutečná, a pokud by chtěl uzavírat obchody, platná jednání atp., byla by tak osoba trestně stíhaná.

Jednání a celkové vystupování v online prostředí se jeví jako mnohostranný problém, a to zejména kvůli své anonymní povaze. Identifikace osob odpovědných za falešné účty i přes dodržení uživatelských podmínek jednotlivých platforem, aplikací, stránek apod., může představovat nemalé problémy pro orgány činné v trestním řízení. O to složitější je pak otázka řešení na úrovni školských zařízení, případně dalších vzdělávacích a výchovných institucí. (Valoušek et al., 2019)

2.3 Ochrana svého online bezpečí

Chatování si skrze sociální sítě nebo seznamovací aplikace se řadí mezi více než oblíbené způsoby dnešní komunikace. V online prostoru trávíme hodně svého volného času se svými známými, přáteli, partnery, protějšky. Online komunikace má svá rizika. Nicméně v našich rukách jsou možnosti, jak si náš okruh informací a vůbec vedení našeho prezentování se na internetu bezpečně ochránit. (Petrowski, 2014)

To, jakým způsobem jsou nastaveny sociální sítě na odhalování našeho soukromí a informací, které o sobě zveřejňujeme, popisuje Trepte a Reinecke (2011) jakožto

proces „*sesítování*“, který nás na základě naší sebe prezentace propojí s ostatními uživateli sociálních sítí. Prostřednictvím toho se stávají naše identity zranitelnými. Tato souhra v nás vyvolává nemalé nároky na zajištění a zvýšení bezpečnosti našich zveřejněných informací, které sdílíme. Stále více inklinujeme k odkrývání informací, aniž bychom si připouštěli možné následky. Většina lidí si tak právě v rámci sociálních sítí neuvědomuje hranici toho, které informace spadají do našeho soukromí a neměly by být na sociálních sítí zveřejněné, a naopak, jaké informace bychom eventuelně mohli použít.

McCarthy a Weldon-Siviy (2013) uvádějí do problematiky, jak je důležité se před používáním jakékoliv sociální sítě či aplikace obeznámit s fungováním sítě a s podmínkami jejího užívání. Nastavení soukromí je prvním klíčem k úspěchu. Ani v takových případech nemusí být vaše sdílené informace pod zámkem. I nastavení soukromého profilu, může znamenat výstrahu. Existují různé druhy malwaru, které se výhradně zaměřují na soukromé profily. Vyžaduje se zvýšená obezřetnost při prvním setkání, kdy radí, abychom se s nikým nesetkávali o samotě, a je radno mít takové situace ošetřeny blízkou osobou. Minimálně bychom měli blízké osobě sdělit, s jakým člověkem, kdy, kam a v kolik hodin jdeme. Doporučuje se chodit na místa, která jsou rušná, jako jsou kavárny, restaurace, nikoliv odlehlá místa bez výskytu dalších lidí.

2.4 Rozpoznání podezřelé online komunikace

Veškerá online komunikace pramení od jednotlivých účastníků, kteří se na sociální sítí prezentují pod svým profilem. Již tento krok k založení profilu je prvopočátkem, ze kterého vycházíme. Dle Siibaka (2009, online) je profil vytvářen uživateli, kteří mají plnou kontrolu nad jeho grafickým vzhledem a veškerými úpravami. Viditelné informace a materiály jsou tak zveřejňovány samotnými uživateli. Profil poskytuje možnost prezentovat se kontrolovaným způsobem a utvářet dojem, jaký oni sami chtějí, aby si o nich vytvořili ostatní. Tím snáze přecházíme k problematice rozpoznání podezřelé online komunikace skrze náš pocit při setkání se s falešným profilem.

Nutno podotknout, že ověřování si protistrany je více než žádoucí. V případě ověření skutečné identity člověka můžeme využít technologii webových kamer, prostřednictvím kterých můžeme zjistit částečnou identitu pomocí např. konkrétních úkonů: zvednutím ruky, ukázáním počtu prstů nebo napsáním určitého symbolu, slova na papír. Je to způsob, jak nejlépe identitu ověřit i na úkor online prostoru v reálném

čase, abychom měli jistotu, že se jedná o uživatele, který existuje. Komunikační technologie jsou ale tak daleko, že i tento způsob našeho ověřování se dá lehce obalamutit, tento jev se nazývá „*webcam trolling*“ (viz kapitola 3.2), kdy má uživatel speciální aplikaci, která funguje na principu předtočeného záznamu, který nahrazuje obraz skutečné reality. Člověk s falešnou identitou, většinou na takové online setkání „face to face“ ani nepřistoupí. I bez využití webové kamery se může vymluvit na rozbitý mikrofon, problémy s připojením a mnoho dalšího. Dalším faktorem, který označuje konverzaci za podezřelou je vyžadování finančního obnosu pro jakýkoliv účel, zaslání intimních fotografií, nahrávek. V tu chvíli by měl uživatel upozornit a nic neposílat. Konverzaci nemazat a uživatele neblokovat, aby o tato důkazná data nepřišel. Doporučuje se dále s osobou nekomunikovat a v případě dalšího nátlaku ohlásit tuto skutečnost Policii ČR. (Kopecký et al., 2022)

3 Riziková komunikace v kyberprostoru

V předchozí kapitole jsme se obecně zabývali stěžejní problematikou falešných identit na seznamovacích aplikacích skrze seznamování se online. Nyní si specifikujeme rizikovou komunikaci v kyberprostoru, která souvisí s rizikovým chováním na internetu. Dle Siváka (2023) hájíme v první řadě ochranu lidské osobnosti v kyberprostoru. Zajímají nás tedy všechny složky lidské osobnosti, do kterých lze v kyberprostoru zasáhnout či je poškodit, a s tím související každé protiprávní jednání, které takový zásah způsobí.

Kyberprostor je definován jako prostor tvořený fyzickou, logickou a sociální vrstvou, jak popisuje dokument *Cyberspace Operations Capability Plan 2016–2028*. Tento dokument se zaměřuje na sociální vrstvu, která se skládá ze dvou hlavních složek: Kyberosobnosti a Osobnosti. Kyberosobnost identifikuje uživatele prostřednictvím e-mailových adres, IP adres a telefonních čísel, zatímco Osobnost reprezentuje skutečné osoby, které mohou mít více kyberosobností. Tento koncept pracuje obousměrně, kdy jedna kyberosobnost může odkazovat na více osobností a naopak. Existence více kyberosobností představuje riziko zejména pro uživatele seznamovacích aplikací. (Cyberspace Operations, 2010, online)

Rizika v kyberprostoru podle Vaničkové et al. (2016) zahrnují několik faktorů:

Uživatelé mohou mít pocit, že jsou ve zdánlivě anonymitě, což může vést k pocitu trestní nepostižitelnosti. V kyberprostoru může dojít k oddělení obsahu od konkrétního uživatele, což znamená, že se snadno přeruší kontakt s uživatelem. Kyberprostor není časově omezený, což může přispět k opakovanému vystavení se nežádoucímu obsahu. Obsah může prostřednictvím své dostupnosti snáz získat publicitu široké veřejnosti, což může mít za následek rozsáhlé sociální dopady. Pro rodiče a pedagogy mohou vznikat složité otázky, jak rozpoznat formy násilí v online prostoru. Dynamika rozvoje aplikací, prostřednictvím moderní doby stále vzrůstá. Děti mohou být vystaveny nevhodnému obsahu a jejich osobní údaje nemusí být dostatečně chráněny, následně mohou být i zneužity. To však platí i pro dospělé uživatele internetu. Většina online obsahu je totiž zaměřena primárně na dospělé uživatele, děti tak mohou být těmto rizikům vystaveny a mohou snáze přijít k ilegálnímu obsahu.

3.1 Kybergrooming

Pojem zastřešující toto téma se dotýká kybergroomingu. Kybergroomingem označujeme rizikové chování představující jednání, prostřednictvím kterého se navazuje ucelené „kamarádství“ s cílem dostat oběť do reálného světa za účelem poškození, nejčastěji však sexuálního zneužití různého charakteru. Uživatel internetu neboli kybergroomer vystavuje svou oběť situaci, která se v rámci online prostoru tváří jako přátelská. Navozuje s ní falešnou důvěru, aby oběť přiměl k jeho vytyčeným cílům a záměrům. Tento jev se však nejčastěji dotýká nejohroženější a nejsnáze dostupné skupiny, jimiž jsou především děti a mládež ve věkovém rozmezí 6-15 let (Kopecký a Szotkowski, 2015).

Podle Hoferkové et al. (2017) se uvádí obdobná ohrožená skupina nicméně za předpokladu takových obětí, které budou většinu svého volného času trávit v prostředí internetu a jeho platformách, především v těch, ve kterých navazujeme virtuální sociální vazby, jako jsou přátelství, vztahy v podobě partnerství a další. To přisuzují především podmínkám, které se v dnešním online světě nabízí jako ideální možnost k zprostředkování virtuálních sociálních vazeb mezi lidmi.

Obrázek 2 *Etapy kybergroomingu*
Zdroj: (E-bezpečí, 2008, online)

Účelem navazování důvěry v online prostředí je především manipulativní chování vůči oběti skrze získání materiálních prostředků a sexuálních podnětů, klidně i bez osobního setkání či fyzického kontaktu. Podstatou kybergroomingu je vytváření

vzájemné důvěry a její následné zneužití skrze city a emoční prožívání. Dalším znakem je diametrální vztah, jenž je mezi obětí a kybergroomerem, a rozdělení moci. (Vaničková et al., 2016)

„*Kybergrooming se nejčastěji vyskytuje v rámci instant messengerů (Facebook messenger, ICQ, Skype), sociálních sítí (Facebook, Twitter, Badoo), internetových seznamek (libimseti.cz) a různých blogovacích stránek.*“ (Kohout a Karchňák, 2016, s. 49)

Pro nevšední, ale typický příklad kybergroomingu můžeme uvést kazuistiku z Velké Británie, která se udála roku 2010 a souvisí s případem Petera Chapmana a sedmnáctileté Ashleigh Hall. Třiatřicetiletý deviant byl v březnu téhož roku odsouzen na doživotí. S dívkou se seznámil v prostředí internetové sociální sítě a prostřednictvím falešné identity ji vylákal na osobní setkání. Představil se jí jako otec jejího virtuálního přítele. Průběh této schůzky završil znásilněním, kdy nevinou dívku chvíli poté zavraždil. (E-bezpečí, 2010, online)

Shrnující slova k této problematice uvádí Szotkowski et al. (2013), dle kterých je kybergrooming, případně child grooming, jedním z nejnebezpečnějších fenoménů dnešní doby, a považují za důležité věnovat jí pozornost, kterou si zaslouží. Tento fenomén zůstává v popředí i v následujících letech s vydáváním novějších publikací, například Szotkowski (2020) v jedné z nich uvádí stále stejná fakta a zmiňuje prohlubující se problematiku, kterou kybergrooming bezpochyby představuje, a vnímá ho i nadále jako jedno z největších rizik dnešního online seznamování.

3.2 Další vybrané negativní jevy ve spojitosti s kybergroomingem

Sexting

Kohout a Karchňák (2016) definují *sexting* jako cílené zasílání textových zpráv, fotografií, zvukových záznamů nebo videí na základě sexuálního kontextu, a to vše prostřednictvím internetu. Obsah je tedy zprostředkován online prostředím na základě virtuální komunikace, případně vztahu mezi dvěma osobami. Obsah může být následně zneužit ke způsobení újmy druhé osobě jeho zveřejněním nebo vyhrožováním o zveřejnění, zejména po ukončení vztahu.

K sextingu může docházet prostřednictvím různých komunikačních nástrojů, jako jsou SMS, MMS, platformy Messenger a Facebook, WhatsApp, Snapchat, seznamovací platformy, jako je Tinder, Badoo atp. Stojí za zmínku, že zatímco dříve byl sexting

spojován především s teenagery, nyní je rozšířeným a zcela běžným fenoménem i mezi dospělými, a to zejména ve věku 20 až 40 let. (Valoušek et al., 2019)

Mimo to není neobvyklé, že se jednotlivci v online prostředí vydávají za jiné osoby, což může vést ke zneužití materiálů, které s dotyčnou osobou sdílíme, ať už se jedná o vzájemnou korespondenci, fotografie, zvukové nahrávky, videozáznamy atp. Je důležité si uvědomit, že šíření sextingu je považováno za trestný čin. V některých případech se pachatelé mohou rozhodnout zveřejnit tento obsah na internetu bez souhlasu a v takových případech je obtížné jej odstranit. Případně je mohou použít k jiným než zamýšleným účelům (Kohout, 2017). S tím se potažmo může pojít vysoká pravděpodobnost, že dříve či později někdo zveřejněný materiál nalezne. Tento fenomén doplňují Szotkowski et al. (2013), kteří informují o tom, že již zveřejněný obsah může v online prostředí nalézt zcela kdokoliv. Ať už jsou to lidé z pracovního prostředí, rodinní příslušníci nebo úplně cizí lidé, může to oběti vytvořit řadu dalších problémů. Beňo (2015) uvádí, že počet obětí sextingu v poslední době vzrostl a bude vzrůstat i nadále. Čím dál častěji se i objevují zprávy o mladých lidech, kteří v důsledku sextingu páchají sebevraždy.

Osoba, která stojí za takovým jednáním, se běžně označuje jako kybergroomer. Toto označení se dotýká negativních jevů spadajících do oblasti kyberprostoru, nejen kybergroomingu samotného, proto ho můžeme použít i v problematice sextingu. „*Grooming v širším slova smyslu označuje více druhů manipulativního chování.*“ (Hulanová, 2012, s. 52)

Catfishing

Catfishing je podvodná činnost, při které útočník vytvoří falešnou identitu na internetu (obvykle na sociálních sítích) s cílem kompromitovat oběť, navázat s ní vztah, kyberšikanovat ji nebo z ní získat finanční prospěch. Vše je zprostředkováno za účelem vlákání osoby do určitého vztahu pod falešnými záminkami. (McCarthy, 2016, online)

Příkladem známého catfishingu je případ, který se stal Nevu Schulmanovi, který si skrze nejmenovanou sociální síť dopisoval se slečnou, se kterou byl v každodenním kontaktu v řádu několika měsíců. Nicméně chtěl dívku překvapit a prvně se s ní setkat. V samotném závěru se stal obětí catfishingu. Dívka, do které se zamiloval, neexistovala. Fiktivní osobu si vymyslela nešťastná, čtyřicetiletá žena, přestože byla matkou tří dětí. Uvedla, že se necítila dobře, přičemž ale neměla v úmyslu nikomu ublížit, přestože k citovému ublížení došlo. (Aiken, 2021) „*S chytrým řešením catfishingu přišla v roce*

2016 seznamovací aplikace Blume, která po uživateli vyžaduje vložit „selfie v reálném čase“, čímž ověří jeho identitu.“ (Aiken, 2021, s. 243) Tento způsob ověřovacího systému identit jako prevence před ostatními podvodníky se osvědčil i u mnoha dalších seznamovacích aplikací, jako je například Tinder a Badoo. Prostřednictvím těchto aplikací je provedeno i výzkumné šetření.

Webcam trolling

Pro hlubší pochopení rozklíčujeme pojem *trolling*, který můžeme chápat jako soustavnou činnost, kdy se jedinci dopouštějí rušivého chování, často tím, že vyvolávají nepříjemné diskuse a vyvádějí vás z míry. Pro uživatele seznamovacích aplikací může být *trolling* významným problémem, neboť trollové se dopouštějí od sexuálního obtěžování a oplzlých poznámek až po nadávky, a dokonce i vyhrožování. Motivací může být pouhá nuda, touha udělat dojem, pobavit se, nebo se cíleně pomstít, či způsobit rozbroje a škody. Kromě toho je třeba poznamenat, že častými oběťmi, stejně tak jako je tomu u catfishingu, jsou ženy. (Aiken, 2021)

Webcam trolling je v kontextu kybergroomingu sofistikovanou metodou, jak z potenciální oběti vylákat intimní nebo dokonce pornografický obsah sextingu, který je pak zneužit k vydírání. Jedná se o formu interaktivní aktivity se sexuálním podtextem označované jako cybersex (nebo virtuální sex), která je klamavě vzájemná. (Divínová, 2005) Obdobnou definici webcam trollingu nacházíme i v novější publikaci pro časové srovnání, které je z velké části totožné. Autoři Kopecký et al., (2021) usuzují, že v posledních letech prošel tento negativní jev mnoha změnami a stal se pro útočníky jednoduchým způsobem, jak z potenciální oběti vylákat intimní obsah. Materiály spočívají v pořízení fotografií, zvukových záznamů, videozáznamů a dalších nahrávek. Szotkowski (2020) uvádí, že intimní materiály a záznamy, jako jsou fotografie či videa, mohou být s velkou pravděpodobností zneužity ke ztrapnění dotyčné osoby právě prostřednictvím falešných profilů na sociálních sítích, nebo mohou být použity k různým formám vydírání.

4 Prevence a poradenství v oblasti online rizik

Aby se předešlo kybernetické kriminalitě páchané převážně na dětech, mladistvých a nevyjímaje dospělých, je dle Hulanové (2012) nezbytné, aby byly vyučovány zásady bezpečného používání internetu od okamžiku, kdy se s ním prvně dostáváme do vzájemné interakce. To se týká převážně dětí, aby jim byly vysvětleny situace, v nichž se mohou v kyberprostoru ocitnout, a aby byly ujištěny, že se nemusí podvolit ničemu, co je jim nepříjemné. Děti by také měly být informovány, že v jejich okolí je alespoň jeden dospělý, za kterým mohou jít a promluvit si s ním o všem, co je trápí. Z dostupné prostudované literatury plyne, že s dostatečnou informovaností dětí lze i do budoucna oblast online rizik omezit na minimum.

Kohout a Kachrňák (2016) zdůrazňují společné učení se vyhledávání kvalitních zdrojů informací. Doporučují učit děti, že ne všechno na internetu je pravda. Pro dítě je důležité učení k dodržování pravidel slušného chování i v prostředí internetu. Podstatné je na druhou stranu vysvětlit, že pokud se na internetu chováme nevhodně, můžeme se stát rázem i my pachatelem trestné činnosti v kyberprostoru. V důsledku toho je důležité si uvědomit, že online prostor je dynamické prostředí, které vyžaduje neustálý zájem o nové technologické inovace, které jejich využívání umožňuje. Proto se sebevzdělávání v této oblasti považuje za záměrné osvojování a získání lepšího přehledu o nebezpečích, kterým mohou děti, ale třeba i starší lidé, čelit.

Prevence online rizik se vyčleňuje do několika úrovní v reakci na rizikové faktory, které se v kyberprostoru objevují. **Úroveň prevence společnosti** zahrnuje zejména legislativní ukotvení, metodické a rámcové vzdělávací programy MŠMT pro školy a školská zařízení v oblasti těchto rizik. Dále zajišťuje propagování volných pracovních míst na pozice zabývající se bezpečností na internetu a její prevencí. V neposlední řadě usiluje o vyvíjející se tlak na provozovatele, kteří spravují bezpečnost a pravidla chování pro uživatele konkrétních online platforem. **Úroveň komunitní prevence** působí skrze aktivity zaměřené na vzdělávání. Poskytuje podporu aktivit pro rodiny s dětmi pro výplň volného času. Propaguje projekty, které jsou vztaženy k prevenci kybernetického násilí, a zajišťuje pomoc pro oběti a ohrožené uživatele. **Školská úroveň prevence** zahrnuje výčet aktivit, počínajících zapojením školy do nejrůznějších vzdělávacích programů a projektů na podporu prevence a online bezpečnosti. Školy mohou navázat spolupráce s neziskovými organizacemi, případně

službami, které tuto problematiku řeší. Vše začíná vzděláváním pedagogického sboru, případné dalším proškolením pro preventivní působení v online bezpečnosti a následné spolupráce ve vztahu vzdělavatel – rodič. S tím souvisí spolupráce rodičů s vyvíjejícím se tlakem na školu při vytváření preventivních programů a lekcí o bezpečnosti a prevenci na internetu. Činitele vzdělávacího procesu společně utváří sociální klima, na kterém participují a snaží se zahrnout tyto kompetence o bezpečnosti v kyberprostoru do jejich společenství. V neposlední řadě je zapotřebí zmínit **prevenci na úrovni rodinného prostředí**. Rodina dítěti v první řadě poskytuje bezpečné prostředí, důvěru mezi rodičem a dítětem, celkový zájem rodiče o dítě, častou a kvalitní komunikaci s dítětem, a to nejen v reálném životě, ale i v online prostoru. To vše je pro dítě nejdůležitější ochranou a zahrnuje tak nejvíce preventivních faktorů, jako je např.: poučení dítěte o bezpečném nastavení soukromí, ochraně dat a rizicích na internetu, poskytnutí pomoci s nastavením účtů na sociálních sítích a stanovení pravidel pro používání internetu a s tím související sledování času, který dítě tráví online. Důležitost se spatřuje i v aktivním testování služeb a sociálních sítí, které dítě navštěvuje, vše v rámci rodičovské kontroly. Na druhou stranu by měli být rodiče ochotni převzít roli žáka a nechat se svým dítětem seznámit a případně poučit o novinkách na internetu. Je tedy velmi důležité se v roli rodiče dále vzdělávat a rozšiřovat si povědomí v oblasti bezpečnosti na internetu a nových trendech. (Vaničková et al., 2016)

Internetové poradenství je dalším činitelem prevence v oblasti online rizik, který popisuje Horská et al., (2010) v kombinaci definic od dvou různých autorů, jakou poradenskou činnost/službu poskytovanou klientům, kteří se dostali do tíživé situace, jejíž řešení hledají prostřednictvím internetových odborníků. Vše se uskutečňuje za předpokladu, že se nemohou nebo nemají zájem s odborníkem spojit po telefonu, nebo se s ním setkat tváří v tvář. Tyto služby jsou uskutečňovány pod záštitou zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, dle kterého lze internetové poradenství považovat za legitimní formu poradenství, a to z důvodu, že internetové poradenství prokázalo, že se dá velmi dobře uplatnit jak v základním, tak v odborném sociálním poradenství. Podmínkou je označení služby a dodržování základních pravidel, stejně tak jako je tomu u jiných forem poradenské práce. Ačkoli je internetové poradenství v dnešní době velmi rozšířené, je třeba poznamenat, že ani v současné době není k dispozici žádný zveřejněný adresář internetových poradenských služeb. Nenajdeme ho ani s ohledem na cílovou skupinu nebo typ organizace, která službu poskytuje.

Nejfrekventovanější službu internetového poradenství si drží sítě linek důvěry. Ty zůstávají nejrozšířenější formou internetového poradenství vzhledem k jejich společnému přístupu, filozofii služeb a široké dostupnosti.

Hulanová (2012) odkazuje na webové stránky, které jsou zaměřeny na bezpečnost a případná rizika v online prostředí, kde můžeme vyhledat odbornou pomoc v případě, že bude potřeba nahlásit nevhodný obsah, nebo budeme řešit situaci, kterou potřebujeme konzultovat s odborníkem dané problematiky. „*Většina těchto služeb má na svých stránkách také možnost „Report Abuse“ (Nahlásit obtěžování). Tato služba bývá někdy označena i jako Violation of Terms (Porušení podmínek), Center of Security (Centrum bezpečnosti) apod.*“ (Hulanová, 2012, s. 109). Poukazuje i na možnost anonymního jednání. V případě obtěžování nebo činnosti, která se ztotožňuje s nelegálním či nevhodným obsahem, můžeme vystoupit se zachováním naší anonymity, aniž bychom museli uvádět identifikační údaje. Tento postup funguje nejen v České republice, ale i v zahraničí a hlásí se na národní Internethotline, která je zde uvedena jako první.

- www.internethotline.cz,
- www.saferinternet.cz,
- www.pomoconline.cz,
- www.e-bezpeci.cz,
- www.linkabezpeci.cz.

Kohout a Kachrňák (2016) rozšiřují výčet zdrojů o odkazy a kontakty, kam se v případě nouze obrátit:

- www.policie.cz / tel. 158 (Policie České republiky),
- www.napisnam.cz (Poradna E-bezpečí),
- www.horkalinka.cz (Národní centrum bezpečnějšího internetu),
- tel. 116 111 (Linka bezpečí),
- tel. 840 111 234 (Rodičovská linka).

Současná média nám přináší mnoho využitelných a potřebných funkcí pro život, ale obsahují také skrytá úskalí. Nelze tedy čistě předpokládat, že děti budou používat média pouze tím způsobem, který by byl žádoucí. Rodiče a pedagogičtí pracovníci tak stojí před nelehkým úkolem – pomoci dětem rozvíjet potřebné dovednosti v oblasti mediální gramotnosti. (Stašová et al., 2015)

4.1 Mediální výchova v kontextu sociální pedagogiky

Mediální výchova je v dnešní době důležitou životní součástí každého jedince, ale její převádění do praxe má zároveň svá značná omezení. Podle Šed'ové (2007) ve většině teorií socializace panuje jednoznačná shoda v tom, že rodina je zástupcem a nejdůležitějším socializačním činitelem, faktorem primární socializace, na níž má položené základy výchova v rodině.

Výchova k mediální gramotnosti by tedy měla prvotně začínat v rodině, kde však nabývá různých podob a často je spíše intuitivní. Zatímco zpočátku se tvůrci médií zaměřovali především na dospělé jedince, kteří se pohybují v online prostředí, v posledních letech se do popředí zájmu mediálního světa dostávají děti a mládežnické skupiny. V důsledku toho je mediální výchova v rodině pravděpodobně nejčastěji nepřímá, tzn. že se děti učí mediálnímu chování napodobováním vzorů, které jsou jim nejbližší. Tato nápodoba obvykle vychází z výchovného působení rodičů, sourozenců a příbuzných. Protože je často obtížné skrze pedagogické působení školních a výchovných institucí zasahovat do rodinného prostředí, měla by mediální výchova probíhat pod vedením odborníků ve škole nebo ve volném čase dětí a mládeže. (Stašová et al., 2015) Tady může nastat výrazný problém s ohledem na dnešní vývoj moderních technologií, které dnešní generace rodičů nemusí ovládat a mít o nich stoprocentní přehled. Stašová et al. (2015) uvádí tento pohled jako současný problém generace rodičů, která většinou nemá s mediální výchovou žádné osobní zkušenosti a vstupuje tak do neznámých vod. Často se tak stává, že starší děti v rodině jsou s novými technologiemi obeznámeny lépe než samotní rodiče. Tento fakt potvrzuje i výzkum realizovaný v roce 2012 na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové, kde vzešly výsledky z oblasti mediální výchovy v současných rodinách. Jedním takovým zjištěním byla skutečnost, že mladší generace rodičů vyjádřila silné přesvědčení o potřebě stanovovat pravidla pro používání médií. Tento názor podpořili i rodiče s vyšším vzděláním. Stejně tak rodiny s více než jedním dítětem. Rodičovská regulace je v této oblasti stále důležitější a dnešní generace rodičů si uvědomuje rizika moderních technologií. Mediální výchova v rodině by podle Hogan (2001, In: Šed'ová, 2007) měla zahrnovat tyto mantinely:

- omezení volného času, který by děti strávily s médii,
- výběr kvalitních programů, které podporují vědomou selektivní konzumaci skrze média,

- vědomé rodičovské působení (být správným vzorem pro své dítě),
- vytvoření vhodného mediálního prostředí,
- společná mediální komunikace o mediálním obsahu s cílem zvýšit mediální gramotnost dětí.

Tím se dostáváme k rodičovské kontrole, která při používání různých typů médií (např. smartphone, notebook, tablet...) dětmi, snižuje riziko vystavení se negativním vlivům situací a vzorů z těchto médií. Význam mediální výchovy v rodině je třeba vnímat, jak už bylo řečeno Stašovou et al. (2015), v kontextu nezáměrného ovlivňování, které má značný význam. S dostupností mobilních médií však může v rodině vznikat napětí i v důsledku nedostatečné kontroly rodičů nad používáním médií dětmi. Nový problém vzniká v souvislosti s možností dítěte přistupovat k vnějšímu světu bez rodičovského filtru.

Výchovné působení mediální výchovy v rodině v kontextu sociální pedagogiky se dále formuje přes pedagogickou intervenci, která následně propojuje pedagogické a výchovné působení v zázemí rodiny. Takové kompetence definuje Buermann (2009) jako čtyři stěžejní kompetence k utužení zdravého mediálního života. První z nich je dovednost být technicky zdatný k onomu používanému zařízení. Dalším aspektem je sebehodnocení, které vychází z našeho usuzování, kdy a při jakých příležitostech zařízení používat. Ve druhém případě dostáváme zpětnou vazbu od našeho sociálního okolí, vychází tedy z rodiny, potažmo ze strany učitelů a spolužáků. Musíme být schopni uvažovat nad tím do jaké míry si připustíme, aby byla tato zařízení součástí našeho každodenního života. Třetím bodem je soudnost. Tady se pozastavujeme nad tím, aby uživatel média vycházel ze svých zkušeností a přistupoval k těmto technologiím kriticky a uměl s nimi pracovat. Tam můžeme zahrnout ověřování svých stereotypů a předsudků, které přejímáme od svého blízkého okolí a lidí, které na nás výchovou a vzděláváním působili. A v poslední řadě je potřeba zmínit tvořivost, která vždy vychází z vlastní kreativity a aktivity.

Pedagogizace prostředí v tomto směru je důležitá jako metoda organizování prostředí, která přichází v úvahu jako stěžejní metoda pro školské i rodinné prostředí. Junová (2018, s. 34) definuje pedagogizaci prostředí takto: „*Pedagogizovat prostředí znamená tedy využít prostředí jako výchovný prostředek. Uskutečňováním změn v prostředí působilme na vychovávaného a ovlivňujeme jeho jednání.*“ Této definici můžeme podle jejích slov rozumět jako usilování o pozitivní formativní vlivy prostředí a naopak eliminování (nebo předcházení) těch negativních (Junová, 2018).

Podle Krause (2014b) lze pedagogizaci uskutečňovat ve dvou rovinách a to ve věcně-prostorové a osobnostně-vztahové složce. V této problematice lze vycházet z obou složek. Můžeme estetizovat prostředí na úkor mediální výchovy a upravovat podmínky pro lepší a efektivnější vzdělávání. Vycházet budeme především z ovlivňování osobnostně-vztahové složky, kdy můžeme prostřednictvím práce se skupinou rozdělit školní třídu na konkrétní počet dětí z důvodu efektivnějšího učení, navození příjemné atmosféry, což umožní i individuálnější práci s jednotlivými žáky.

Kraus a Poláčková (2001) konstatují, že prováděním změn prostřednictvím prostředí ovlivňujeme žáka a jeho chování. Většina vzdělávaných (zejména v období dospívání) má přímého výchovného působení (příkazů, zákazů, mentorování) „plné zuby“, a vytváří si jakousi bariéru a stávají se vůči tomuto působení imunní. Zdá se, že právě pedagogizaci prostředí, navozováním podmínek, je nenásilná cesta efektivnější a především účinnější.

4.2 Realizace mediální výchovy ve školách

Preventivní opatření v rámci vzdělávacího systému nejčastěji zastávají podobu osvětových přednášek, prostřednictvím nichž se snaží prorazit, aby byly součástí mediální výchovy. V současné době však není mediální výchova povinnou součástí školního vzdělávání (Blinka, 2015). Ve srovnání s aktuálnějšími zdroji lze tvrdit, že učitelé a ředitelé škol obecně uznávají a zastávají názor, že mediální výchova a obecně vzdělávání v rámci informačních a komunikačních technologií včetně prevence rizikových jevů má v dnešní době velký význam. Ukazuje se však, že chybí podpora ze strany státu. Nicméně zájem o mediální výuku v prostředí českých škol stále vzrůstá. (JSNS, 2023, online)

Podle Krause (2014a) je vliv a prostředí školy jedním ze zásadních činitelů kultivace osobnosti. Z jeho slov vyplývá nedostatečná angažovanost školních zařízení v souvislosti trávení volného času dětí a mládeže, což může vést k prvotnímu vzniku sociálních deviací obecně. Konkrétně vymezuje prostředí společnosti související s médiem, kde zmiňuje problematiku internetu a televize zapříčiněno ohrožujícím vlivem na úkor vývoje osobnosti, chování, vytváření postojů a hodnot celé společnosti, a to nejen u dětí.

Za předpokladu dodržování základních pravidel bezpečnosti v online prostředí, je zde velká šance, že dětem předáme dobrý základ již v útlém věku. Za důležité považuje

Hulanová (2012) několik stěžejních postupů při předávání podnětů i v průběhu mediální výchovy. Těmito kroky chrání děti nejen učitelé, ale takovéto preventivní opatření je dobré i v případě rodičovského působení. Preventivní kroky jsou následující:

- chraňte údaje o místě svého bydliště,
- chraňte své informace, které zveřejníte online,
- nepublikujte své fotografie a videonahrávky na platformách, které neznáte,
- nezasílejte své fotografie, případně další materiály, lidem, které neznáte,
- nechávejte si v soukromí veškerá hesla a nikomu je nesdělujte,
- nedomlouvejte si osobní setkání s lidmi, které neznáte, bez vědomí vašich zákonných zástupců nebo opatrovníků,
- neudržujte komunikaci, pokud se konverzace ubírá směrem, kam nemá,
- nereagujte na nevhodný obsah na internetu,
- dávejte si pozor a buďte obezřetní na příchozí korespondenci, otevírání souborů,
- nereagujte na případné telefonáty, ke kterým jste vyzíváni pro opětovné zavolání v případě podezřelých výher,
- chovejte se uvážlivě v případě stahování her, využívání služeb nad rámec, s rizikem placených platforem.

Bělohlová (2013) vymezuje v rámci mediální výchovy ke vztahu k RVP očekávané výstupy a konkrétní rozvoj klíčových kompetencí žáků. Vybrané výstupy žáků jsem vybrala na základě zkoumaného problému. Tyto výstupy se tak týkají prohlubování znalostí mediálních obsahů a kritického smýšlení o nich, schopnost samostatně pracovat a učit se z mediální komunikace, schopnost rozpoznat, co je v komunikační síti nebezpečné a na co si dávat pozor, schopnost vlastního úsudku nutností ochrany ve vztahu k autorským právům atp. Výchovné a vzdělávací strategie vedou k rozvoji základních kompetencí, jako jsou kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikační, kompetence občanské a pracovní.

Propojení mediální výchovy s praktickou využitelností v životě definuje Bělohlová (2013, s. 93) následovně: „*Průřezové téma Mediální výchova má silnou vazbu na vzdělávací obory člověk a společnost (výchova k občanství, dějepis), jazyk a jazyková komunikace (český jazyk, cizí jazyk), umění a kultura (výtvarná výchova, hudební výchova, etická výchova) a samozřejmě díky využití ICT i na vzdělávací oblast informační a komunikační technologie.*“

4.3 Vybrané bezpečnostní, preventivní a vzdělávací aktivity

Safer Internet Centre Czech Republic (SIC CZ) je výsledkem spolupráce a sdílenou aktivitou čtyř uznávaných organizací: CZ.NIC, JSNS, Linky bezpečí (LB) a Dětského krizového centra (DKC). Společným jmenovatelem je cesta založená na třech pilířích, mezi něž patří centrum prevence, linky důvěry a hotlinka pro hlášení a proti šíření pedofilního a extremistického obsahu. Cílem působení Centra prevence je v první řadě poskytovat vzdělávání dětem, pedagogickým pracovníkům a rodičům. V druhém případě jde o podporu těchto skupin v oblasti bezpečnosti na internetu. Cílem LB a DKC je pomoci dětem a dospívajícím orientovat se a umět rozlišit náročné situace spojené s negativními jevy v online prostředí. DKC poskytuje služby prostřednictvím telefonu a online korespondence. Můžeme zde zařadit i krizovou linku pro děti. Kromě toho nabízí ambulantní péči dětem, které se staly obětí online trestných činů páchaných na dětech. Internetoví poradci hotlinky STOPonline.cz vyhodnocují hlášení a odstraňují nelegální obsah z internetu, včetně sexuálně závadného obsahu zobrazujícího děti a mládež. (NCBI, 2018, online)

DigiKoalice je též známá jako Česká národní koalice pro digitální dovednosti a pracovní místa. Vznik platformy iniciovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy spolu s dalšími partnery, jako je např. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad vlády České republiky a další. V současné době je platforma DigiKoalice součástí Národního pedagogického institutu České republiky. Sdružuje přes 230 členských organizací z řad státních institucí, ICT firem, vzdělávacích institucí, akademické obce, neziskové organizace, zřizovatelů škol i školských zařízení. Z praktického hlediska propojuje svět škol a ICT v digitálním vzdělávání se zaměřením na rozvoj digitálních dovedností dětí i dospělých. Snaží se namotivovat a inspirovat školy, školská zařízení a firmy k možné spolupráci.

Cílem DigiKoalice je nabízet aktuální a efektivní vzdělávání v oblasti digitálních technologií, které umožní jednotlivcům zlepšovat své digitální dovednosti v průběhu celého života. Podporuje pozitivní změnu v přístupu k digitálním technologiím, vhodnému využití a jejich následné integraci do vzdělávání. Klade důraz na přínosy aktivit, které souvisí s digitálním vzděláváním, a to i v případě využívání těchto technologií v osobním i profesním životě občanů. (DigiKoalice, 2021, online)

E-Bezpečí je známo jako národní projekt, který je realizován Centrem prevence rizikové virtuální komunikace v online prostředí Pedagogické fakulty Univerzity

Palackého v Olomouci. Zaměřuje se převážně na preventivní opatření, intervenci a zvyšování povědomí o rizikovém chování na internetu. Dále se zaměřuje na formy vzdělávání a výzkum. (Hoferková et al., 2017)

Projekt se především specializuje na tyto rizikové jevy v online prostoru:

- kyberšikana a sexting (vydírání, vyhrožování, poškozování obětí skrze moderní technologie),
- kybergrooming (komunikace s neznámými uživateli internetu vedoucí k osobnímu setkání),
- kyberstalking (nebezpečné pronásledování s využitím moderních technologií),
- rizika spojená se sociálními sítěmi,
- témata hoaxů, spamu a falešných zpráv,
- netolismus a nomofobie (problematika závislosti na internetu),
- fenomén youtuberingu,
- zneužití osobních a identifikačních údajů.

Projekt zahrnuje práci v terénu s různými cílovými skupinami (cíleně oslovuje žáky 1. stupně ZŠ, učitele, preventisty sociálně patologických jevů, metodiky prevence, vychovatele, pracovníky OSPOD, rodiče). Vše se uskutečňuje za pomoci přednášek a preventivních vzdělávacích akcí. Přednášky se týkají výše uvedených negativních jevů a také prevence proti online útočníkům. Projektují se modelové situace a ukázky skutečných případů. Přednášky jsou interaktivní a realizují se zábavnou formou, doprovází je prezentace a videoukázky. Kromě vzdělávacích akcí jsou prováděna pravidelná šetření zaměřená na rizikovou komunikaci v online prostředí. Poskytuje také online poradenství, vydává tištěné materiály a publikace pro žáky a učitele. Celkově tak usiluje o bezpečné chování na internetu a věnuje se dalším aktivitám, které s tím souvisí. Cílem projektu E-Bezpečí je poskytovat pomoc dětem i dospělým, používajícím internet. Nabízí podporu těm, kteří se skrze rizikové chování ocitli v obtížné situaci a jsou vystaveni nebezpečím na internetu. Projekt získal uznání a podporu Ministerstva vnitra, MŠMT i Policie ČR. Jde se o velmi významný přínos na národní úrovni, který je zaměřen na prevenci online kriminality. (E-bezpečí, 2023, online)

Bezpečně-online.cz je projekt cílený na děti a dospívající za účelem podpořit bezpečné a sebejisté používání internetu a nových komunikačních technologií. Je zveřejňován jako podprogram projektu Safer Internet Centre Czech Republic. Projekt je

zaměřen na bezpečné chování při využívání online finančních služeb, ochranu soukromých informací před jejich zneužitím a efektivní využívání moderních technologií a internetu. Kromě poradenství a osvětové činnosti má projekt stanovený cíl, a to poskytnout základní metodickou podporu pedagogickým pracovníkům a rodičům. Zároveň tak chce zvyšovat informovanost dětí a dospívajících. Předním mottem je konstatování toho, že největším nebezpečím pro počítačové prostředí je sám uživatel. (Bezpečně-online, 2018, online)

5 Metodologie kvalitativního výzkumného šetření

V metodologické části se věnuji formulaci výzkumného cíle, výzkumných a dílčích výzkumných otázek. Zdůvodňuji zvolenou výzkumnou strategii, rozebírám samostatnou výzkumnou metodu, výzkumnou techniku, popis sběru informací a charakteristiku výzkumného souboru. Dále popisuji plán provedení výzkumného šetření. V neposlední řadě se věnuji etice a možným rizikům, která se mohla během výzkumné činnosti vyskytnout. Jako oporu pro sestavení náležitostí na empirickou část jsem využila vědecký text IMRaD, který Jelínek a Klimusová (2020, online) označují jako systém organizace vědeckého textu pro originální empirické studie. Tato zkratka zastupuje slova úvod, metody, výsledky, analýza a diskuse v anglickém překladu.

5.1 Formulace cíle práce, výzkumných a dílčích výzkumných otázek

Cílem výzkumného šetření je **popsat protektivní faktory v chování mladých žen s používáním seznamovacích aplikací v kontextu setkávání se s falešnými identitami**. Cílem je také odpovědět na hlavní výzkumnou otázku diplomové práce, která byla stanovena: *„Jaké jsou protektivní faktory v chování mladých žen s používáním seznamovacích aplikací v kontextu setkávání se s falešnými identitami?“*

Hlavní výzkumné otázky bylo dosaženo prostřednictvím čtyř dílčích výzkumných otázek, které byly sestaveny tak, aby mohla být tato problematika zkoumána. Každá dílčí výzkumná otázka má pod sebou určitý výčet otázek, které jsou součástí polostrukturovaného rozhovoru. Strukturu otázek jsem sestavila na základě výzkumu Breitschuh a Göretz (2019), kde jsem se nechala inspirovat schématem zobrazujícím dimenze otázek, které jsou podkladové pro tento výzkum.

Dílčí výzkumné otázky (DVO)

- **DVO1:** Jaká je motivace informantek k používání seznamovacích aplikací?
- **DVO2:** Jaká protektivní opatření činí informantky, aby chránily svou identitu na seznamovacích aplikacích?
- **DVO3:** Jak se informantky chovají, při odhalení falešného profilu?
- **DVO4:** Jaká je prevence mezi informantkami v rámci online bezpečnosti?

Transformace dílčích výzkumných otázek do otázek tazatelských

Tabulka 2 Transformační tabulka

Hlavní výzkumná otázka (HVO)	Dílčí výzkumná otázka (DVO)	Tazatelské otázky (TO)
Jaké jsou protektivní faktory v chování mladých žen s používáním seznamovacích aplikací v kontextu setkávání se s falešnými identitami?	DVO1: Jaká je motivace informantek k používání seznamovacích aplikací?	TO1: Jakou seznamovací aplikaci používáte?
		TO2: Kolik času aplikaci věnujete?
		TO3: Co vás přimělo používat seznamovací aplikace?
		TO4: Dáváte na základě vašich zkušeností přednost online seznamování nebo reálnému seznámení?
	DVO2: Jaké protektivní opatření činí informantky, aby chránily svou identitu na seznamovacích aplikacích?	TO5: Je podle vás online seznamování bezpečné?
		TO6: Jak se prezentujete na seznamovací aplikaci? (Jaké osobní údaje o sobě na profil dáváte, včetně fotek apod.)
		TO7: Jaké profily vás primárně zaujmou a čím?
		TO8: Jak dlouho jste s jiným uživatelem v kontaktu, než se s ním osobně sejdete?
		TO9: Dáváte si první schůzku na veřejném místě? (restaurace, kavárny, parky apod.)
	DVO3: Jak se informantky chovají, při odhalení falešného profilu?	TO10: Jak si ověříte, že se jedná o skutečného / reálného uživatele?
		TO11: Požadoval po vás falešný profil intimní (erotickou) fotografii, video, finanční prostředky apod.? (Jak jste se zachovala?)
		TO12: Snažil se vás někdy falešný profil opětovně kontaktovat? (Jak jste jeho pronásledování ukončila?)
	DVO4: Jaká je prevence mezi informantkami v rámci online bezpečnosti?	TO13: Jaké doporučení a rady jste ohledně seznamování na internetu dostala od svých rodičů?
		TO14: Je podle vás problematika seznamování aktuální a měla by být více propagována na školách?
		TO15: Sehrála u vás škola nějaký zásadní vliv o tom, jak bezpečně používat internet?
		TO16: Absolvovala jste někdy preventivní program ohledně bezpečnosti na internetu?
		TO17: Kam byste se v krajním případě nouze obrátila, pokud byste zažila negativní zkušenost, kterou byste svými silami nedokázala zvládnout?

Zdroj: vlastní zpracování

5.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výběr výzkumného souboru se v rámci kvalitativního výzkumného šetření orientuje na výběr záměrný, který je typický právě pro tento typ výzkumu. Výzkumný soubor spojuje vhodnost výběru osob, které splňují vybrané zkušenosti. „*Tyto osoby výzkumník*

vyhledává a podrobuje je zkoumání. Výběr je vždy „reprezentativní“ – osoby dobře reprezentují dané prostředí.“ (Gavora, 2010, s. 183)

Mým záměrem bylo sehnat informantky, které mají zkušenosti s online seznamovacími aplikacemi, kde se zjevně prezentoval falešný profil, který po nich prostřednictvím seznamovací aplikace požadoval finanční prostředky, mediální, obrazové či zvukové záznamy atp. Podstata ale spočívá v tom, že se nikdy nesetkají (je to očividný falešný profil, který jen něco požaduje). Mladé ženy tak v sobě mají protektivní zkušenost – něco, co je zarazilo, aniž by poslaly to, co po nich bylo požadováno. Objevuje se tu tak zjevný motiv prevence, popud z výchovného působení, vzdělávání, osvěta, programy, výchova atp. Počet byl stanoven na konečných šest informantek, prostřednictvím nichž se optimálně vyčerpaly výpovědi ohledně poznání této problematiky. Rozšíření počtu informantek by neobohatilo výzkumné šetření natolik, abychom se dostali k různorodějším informacím. Mezi základní informace o informantkách jsem uvedla věk, dosažené vzdělání, jakou seznamovací aplikaci používají, frekvenci používání z hlediska času a motiv k jejímu používání. Tyto informace jsem zasadila do tabulky jako obecnou charakteristiku o informantkách (viz tabulka 3).

Tabulka 3 Charakteristika informantek

Označení informanta	Věk	Seznamovací aplikace	Frekvence používání z hlediska času	Motiv k jejímu používání	Dosažené vzdělání
I1	26	Tinder	Denně	Zvědavost, jak to funguje, noví lidé	Bakalářské
I2	30	Tinder, Badoo	Denně	Vážný vztah, porozumění, kamarád pro volný čas	Střední škola s maturitou
I3	21	Tinder	3x do týdne	Zábava	Střední škola s výučním listem
I4	22	Tinder	Denně	Vážný vztah	Střední škola s maturitou
I5	29	Tinder, Badoo	Denně	Vážný vztah	Magisterské
I6	25	Tinder	2x do týdne	Zvědavost, noví lidé, možná vztah	Bakalářské

Zdroj: vlastní zpracování

5.3 Popis sběru dat

Před sběrem oficiálních dat jsem provedla předvýzkum s ženami, které mají zkušenost s používáním seznamovacích aplikací, abych si ujasnila a případně přeformulovala otázky, které nemusely být zcela jasně nebo vhodně položené. Navzdory potenciálu efektivnějších a přesnějších zjištění prostřednictvím kvantitativního přístupu mě počet dotazovaných informantů vedl k upuštění od této cesty. Upřednostnila jsem tedy ústní výpovědi před statistickými údaji skrze kvalitativní typ výzkumu. Mým cílem při zvolení této strategie je představit vyprávění mladých žen a jejich interakce s online seznamováním se zaměřením na jejich zkušenosti s falešnými profily. To podpoří objektivitu a poskytne vhled do toho, jak mladé ženy tuto problematiku skutečně vnímají. Jako výhodu této strategie vnímám právě porozumění dané zkušenosti.

Nutno zmínit Hendla (2016), který úvodem do kvalitativního výzkumu zmiňuje názory některých metodologů a jejich smýšlení o kvalitativním výzkumu, který se rozešel na dva protipóly. Ti, kteří pojmulí kvalitativní výzkum jako pouhý doplněk výzkumných strategií používaných v kvantitativních studiích, a tací, kteří ho naopak interpretují jako vědecky založenou výzkumnou pozici, která je bytostně spjata se samotnými základy přírodních věd. Postupem času se kvalitativní výzkum etabloval jako rovnocenný mezi ostatními vědami, čímž si vydobyl své místo v okruhu sociálních věd. To potvrzuje i Gavora (2010), který specifikuje kvalitativní výzkum jako cílené porozumění lidem a jejich životním příběhům. Kvalitativnímu výzkumu přisuzuje charakteristické rysy jako intenzita či dlouhodobost, na základě kterých se analyzuje podrobná interpretace dat. Oba autoři se shodují v tom, že kvalitativní výzkum vytváří dobré podmínky pro relativně nová a neočekávaná fakta.

Polostrukturovaný rozhovor

Jedná se o typ rozhovoru, jehož funkci definuje Dušková a Šafaříková (2015, s. 55) „*Slouží k získání informací o životě dotazovaného, k vyjádření jeho vlastních názorů, zkušeností a hodnot k popsání jeho chápání světa.*“ Správně vedený rozhovor se vyznačuje rovnocenným vztahem mezi tazatelem a respondentem bez pocitu nadřazenosti na obou stranách. Je důležité si uvědomit, že tazatel otázky sestavil a ví, jaké informace hledá, zatímco respondent je může slyšet poprvé a nemusí vždy pochopit jejich zamýšlený význam. Poskytnutí zpětné vazby k zodpovězení konkrétní otázky

může účastníka rozhovoru přimět a motivovat ke sdělení dalších důležitých informací. (Hendl, 2016)

Na rozdíl od nestrukturovaného rozhovoru je tento typ částečně řízený. Specifičtější formulace pro polostrukturovaný rozhovor definuje Gavora (2010), dle kterého výzkumník formuluje otázky, ale striktně se jich nedrží a upravuje je podle toho, jak se vyvíjí průběh celého rozhovoru. „*Neměli bychom tedy přistupovat k respondentovi podle předem připravených modelů jednání, neboť každé vedení rozhovoru je jedinečné.*“ (Pavlásek a Nosková, 2015, s. 111)

Hendl (2016) vymezuje dvě roviny pro rozhovor: jednu zaměřenou na respondenta a druhou na obsah sdělení. Je nezbytné zachovat neutrální postoj, aby byla zajištěna kontinuita obou rovin bez nepatřičného ovlivnění jednoho z postojů. Tazatel se zdržuje jakéhokoli ovlivňování průběhu nebo obsahu sdělení, a to i bez ohledu na pozitivní či negativní výpovědi dotazovaného.

Oba autoři, Hendl (2016) i Gavora (2010), se shodují v tom, že metoda rozhovoru má subjektivní povahu, která umožňuje hlubší zkoumání daného problému. Výzkumník se musí soustředit na oddělení svých vlastních úsudků a zkušeností na úkor výpovědí informantů a musí si tedy dát pozor na to, aby do výzkumu neprojektoval své názory, protože by to mohlo značně ovlivnit pravdivost výsledků.

Polostrukturovaný rozhovor považuji za vhodný pro tento výzkum. Umožňuje hlubší otevřenost ve výpovědích na předem stanovené otázky a možnost doptávání se. Rozhovor je převážně otevřený, což mi pomohlo prohloubit diskusi o daném tématu. Ač to může být na první pohled patrné, rozhovor nemá charakter vyžadovat citlivé informace, proto jsem se snažila navodit vztah důvěry s dostatečnou motivací pro další diskusi.

Metoda sněhové koule

Švaříček a Šed'ová (2007) specifikují výběr informantů s ohledem na záměrné vybírání jednotlivých osob dle námi předdefinovaných kritérií v návaznosti na naše stanovené výzkumné otázky. „*Podmnožinou záměrného výběru je **kumulativní výběr.***“ (Gavora, 2010, s. 184) Výzkumník začíná s jednou osobou nebo malou skupinou lidí. Postupně rozšiřuje okruh osob, se kterými pracuje, tím způsobem, že činí na základě doporučení lidí, s nimiž již dříve ve výzkumu pracoval. Tyto zmínky či doporučení odkazují na takové osoby, které spojují určité rysy pro výzkumný záměr. Postup výběru vzorku

připomíná nabalující se sněhovou kouli, a proto ho můžeme znát i pod pojmem *snowball sampling*. (Gavora, 2010)

Jednou z metod kvalitativní výzkumné strategie je již zmíněná sněhová koule, kterou dále definuje Hendl (2016) jako výběr dalších případů na základě doporučení předešlých dotázaných informantů. Tato metoda poukazuje vhodnost pro rozhovor.

Popis analýzy a interpretace dat

U dat získaných prostřednictvím výzkumného šetření se pracuje s doslovnou transkripcí rozhovorů. Prvním krokem k interpretaci získaných dat je kódování, které Mišovič (2019) označuje jako proces transformace primárních dat do specifických významových kategorií, prostřednictvím prvotního přiřazování otevřených kódů a označení na základě výpovědi účastníků výzkumného šetření, v mém případě informantek.

Hendl (2016) uvádí, že definování kódů je v prvotních fázích intuitivní a k označení používáme takové výrazy, které nám co nejpřesněji vystihnou danou situaci. Použít můžeme jak odborné, tak i laické termíny podstatných i přídavných jmen, ale třeba i sloves. Tato označení mohou vzejít od nás jako výzkumníků samotných, případně na popud aktérů či na analýze sebraných dat. Pro doplnění Mišovič (2019) uvádí, že proces kódování nezahrnuje pouze definování jednotlivých kódů a vytvoření seznamu kategorií, ale i zaznamenávání dalších důležitých poznámek a vysvětlivek v souvislosti s jejich obsahem.

5.4 Etika a rizika výzkumného šetření

Etické zásady výzkumného šetření a hlavní etická pravidla se vztahují jak na výzkumníky, tak i na účastníky výzkumného šetření. Mišovič (2019) uvádí principy, které jsou stěžejní při dodržení etických zásad v průběhu výzkumného šetření. Informant je na začátku šetření důkladně seznámen s tím, že pokud si z jakéhokoli důvodu přeje výzkum ukončit, může tak učinit bez sankcí. Interakce mezi účastníky a tazatelem je primárně založena na principu dobrovolnosti. Výzkumné šetření nesmí nijak zasáhnout do práv účastníka. Uvědomění si možných rizik zajišťuje informovaný souhlas. V průběhu výzkumného šetření je účastníkům zaručena celková anonymita v rámci ochrany jejich osoby a poskytnutých informací. Na důvěryhodnost informací a důvěru mezi stranami je nahlíženo jako na důležitý standard, který se uplatňuje od začátku až do konce výzkumného šetření.

Etické zásady uplatňované k samotnému výzkumnému šetření se řídí zavedenými standardy, které hrají ve společenskovědním výzkumu podstatnou roli. Na základě zásad etického jednání podle Hendla (2016) byly zvoleny a následně ve výzkumném šetření uplatněny následující zásady:

- Získání informovaného souhlasu s poskytnutím výzkumného rozhovoru a jeho následným využitím pro účely diplomové práce. Vzor informovaného souhlasu je přiložen v přílohách práce.
- Svoboda, která účastníky vede k odmítnutí zodpovězení jakékoliv otázky, či úplné odstoupení z výzkumného rozhovoru. S touto možností jsou účastníci seznámeni již před samotnou realizací výzkumného šetření i na začátku setkání před provedením rozhovoru.
- Zachování anonymity, kterou informantům rozhovoru zaručím v plném rozsahu tak, aby nebyly známy jak mezi sebou, tak ani na úkor diplomové práce. Nikde nebudou zveřejněny jejich identity, už jen pro to, že se svěřují s citlivými informacemi.

Otázku o zachování anonymity otevírají také Pavlásek a Nosková (2013), kteří zastávají názor – „*Když výzkum tak (částečně) skrytý.*“ Tento výrok nese i název podkapitoly, která vymezuje problematiku anonymity. Zaznamenává údaje citlivé povahy, které se často v očích účastníků rozhovoru mění v provinilé informace, které poskytl. Abychom zabránili možné identifikaci konkrétních aktérů nebo příslušných míst, anonymizují se údaje hned na několika úrovních.

Možná rizika výzkumného šetření

Rizika, která mohou být úskalím pro toto výzkumné šetření, spatřuji v několika rovinách. Rizikovost v provedení a průběhu rozhovoru, analýze výsledků, či samotné interpretaci dat.

V rámci rozhovoru to může být nepřímost poskytnutých informací, které budou informantkami filtrovány. To může znamenat jakousi rezervu u výpovědi informantek, které nemusí mít schopnost podat informace v objektivním světle. Vyšší míru rizikovosti spatřuji v přítomnosti mé osoby jakožto výzkumníka, což může vést k výraznému zkreslení, pokud se mi nepodaří navodit příjemnou atmosféru a navázání alespoň přiměřené důvěry. Důvěra je vzhledem ke zkoumané problematice nezbytná a důležitá, jak pro výzkumníka, tak pro samotné informantky.

Určitá rizika mohou vycházet i z analýzy výsledků, které mohou být snáze ovlivněny mnou jakožto výzkumníkem. Tedy mými osobními preferencemi vzhledem k subjektivnímu charakteru a mými osobními zkušenostmi v této problematice.

Všechny tyto podněty možných rizik je důležité mít na paměti a musíme je uvést jako možná úskalí. Tento názor zastává i Švaříček a Šed'ová (2007), kteří usuzují, že zvážení důsledků vlastního výzkumu, zejména u zveřejnění výsledků, by mělo být součástí každého kvalitativního výzkumu, který zkoumá osobnostní stránku člověka a lidské jednání.

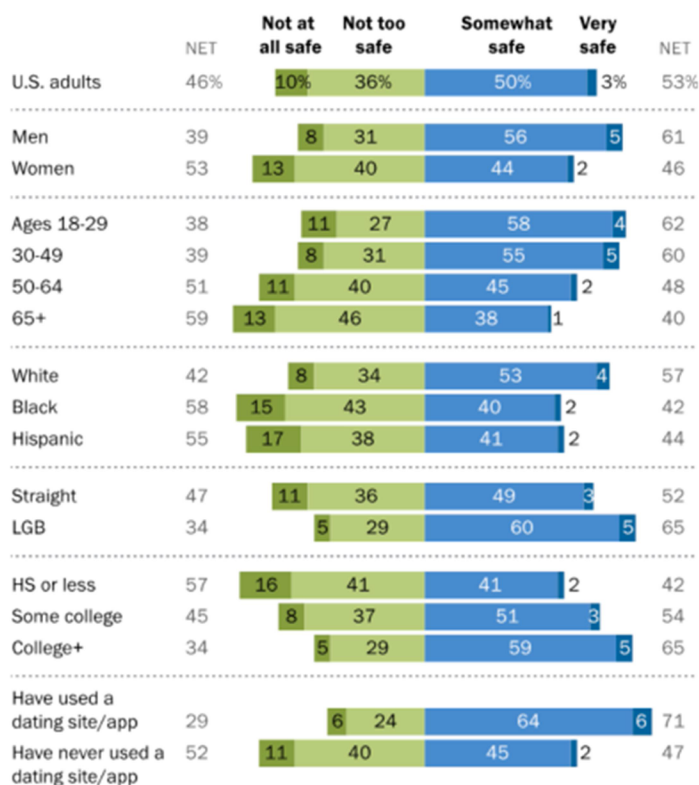
5.5 Vybrané výzkumy v dané problematice

Kamil Kopecký a René Szotkowski zaměřili výzkumné šetření na rizikové chování českých dětí v prostředí internetu v roce 2014. Stanoveným cílem bylo získat odpovědi na nejčastější otázky v oblasti kyberšikany, sdílení osobních údajů, sextingu, sociálních sítí, kybergroomingu a využívání webové kamery. Dotazovanými byly děti ve věku 11-17 let, přičemž výzkumný vzorek měl většinové zastoupení dívek. Z výzkumu plyne, že **54,30 % dětí komunikuje s lidmi, které skrze internet vůbec nezná**. V reálném světě bylo 43,56 % dětí požádáno virtuálním kamarádem o osobní setkání. 54,91 % dětí na schůzku skutečně dorazilo. O setkání by děti pověděly z 55,56 % kamarádům a sourozencům, 42,03 % rodičům a 3,02 % pedagogickým pracovníkům. Nicméně si nesprávné jednání uvědomují a 58,25 % dotázaných považuje toto jednání za nebezpečné. V případě výsledků souvisejících se zasíláním a sdílením svých osobních a identifikačních údajů bylo **29,80 % dětí virtuálním kamarádem požádáno o zaslání fotografie**. 54,67 % z nich této žádosti vyhovělo. Preventivní faktor ukazuje, že 65,52 % dotázaných přitom považuje sdílení nebo posílání fotografie za riskantní. V rámci tématu sextingu **7,81 % dětí (z toho 47 % chlapců a 53 % dívek) publikovalo online „sexy“ fotografii nebo video, na kterých jsou z nějaké části či úplně odhaleni**. Velká část z nich, celkem 77,50 %, považuje takovéto jednání za riskantní. (Kopecký a Szotkowski, 2014, online)

Neurolog Michael Merzenich v rozhovoru pro Global Dating Insights popsal, že při používání seznamovacích aplikací jsou v našem mozku aktivovány receptory, jako při konzumaci návykových látek, jako je např. alkohol, kokain, heroin nebo crack. Vše je způsobeno vlivem dopaminu, který se nám začne vylučovat už jen pomocí

„swipování“² shod na seznamovacích aplikacích, mozek tak automaticky předvídá a začne vylučovat právě zmíněný dopamin. V rozhovoru je nastíněn problém motivace používání seznamovacích aplikací, který může způsobit to, že lidé začnou nahrazovat své online zážitky v aplikacích za skutečné zážitky z rande. (GDI, 2019, online)

Studie z roku 2006 z Pew Research Center uvedla, že 66 % uživatelů internetu souhlasilo s tím, že seznamování přes internet není bezpečné. Novější výzkum však ukazuje, že toto číslo se snížilo. Studie z roku 2020 ukazuje, že **46 % lidí považuje seznamování na internetu za nebezpečné**. Nicméně je zde zmíněno, že ženy mnohem častěji než muži tvrdí, že seznamovací aplikace nejsou zcela bezpečným způsobem k seznámení (53 % oproti 39 %). Podle grafického znázornění se procentuální složení výsledků výrazně liší podle věku, úrovně vzdělání, rasy a etnické příslušnosti. (Pew Research Center, 2020, online)

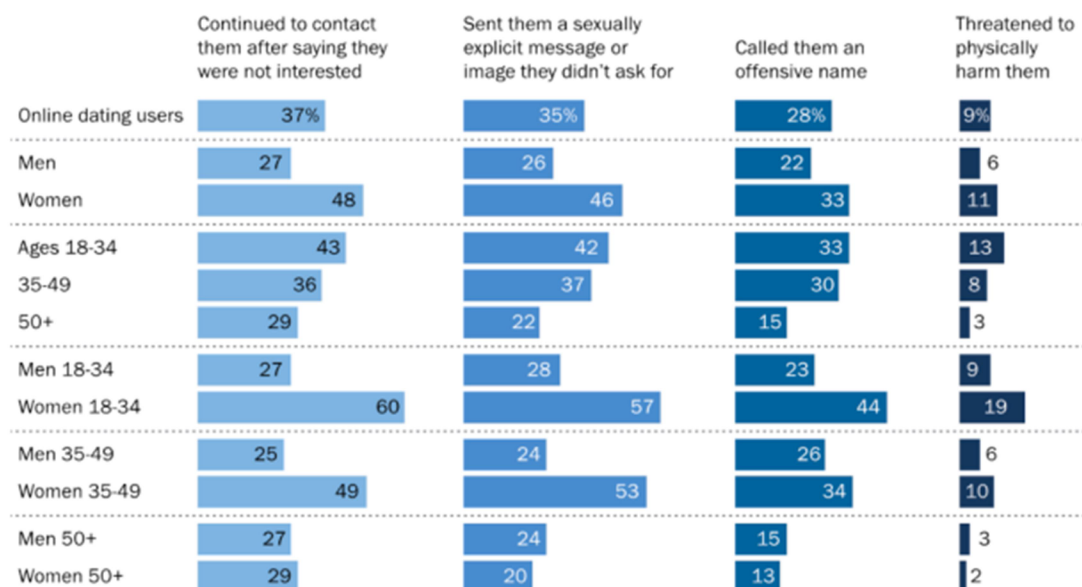

Obrázek 3 Procentuální znázornění bezpečnosti seznamování se skrze seznamovací aplikace
Zdroj: (Pew Research Center, 2020, online)

Další sekci této studie provedené Pew Research Center ukazuje, že **obtěžující interakce na online seznamovacích platformách hlásí spíše mladé ženy**, u kterých jsou čísla výrazně vyšší. Šest z deseti uživatelek ve věku 18 až 34 let uvádí, že je osoba

² Swipovat – pohybovat se mezi jednotlivými obrazovkami pohybem prstu doleva nebo doprava, typické pro seznamovací síť Tinder (Generace 20, 2023) Dostupné z: <https://generace20.vosp.cz/domaci/flastenci-slay-a-jedno-velke-knu-novotvary-si-probojovaly-misto-do-lidoveho-slovníku-cestiny>

v seznamovací aplikaci kontaktovala i poté, co projevily nezáměr. Mezitím 57 % z nich uvádí, že obdržely sexuálně explicitní zprávy nebo obrázky, které si obdobně nevyžádaly. Kromě toho **44 % uživatelů uvádí, že se v rámci online seznamování setkaly s urážlivým vyjadřováním ze strany jiného uživatele a 19 %, že jim bylo vyhrožováno fyzickým násilím.** (Pew Research Center, 2020, online)

Obrázek 4 Procentuální znázornění negativních interakcí mladých žen na seznamovacích aplikacích

Zdroj: (Pew Research Center, 2020, online)

Výše uvedené výzkumy kotví tuto problematiku v několika rovinách, které jsou v práci zmíněny. Nicméně konkrétnější výzkumná šetření týkající se falešných profilů, zde dohledány nebyly. Z toho důvodu jsem se opírala o již zjištěná data, která s vybraným tématem úzce souvisí. Již zmíněné výzkumy sloužily jako východiska pro výzkumné šetření *Protektivní faktory v online seznamování.*

6 Výzkumné šetření: Protektivní faktory v online seznamování

V této části diplomové práce jsou představeny konečné výsledky výzkumného šetření *Protektivní faktory v online seznamování*. Výsledky byly vizualizovány do jednotlivých schémat pomocí tematické analýzy, která analyzuje data induktivním způsobem na základě obsahu shromážděných dat a jeho doslovnou transkripcí.

Dle Hendla (2016) postupujeme tematickou analýzou pěti fázemi. První spočívá v obeznámení se se samotnými daty, které ve druhé fázi generujeme do prvotních kódů. V třetí fázi seskupujeme kódy do širších rámců tzv. „kandidátů na téma“, které ve čtvrté fázi propracováváme takovým způsobem, abychom si na základě provázanosti s výzkumnými otázkami byli jisti vhodným vymezením témat. Pátá fáze uvádí témata k dokonalosti, způsobem, kterým si kontrolujeme provázanost témat s kódy a snažíme se vyladit tematické pojmenování. V poslední fázi propojujeme analýzu s analytickým komentářem, který popisuje interpretaci těchto dat.

Grafické znázornění by mělo sloužit k lepšímu pochopení s orientací v textu. Tematická analýza poukazuje na propojení vazeb mezi nosným tématem, jednotlivými subtématy a reflektovanými kódy.

V prvé řadě tedy analyzujeme spojitost mezi hlavní výzkumnou otázkou a dílčími výzkumnými otázkami, jež jsou vyobrazeny v schématu 1. Poté dochází k analýze jednotlivých dílčích výzkumných otázek, které jsou dále rozpracovány do podrobnější tematické analýzy, zahrnující kódy shlukovaných do jednotlivých subtemat. Tyto části jsou podrobně interpretovány a doplněny o přímé citace informantek. Podrobnější přehledová schémata kódování jednotlivých dílčích cílů jsou k nahlédnutí v přílohách.

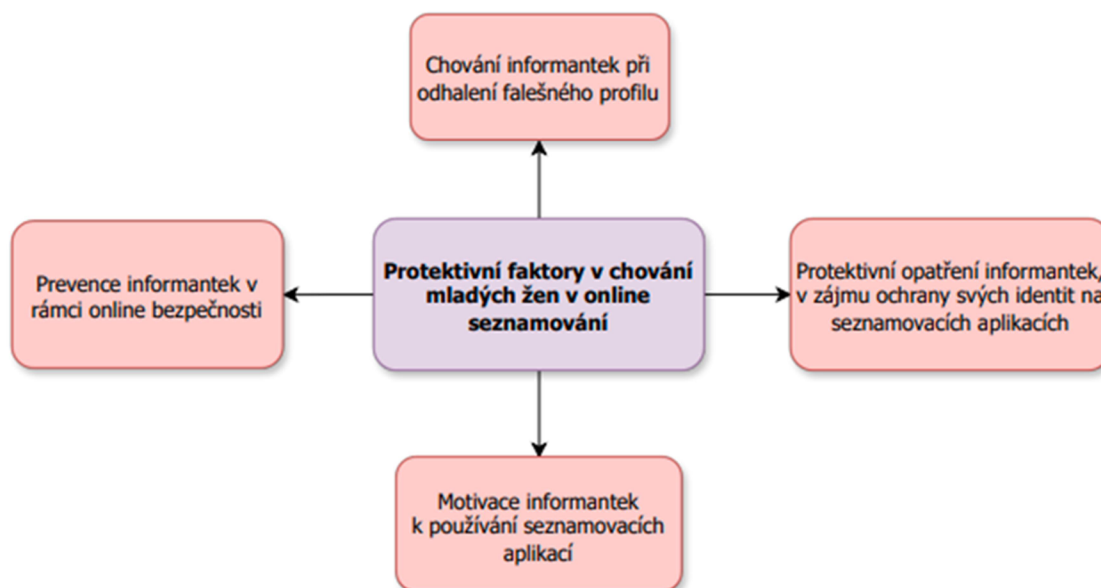

Schéma 1 Znárodnění témat schématu ve spojitosti HVO a všech DVO

6.1 Analýza a interpretace výsledků výzkumného šetření

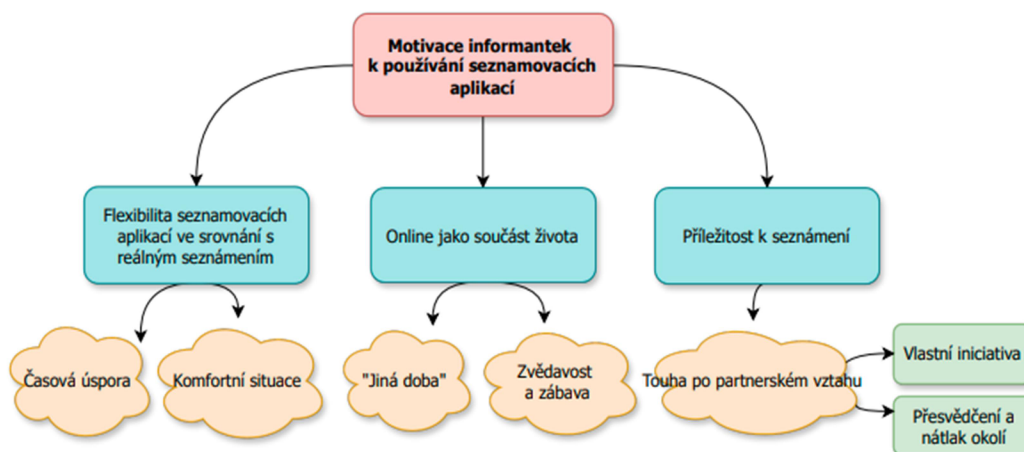
Tato část představuje grafické znázornění schémat vztahující se k jednotlivým dílčím výzkumným otázkám, které budou dále podrobně interpretovány analýzou textu. Interpretace textu slouží jako stěžejní podklad pro výchozí pochopení tematické analýzy. Každé schéma je tak samostatně znázorněno, interpretováno a následně shrnuto podle jednotlivých dílčích výzkumných otázek.

ANALÝZA A INTERPRETACE DVO1:

Jaká je motivace informantek k používání seznamovacích aplikací?

Odpověď na dílčí výzkumnou otázku týkající se motivace informantek k používání seznamovacích aplikací je rozdělena na základě tazatelských otázek, do tří subtémat, jež představuje schéma 2. Součástí interpretace jsou také citace, které reflektují vyobrazené kódy. Tazatelské otázky, které byly vyhodnocovány v rámci DVO1:

- TO1: Jakou seznamovací aplikaci používáte? (viz tab. 3 charakteristika informantek)
- TO2: Kolik času aplikaci věnujete? (viz tab. 3 charakteristika informantek)
- TO3: Co vás přimělo používat seznamovací aplikace?
- TO4: Dáváte na základě vašich zkušeností přednost online seznamování nebo reálnému seznámení?

Schéma 2 Znárodnění subtémata a kódů vztahujících se k tématu motivace informantek k používání seznamovacích aplikací

Interpretace následujícího textu přibližuje jednotlivá **subtémata (modrá)** spadající do této oblasti, jimiž je flexibilita seznamovacích aplikací ve srovnání s reálným seznámením, online jako součást života a příležitost k seznámení. Tyto subtémata obsahují jednotlivé **kódy (oranžová)**, které jsou pod jednotlivými subtématy blíže specifikované. Dále jsou součástí schématu také **dílčí témata (zelená)**, která jsou propojená s kódy a rozvíjí kontext celého uskupení daných subtémat. V této oblasti zahrnují významné dělení, které výrazně ovlivnilo výpovědi informantek. V druhém případě to jsou opět dílčí témata (taktéž zelené barvy), která netvoří přímou souvislost s tématem, a jsou tudíž graficky znázorněná v samostatných schématech. Jedná se o témata napříč otázkami, která však stojí za zmínku v dané oblasti s ohledem na cílené zaměření se na protektivní faktory v chování mladých žen v online seznamování.

Flexibilita seznamovacích aplikací ve srovnání s reálným seznámením

Flexibilitu seznamovacích aplikací oproti reálnému seznámení potvrdilo všech šest informantek. Každá flexibilitou rozuměla jiný podnět k tomu, jak ze seznamovacích aplikací vytěžit určité výhody. Subtéma komparuje výčty možností, které otevírá online prostředí seznamovacích aplikací na úkor reálného seznámení. Informantky si uvědomují výhody seznamovacích aplikací, ale i rizikovost, které je dále v následující interpretaci vymezena ve schématu 3. Mezi flexibilní prvky, které informantky zmiňovaly, patří například udržení sociálního kontaktu, přičemž je zkrátka jednoduché z hlediska dostupnosti, nepropadnout sociální izolaci, a naopak si otevírat možnosti pro nová propojení s lidmi z celého světa. Schéma znázorňuje dva nejčastěji se opakující kódy, které zastřešují toto téma. V tomto případě se jedná o časovou úsporu a komfortní situaci.

Časová úspora je faktor, kterému informantky připisují jednoduchost a dostupnost v časovém prostoru, kdy se nemusí na nic vázat a mohou komunikovat i v méně hodných situacích. Celkově online komunikace šetří hodně času, pokud bychom čas strávený na seznamovací aplikaci, měli trávit přípravou na osobní setkání a přímým kontaktem s danou osobou, jako je patrné v následující citaci: *„Ráda bych se s někým seznámila osobně, ale tahle doba, která je uspěchaná, není čas chodit se bavit, nebo aspoň já ten čas nemám, tak tohle je pro mě nejlepší řešení.“* Tento aspekt je tedy jedním z hlavních důvodů, proč se seznamovacím aplikacím informantky nebrání a dají jim šanci už jen z hlediska toho, že je to stále nezávislá platforma, kde se vše děje „teď a tady“.

Druhým kódem je **komfortní situace**, který rozkrývá další motivy. Informantky zde především zmiňovaly komunikaci z pohodlí domova. To zahrnuje možnost virtuálně randit, aniž by mladé ženy věnovaly čas přípravě na osobní setkání. V tomto ohledu je nemusí zajímat, jak v tu chvíli vypadají, jak se cítí, nebo jakou mají náladu. Dále odpovědi zahrnovaly výhodu pro takové typy lidí, kteří se hned nechtějí scházet a nejsou tolik otevření přímé komunikaci, to zde spatřují jako velkou výhodu. V návaznosti na to se shodují i v tom, že je tato doba uspěchaná. Každý má své povinnosti a nezbyvá tolik času chodit mezi lidmi, nebo jít za zábavou s cílem někoho poznat. Tento způsob komunikace upřednostňuje i jedna z informantek: *„Víte, jsem pracovně vytížená, nechci mezi lidmi a známými a hledám takto. Těžce se mi komunikuje, takže tímhle tím způsobem je to pro mě snazší.“*

Online jako součást života

Online jako součást života vymezuje v pořadí druhé subtéma, jež se dotýká aktuální problematiky. Vymezuje to, jakým způsobem je na seznamovací aplikaci nahlíženo. Informantky zmiňují, že jde doba stále více kupředu a virtuální svět jde s námi ruku v ruce a bere se již jako běžná součást života. Předpoklad toho, že se vše i vztahy odehrávají v online prostředí, není žádnou novinkou a tvrdí, že na tom není nic nevšedního a divného.

První kód s názvem **„Jiná doba“** definuje dnešní dobu “být trendy“. Označení vystihuje to, že dříve nebyly takové možnosti, jako jsou teď. S novými možnostmi přichází i nové příležitosti k tomu, jak tyto moderní technologie využívat. Prostřednictvím odpovědí vše nasvědčovalo tomu, že si informantky na základě proměny sociálních vlivů, myšleno v rámci tlaku okolí a této doby, zkouší hledat štěstí

skrze seznamovací aplikace. Příklad touhy o nalezení štěstí poukazuje na výpověď informantky, která říká: „*Moje nejlepší kamarádka si tam našla vztah, je to super kluk a asi měla opravdovou kliku. Chtěla jsem zkusit taky štěstí, ale pouze s vidinou dlouhodobého a vážného vztahu.*“ Na těchto platformách jsou různé možnosti, jak si získat určitý náhled a povědomí o tom, jak to na seznamovacích aplikacích funguje, aby byly v obraze před ostatními lidmi, kterými jsou obklopeny. To reflektuje následující citace: „*Má to teď skoro každý, tak jsem se s tím potřebovala seznámit.*“ Také se objevuje citace informantky, která reflektuje retrospektivní pohled na onu dobu: „*Jakože v dnešní době těch šancí na seznámení je málo, není to jako za našich rodičů, kdy se seznamovalo prostě snáz a líp.*“

Zvědavost a zábava je druhým kódem, který označuje prostor pro širokou možnost využití, jak seznamovací aplikace vnímat a na co všechno jsme schopni je využít. Nevšední odpověď informantky spatřuji v následující citaci: „*Jedním slovem asi pro zábavu, chci vědět kolika lidem bych se líbila, díky tomu můžete zjistit, jaký se vám líbí typ kluků. Protože na Tinderu do bio můžu napsat i svůj Instagram nebo celkově odkaz na sociální síť, takže abych byla víc populárnější a měla větší sledovanost, protože mě přibilo na Instagramu třeba 200 lidí jen kvůli Tinderu.*“ Tato odpověď ohledně propagace sociálních sítí, zpětné vazby o svou osobu a ujasnění si svých preferencí na partnera, byla ojedinělá. Spíše informantky odpovídaly pro nespécifické důvody, které zahrnují zvědavost a zábavu. Pochopení můžeme nalézt v této citaci: „*Spíš mě, ale zajímá, co tam je za lidi, koho tam potkám za známé lidi, co tam o sobě píšou, jaký tam mají fotky a tak, asi mě zajímá a baví nějaká prezentace ostatních tam. Je to někdy fakt vtípný i smutný to tam pozorovat.*“

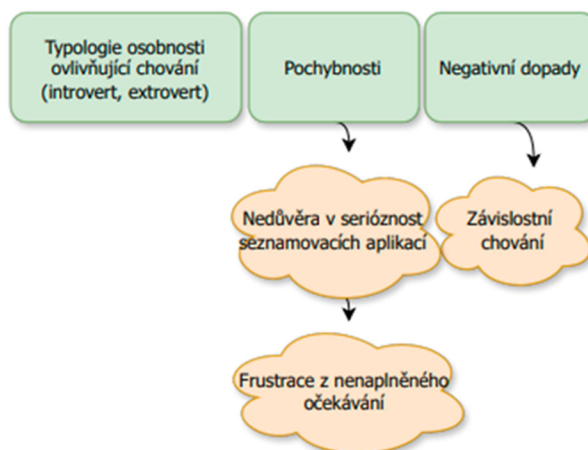
Příležitost k seznámení

Subtéma **příležitost k seznámení** je klíčové a bylo identifikováno u všech informantek. Nejčastěji se vyskytující kód reflektuje touha po partnerském vztahu. Nicméně se zde objevovaly i odpovědi, které byly z velké části komplexní a zahrnovaly možnosti, jako je příležitost k seznámení nejen v rámci partnerství. To spatřujeme u této informantky: „*Já striktně jen dlouhodobý vztah nebo čistě vážný vztah, žádný úlety. Teď hledám ale díky mé situaci spíše jen porozumění a nějakýho partáka na trávení volného času.*“

Touha po partnerském vztahu nezahrnuje okamžitou představu o vážném vztahu, ale nacházíme v něm plno dalších společných témat, jako je např.: porozumění, spřízněná duše, přítel na trávení volného času, nebo také pouze vztah bez větších

očekávání. Informantky uváděly široké spektrum toho, co by od potenciálního vztahu očekávaly. Ani jedna z informantek by se nebránila začít vážný vztah i přes to, pokud by hledaly pouze někoho, s kým by měly společnou řeč. Dle získaných odpovědí je patrné, že pokud by poznaly někoho, s kým by viděly budoucnost, žádná z nich by se v takovém případě vážnému vztahu nebránila. Jak je již řečeno, touha po partnerském vztahu, se prolínala mnoha sub tématy a informantkami byla velmi často podněcována.

Dále jsou graficky znázorněna **témata napříč otázkami**, které zobrazuje schéma 3. Jsou to společná témata, která se objevovala v rámci odpovědí, aniž by s ní přímo souvisela. Zahrnula jsem je tak jako samostatná témata, která odráží stěžejní faktory a uvědomování si rizikovosti, aniž by s tím byla spojená přímá souvislost. Zaslouží si patřičnou pozornost, jelikož reflektuje faktory, které byly často i přes pozitivně kladené otázky napříč DVO1, zmiňovány.

Schéma 3 Znázornění témat napříč otázkami ke schématu 2

Za důležité považuji dílčí sub téma **typologie osobnosti ovlivňující chování**, jež se projevilo jako zásadní v odpovědích informantek. Mladé ženy se tímto rozcházely na dva typy, introvertní a extrovertní typ osobnosti. Tento aspekt, hodně ovlivňoval to, jakým způsobem se odpovědi dále vyvíjely. Část informantek se odkazovala právě na tento charakteristický rys, kterým se odkazovaly na řešení jednotlivých situacích. Níže jsou pro autentičnost jejich sdělení doplněny citace odlišující kontrast obou typů. Nejprve extrovertní typ osobnosti: „*Chci poznávat lidi, tomu jsem dost otevřená, vždycky jsem byla extrovert tak proč ne.*“ A v opačném případě typ introvertní: „*Ten online je dobrý na to psaní, jsem celkem introvert, takže pro mě je tohle fajn, ale jakmile dojde na domluvení si nějakýho rande nebo venku, tak už se stahuju, asi mám v sobě nějaký pud sebezáchovy a mám asi strach, jít jen tak s někým, ale vím, že to tak nemůžu brát.*“

Dalšími dílčími sub tématy, která se prolínala odpověďmi, jsou **pochybnosti**. Ty se projevovaly jako nedůvěra v serióznost seznamovacích aplikací a frustrace z nenaplněného očekávání. Tyto obavy si mladé ženy uvědomovaly i přes to, že je všechna z nich otevřená používat seznamovací aplikace.

Kód **nedůvěra v serióznost seznamovacích aplikací** vycházel za předpokladu, že prvotní podnět k tomu, založit si seznamovací aplikaci, konkrétně Tinder, má statisticky ve světě jiný charakter než čistě hledání vážného vztahu. To reflektuje následující citace: *„I když Tinder má pověst flirtující seznamky a nic moc vážného, tak si myslím, že je to stejně o lidech.“* Informantky nadále odkazovaly na chování jednotlivých lidí, kteří online komunitu utváří. Zde se vyskytují obavy o projevené sympatie a vážnost vztahu. Dostalo se tak k odpovědím, které ukazují, že pět informantek nestojí o pouhý flirt, ale chtějí ve vztahu setrvat, což znázorňuje následující citace: *„Nechci nějaké rande na jednu noc.“*

Další kód s označením **frustrace z nenaplněného očekávání** úzce souvisí s předchozím, přičemž ale rozkrývá strach ze zklamání od určité osoby. *„Ten online je furt jen virtuální svět a kolikrát ty případy, hrůza, chci někoho, kdo to se mnou bude myslet vážně, i za tu cenu, že se teda seznámím na nějaký seznamce, ale nechci se pak trápit a zbytečně pak brečet, že jsem naletěla.“* V této oblasti se objevovala otázka očekávání – realita vs. online, která řeší, jakým dojmem na nás působí lidé v online prostředí, přičemž si o nich vytváříme ideální obraz, ale realita může být ve výsledku úplně jiná. To informantky považovaly jako další možnou obavu a zklamání. Online seznamování spíše neodpovídá tomu, jak by ve skutečnosti doopravdy proběhlo.

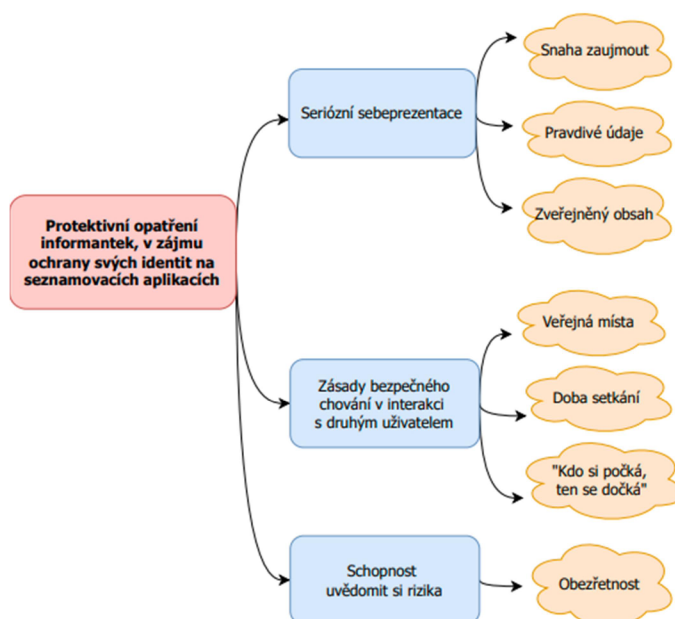
Poslední dílčí sub téma nese název **negativní dopady**, jehož kódem je **závislostní chování**, které je na úkor používání seznamovacích aplikací dosti rizikové. Čtyři respondentky uvedly, že tyto aplikace používají denně, z toho dvě byly srozuměny se slovem závislost a zbylé dvě je používají jako automatickou výplň času, jako např.: odreagování se ve volných chvílích, strávený čas v aplikaci před spaním apod. Na tento postoj chování poukazuje následující citace: *„Jak jsem řekla, propadla jsem tomu, takže se přiznám, že denně. Je to už závislost a aplikaci otevírám automaticky, když se nudím, nebo to mám jako rutinu, než jdu spát.“*

ANALÝZA A INTERPRETACE DVO2:

Jaká protektivní opatření činí informantky, aby chránily svou identitu na seznamovacích aplikacích?

Odpověď na dílčí výzkumnou otázku týkající se protektivních opatření, které informantky činí, v zájmu ochrany svých identit na seznamovacích aplikacích je rozdělena na základě tazatelských otázek, do tří subtémat, které představuje schéma 4. Součástí interpretace jsou také citace, které reflektují vyobrazené kódy. Tazatelské otázky, které byly vyhodnocovány v rámci DVO2:

- TO5: Je podle vás online seznamování bezpečné?
- TO6: Jak se prezentujete na seznamovací aplikaci? (Jaké osobní údaje o sobě na profil dáváte, včetně fotek apod.)
- TO7: Jaké profily vás primárně zaujmou a čím?
- TO8: Jak dlouho jste s jiným uživatelem v kontaktu, než se s ním osobně sejdete?
- TO9: Dáváte si první schůzku na veřejném místě? (restaurace, kavárny, parky apod.)

Schéma 4 Znárodnění subtémat a kódů vztahujících se k tématu protektivní opatření informantek, v zájmu ochrany svých identit na seznamovacích aplikacích

Interpretace následujícího textu přibližuje jednotlivá **subtémata (modrá)** spadající do této oblasti, jimiž je seriózní sebe prezentace, zásady bezpečného chování v interakci s druhým uživatelem a schopnost uvědomit si rizika. Tyto subtémata obsahují jednotlivé **kódy (oranžová)**, které jsou pod jednotlivými subtématy blíže

specifikované. Dále jsou součástí schématu také **dílčí témata (zelená)**, která netvoří přímou souvislost s tématem a jsou tak graficky znázorněná v samostatném schématu. Jedná se o témata napříč otázkami, která však stojí za to zmínit s ohledem na cílené zaměření se na protektivní faktory v chování mladých žen v online seznamování.

Seriózní sebe prezentace

Subtéma **seriózní sebe prezentace** zahrnuje protektivní faktory toho, jakým způsobem mladé ženy chrání svou identitu a jak se profilují na seznamovací aplikaci. V tomto subtématu se objevovaly odpovědi, které se ani u jedné informantky nedostávaly do rozporu s tím, aniž by byla jejich identita ohrožena a vystavena nebezpečí. Důležitá prevence se odehrává za předpokladu, že informantky vědí a uvědomují si důsledky nevhodné sebe prezentace a její rizika. V takovém případě všechny informantky, byť přes jakýkoliv motiv k používání seznamovacích aplikací, byly srozuměny s tím, jakým způsobem se na seznamovací aplikaci chovají a prezentují. Jedna odpověď informantky poukázala i na retrospektivní pohled do dětství, kdy sebe prezentaci ovlivnilo výchovné působení rodičů, což vysvětluje následující citace: „*Ale pravdou je, že dřív, teda ne na Tinderu, ale na Facebook jsem si jako mladší dávala fotky, když jsem dělala roztleskávačky, a i když na těch fotkách nic nebylo, bylo to takový, že moji rodiče nechtěli, abych tam tyhle fotky měla a na úkor toho mi třeba i Facebook několikrát zakázali a zrušili, protože já tam ty fotky pořád dávala.*“ Otázka sebe prezentace u informantek rozklíčovala následující nejčastěji reflektované kódy v tomto subtématu, které spočívaly ve snaze zaujmout, v pravdivosti zveřejněných údajů a zveřejněného obsahu, který informantky využívají jako nástroj sebe prezentace.

Snaha zaujmout je prvním reflektovaným kódem daného subtématu, který se projevil u tří informantek, ve snaze zachovat si určitý odstup, který je poukázán na jedné z odpovědí: „*Snážím se být nenápadná, ne vyzývavá, spíš tak zapadnout a nevyčínat, ale chci, aby si mě někdo všiml.*“ V tomto případě na sebe informantky chtějí určitým způsobem upozornit, ale stále mají na paměti zachování si svého bezpečí. V opačném případě se dostalo na otázku, která řešila, jaké profily naopak informantky zaujmou. Z výpovědí vyplynula jakási originalita ostatních profilů, zahrnující například vzhled, „co máme společné“, anebo také popisek a nevšední informace. V návaznosti na další kód, kde se projevuje snaha zaujmout je u odpovědi informantky, která si uvědomuje, že zaujmout někoho na základě pravdivých informací je trochu o něčem jiném, než když se lidé prezentují takovým způsobem, jakým chtějí, aby byli viděni

ostatními uživateli: „*Snažím se zaujmout, abych tam něčí náklonnost našla, vše ale mám podle pravdy, nehraju si na to, co nejsem, což dělá dost lidí.*“

Pravdivé údaje mají opět zastoupení ve výpovědi tří mladých žen. Tyto informantky přemýšlí právě tím způsobem, kdy si uvědomují, že hodně uživatelů o sobě lže a přibarvuje si své profily k dokonalosti. Ty však ve většině případů nemusí mít reálný základ. Informantky očekávají, že se jejich případný protějšek bude prezentovat podle skutečných informací, tudíž si ze stejného principu zakládají na tom samém. Skutečnost pravdivých informací je pro ně důležitým faktorem v rámci navázání upřímného vztahu. Takovou skutečnost znázorňuje následující citace: „*Na Tinderu i Badoo, mám všechno tak jak je, nic si nevymýšlím samozřejmě a mám je vedené stejně. To znamená, že mám na obou stejné fotky, stejné informace o sobě.*“ Na druhou stranu právě vyvstává otázka o pravdivosti profilů. Toto téma je detailněji popsáno v následujícím samostatném schématu 5.

Zveřejněný obsah je posledním kódem daného subtématu. Zahrnuje veškerý publikovaný materiál a obsah včetně fotografií a údajů, které jsou o sobě schopny informantky zveřejnit. Nejčastěji publikovanými údaji jsou podle odpovědí věk a zájmy. V neposlední řadě to jsou rovněž profilové fotografie, které jsou pro sebe prezentaci nezbytnou součástí. Tato oblast je velmi úzce spjata a má v sobě charakter již dvou zmíněných kódů. Zveřejněný obsah má charakter, který chce zaujmout, ale stojí na pravdivých základech. Tento kód rozdělil informantky na dva tábory s ohledem na množství zveřejněných informací. Můžeme to opět částečně přisoudit typologii osobnosti ovlivňující chování, jelikož informantka, která o sobě tvrdí, že je introvertní typ o sobě nezveřejní tolik informací, jako informantka, která o sobě dá světu ráda vědět. Pro srovnání si můžeme uvést oba příklady, kde je tato skutečnost znatelná: „*Jsem extrovert, takže o sobě sdělím hodně, ale zároveň v nějaké míře. Nikde nezveřejním adresu a tak, ale do popisu své osoby dám vše, zájmy, cokoliv. Zase chci, aby o mě lidé věděli dost a mohli si vše přečíst a na základě toho mi ten like dát a kdo ví. Já třeba nevsázím jen na to, že někdo může vybírat jen na základě fotek, ale taky chce o tom člověku něco málo vědět, než se s ním třeba propojí.*“ Naopak introvertní typy, takovou odpověď nezastávají: „*Momentálně tam mám asi dvě fotky a věk, ten se tam uvádět musí. Nic v biu ani ty další rozšířené informace tam nemám.*“, „*Mám tam reálné údaje, ale třeba z fotek není patrné, že to jsem já. Mám tam třeba fotky z dálky, zezadu a tak.*“ Posledním poznatkem této oblasti je, že samotné aplikace nabízí ke zveřejnění co největšího množství informací, tím nabádají k předvyplnění

otázek, které se pak s profilem propojí a jsou viditelné ostatním uživatelům aplikace. To vidíme u odpovědi jedné informantky: *„Hlavně na Tinderu jsou i možnosti, které k tomu vybízí tam o sobě zveřejnit všechno co snad jde. Je tam takový automatický vyplňování políček, kde stačí jen zaklikat co vám je podobný a je to, během minuty o tom člověku víte všechno, ale tak proč ne, to je právě to co mě tam baví, vím o každým strašně moc věci a baví mě se tím pročítat, ale zas na druhou stranu, jestli je to pravda, to bych toho člověka musela znát, takže furt je to polovina pravdy.“*

Zásady bezpečného chování v interakci s druhým uživatelem

Druhým subtématem jsou **zásady bezpečného chování v interakci s druhým uživatelem**, které zahrnuje protektivní faktory, jež poukazují na to, jakým způsobem se mladé ženy v prostředí seznamovací aplikace chovají. Hned zkraje vystihla informantka stručný popis toho, jakým způsobem se staví k bezpečnému seznamování a jaká rizika si uvědomuje: *„Záleží asi jak se ten člověk chová, jak si třeba drží odstup, i třeba v rámci nějaký důvěry, že se hned nebude se vším tomu protějšku svěřovat. Hned si prostě z toho člověka neudělat nejlepšího kamaráda, nebo aspoň takhle to mám v sobě já. Pak věřím tomu, že na základě mého chování můžu říct, že moje seznamování je bezpečný, protože si držím svoje hranice, ale pak to v nějakých případech asi taky ukočirovat úplně nejde.“* Subtéma ale především zahrnuje situace, ve kterých informantky zvažují osobní setkání s uživatelem seznamovací aplikace Řeší se tak dvě otázky: *„Jak dlouho jsou informantky v kontaktu s jiným uživatelem, než se s ním osobně setkají?“* a *„Kde si dávají první schůzku s ohledem na výběr bezpečného místa?“*

Veřejná místa jako první kód daného subtématu, se objevil u každé informantky. Všechny se shodovaly v tom, že by se dobrovolně nevystavily rizikové situaci. Nejčastěji zmiňovaly ta místa, která spojuje rušný život, jako jsou např.: procházky městem v adekvátních hodinách, restaurace a kavárny. Dále však přicházely odpovědi, které zcela jasně odsoudily to, že by si žena měla sednout na první schůzce k cizímu člověku do auta, nebo se nechat pozvat k dotyčné osobě domů. Situaci popisuje následující citace: *„Jo, já bych nikdy nešla na nějakou samotu u lesa. To, jestli vás tam pak zatáhne je druhá věc, ale třeba mě teď napadá, nikdy bych nesedla k někomu do auta, že by mi řekl, jedeme se projet, nebo dáme výlet. To pak je opravdu vstupenka do neznáma a asi to veřejný místo zrovna nebude, jestli se teda hned neobjevíte u něj doma.“* Také informantky zmiňovaly preventivní opatření, která dělají za účelem

ochrany své bezpečnosti. To spočívá v poskytnutí sdílené polohy v telefonu svým blízkým, aby v případě nouze věděli, kde se mladá žena nachází. To reflektuje tento výrok: „*Většinou ale řeknu třeba kámoškám, kam jdu a máme sledovací mapky v telefonu se sdílenou polohou, kdyby náhodou něco, tak aby věděli, kde jsem.*“

Doba setkání opět reflektuje to, jakým způsobem informantky přemýšlí ohledně své bezpečnosti. Žádná informantka nezastala názor ohledně setkávání se ve večerních až nočních hodinách. Naopak se opakovaly odpovědi, ve kterých si informantky váží více společně stráveného času v dopoledních hodinách, i když to není zcela standardní situace. Takovou pozitivní a milou zkušenost popsala tato informantka: „*Dokonce všichni z nich se chtěli sejít i dopoledne, nebylo to takové to večerní setkání, které by končilo jinak, než by mělo, protože co si budeme Tinder má trochu jiná účel seznamování, že.*“ Většina odpovědí se týkala odpoledních hodin, přičemž informantky přikládají důležitost tomu, zda je dotyčný člověk chce vidět pouze večer, nebo i přes den. Na to poukazuje tento případ: „*Takže jsem radši, když mě ten někdo chce vidět třeba i v dopoledních hodinách, to celkem oceňuju, že to není jen večer, ve stylu, večere, kino, ale že mě ten člověk chce vidět za denního světla, to je pro mě důležitý.*“

„Kdo si počká, ten se dočká“ jako poslední kód subtématu jinými slovy „čím dýl tím líp“ uvedly dvě informantky s ohledem na vážnost vztahu. Časový interval se blížil odpovědi měsíční lhůty, který nacházíme u této citace: „*Čím dýl asi líp, aspoň vidím, jestli je schopný mi věnovat pozornost u zpráv nebo chce okamžitě ven, což jsou takový typy, ale jak se říká, kdo si počká, ten se dočká.*“ V dalším případě se sešly tři obdobné odpovědi informantek, které jako ideální čas pro první schůzku ohraničily časové období „něco málo přes týden psaní“. Nicméně se objevila i jedna odpověď „Čím dřív, tím líp“ Tato ojedinělá odpověď naopak reflektuje zkrácený interval mezi online komunikací a první schůzkou pouze v případě ošetření rizik. Na takový případ poukáže citace: „*Taky nechci čekat, nebaví mě si vypisovat měsíc a pak jít ven, chce to co nejdřív, ale to je zas k zamyšlení přes tu seznamku. Fajn je si třeba vyměnit číslo a zkusit si i zavolat a malinko se oťukat jinak, než jen zprávy a hned ven.*“

Schopnost uvědomit si rizika

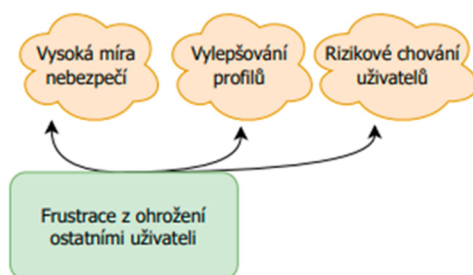
Schopnost uvědomit si rizika je posledním subtématem, které protektivně působí v rámci chování informantek. Dle odpovědí je důležité mít na paměti i to, jak velké dopady může mít nevhodné chování ze strany uživatelů na osobnost mladých žen. To stačí k tomu, aby informantky změnily postoj k sobě, ale i k tomu, jakým způsobem

se budou na seznamovacích aplikacích chovat. V tomto ohledu vyvstává zásadní otázka, zda informantky vnímají online seznamování jako bezpečné, z toho vyplynula jednoznačná odpověď, která je úzce spjata s ohledem na chování jednotlivých informantek. V jednom se ale shodly, rizika neshledávají pouze v online prostředí, ale i v reálném světě. Názorná odpověď by mohla shrnout mínění všech informantek: „Nemůžu soudit, i v reálu to nemusí být nejlepší. Těžko říct, ale furt přes tyhle aplikace, sítě a tak, do toho člověk nevidí a musí s tím dopředu počítat a malinko se i podle toho umět chovat.“

Obezřetnost je jediným kódem shledaným v této oblasti. Všechna tvrzení zahrnují podmínky opatrnosti s ohledem na případná rizika. Společným jmenovatelem je tedy prozíravé, rozvážné a opatrné chování, které zaštituje to, jakým způsobem informantky jednájí. Výše zmíněný opakující se kód nacházíme často napříč odpověďmi, ve kterém informantky odkazují na tento dovětek „... když je člověk opatrný.“

Dále je graficky znázorněno **téma napříč otázkami**, které zobrazuje schéma 5. Dílčí subtéma, které se objevilo v rámci odpovědí, aniž by s ním přímo souviselo. Zahrnula jsem ho jako samostatné subtéma, které odráží stěžejní faktory o uvědomování si rizikovosti bez přímé souvislosti. Na druhou stranu stojí o patřičnou pozornost, přičemž reflektuje faktory, které byly často zmiňovány nad rámec otázek patřících k DVO2.

Schéma 5 Znázornění tématu napříč otázkami ke schématu 4

I v této oblasti vzešlo téma, které je důležité pro pochopení celého kontextu. Znázorněné subtéma nese název **frustrace z ohrožení ostatními uživateli**. Zahrnuje odpovědi informantek založené na subjektivním prožívání, emocích a pocitech. Subtéma vykresluje faktory, které informantky nejčastěji zmiňovaly. Těmito kódy jsou: vysoká míra nebezpečí, která se v online prostředí objevuje, otázka vylepšování profilů ostatními uživateli a rizikové chování uživatelů na seznamovacích aplikacích.

Vysoká míra nebezpečí představuje obecnou hrozbu pro informantky, které seznamovací aplikace používají. Nejedná se pouze o seznamovací aplikace, ale

i o prostředí internetu obecně. Uvědomují si rizika, kterému virtuální svět čelí. Z tohoto důvodu se tak výpovědi na tazatelské otázky scházely právě v těchto rizikových faktorech. Informantky často zmiňovaly nebezpečí a nedůvěru, které často vychází z jednání ostatních uživatelů. Příklad shledáme u této informantky: „*Já tomu opravdu nevěřím, lidé jsou různí a je to za mě dost nebezpečný.*“ Při každé, byť pozitivní reakci se informantky stahují do pozadí a neopomenou zmínit její rizikovost. Každá informantka sama od sebe dokáže zhodnotit a upozornit na to, že si je vědoma určitého nebezpečí a rizik, která jsou součástí online prostoru. Doplnující odpovědi zněly následovně: „*Je to furt online svět, tam asi celkově nic košer úplně nebude. Já teda k tomu mám velký respekt a jsem vůči tomu dost skeptická, i když ty seznamky založené mám.*“

Vylepšování profilů je pro tuto práci jeden hlavních z podnětů, ke kterým tato práce směřuje. Informantky samy od sebe vědí a dokážou si všimnout profilů, které se něčím vymykají. Samy dokážou odhadnout, zda o sobě lidé lžou, nebo na sebe chtějí pouze vztáhnout pozornost, aby vypadali lépe. V tomto ohledu je to těžké vyzorovat. Informantky se ale shodují, že online prostředí zkrátka vybízí k tomu, že si uživatelé mohou skutečně určité informace dokreslovat podle sebe. U fotografií to funguje na stejném principu, ať už to jsou retuše, filtry, nebo třeba fotografie stažené z internetu. V takovém případě informantky zaznamenávají určitou míru frustrace, jelikož zastávají názor toho, že očekávají férové jednání přesně takovým způsobem, jakým se samy prezentují. Informantka takovou skutečnost popisuje takto: „*Ono to taky dost lidí dělá, že tam nedá svoji fotku, protože chtějí vypadat líp nebo vylepšeně nebo jak to říct.*“ To celé je zkrátka o lidech, jak naznačuje další citace: „*Zas ale otázka, jestli tomu věřit, hodně lidí se tam klasicky vylepšuje a dělají ze sebe něco co nejsou. Zaujme to, stejně jako vzhled, ale pak je to těžký, co z toho je pravda, jestli vůbec něco z toho je.*“

Rizikové chování uživatelů je posledním kódem téhož subtématu. Objevují se zde podněty strachu a obav z chování uživatelů, ale i z celkového fungování seznamovacích aplikací. Nedůvěra je dalším aspektem ovlivňující postoj a chování k ostatním uživatelům. Informantky prokázaly určitou informovanost a povědomí o tom, že existují různé formy rizikového chování, což drží mladé ženy o krok zpět. Jedna z informantek odpověděla, jakým způsobem o seznamování přes sociální sítě přemýšlí: „*Hodně lidí se seznámilo přes sociální sítě a dopadlo to suprově, ale pak to může být na druhou stranu špatný a nevíte, na jakého úchyla narazíte.* Informantky mají na paměti, že i v online prostoru platí pravidlo „*důvěřuj, ale prověřuj*“. Shodují

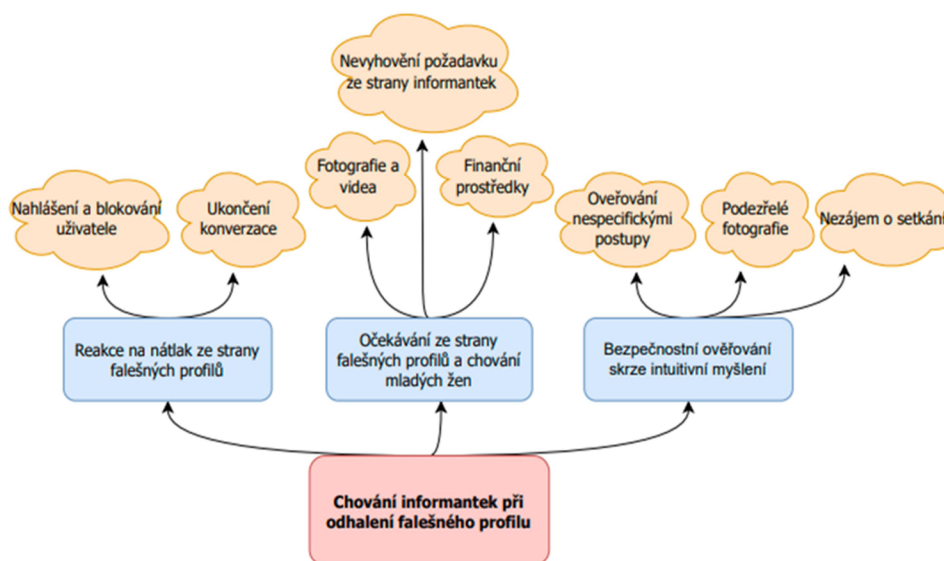
se také v tom, že se na základě povědomí o možnostech rizikového chování ostatních uživatelů, naučily chránit samy sebe i své soukromí.

ANALÝZA A INTERPRETACE DVO3:

Jak se informantky chovají, při odhalení falešného profilu?

Odpověď na dílčí výzkumnou otázku týkající se chování informantek při odhalení falešného profilu je rozdělena na základě tazatelských otázek, do tří subtémat, jež představuje schéma 6. Součástí interpretace jsou také citace, které reflektují znázorněné kódy. Tazatelské otázky, vyhodnocovány v rámci DVO3:

- TO10: Jak si ověříte, že se jedná o skutečného / reálného uživatele?
- TO11: Požadoval po vás falešný profil intimní (erotickou) fotografii, video, finanční prostředky apod.? (Jak jste se zachovala?)
- TO12: Snažil se vás někdy falešný profil opětovně kontaktovat? (Jak jste jeho pronásledování ukončila?)

Schéma 6 Znárodnění subtémat a kódů vztahujících se k tématu chování informantek při odhalení falešného profilu

Následující interpretace textu přibližuje jednotlivá **subtémata (modrá)** spadající do oblasti, jimiž jsou reakce mladých žen na nátlak ze strany falešných profilů, očekávání ze strany falešných profilů a chování mladých žen a bezpečnostní ověřování skrze intuitivní myšlení. Subtémata reflektují jednotlivé **kódy (oranžová)**, které jsou pod nimi blíže vymezené. Součástí schématu je také jedno **dílčí téma (zelená)**, které se vztahuje k neschopnosti rozpoznat falešný profil. Jedná se o téma napříč otázkami, které bylo zmiňováno v důsledku chování mladých žen při odhalení falešného profilu.

Reakce na nátlak ze strany falešných profilů

Jak lze shledávat ve schématu 6, došlo k identifikaci kódů vztahujících se k sub tématu **reakce na nátlak ze strany falešných profilů**, které rozkrylo tyto dva kódy: nahlášení a blokování uživatele a ukončení konverzace. Kódy byly informantkami shledány v obranné fázi obtěžující konverzace. Čtyři informantky mají zkušenost s tím, že je očividně falešný profil pronásledoval a ony tak byly nuceny situaci řešit. Zbylé dvě informantky, kterých se přímá zkušenost netýkala, se přiklonily k tomu, že by obdobné situace řešily stejným způsobem jako informantky, které pronásledování alespoň jednou zažily.

Nahlášení a blokování uživatele je identifikovaný kód, který zvažuje v krajní nouzi všech šest informantek. Část informantek nad tím dlouze nepřemýšlí a ve chvíli, kdy se cítí nekomfortně, pocítují určitý psychický nátlak, uživatele nahlásí a dále zablokuje. Ovšem dvě informantky cítí to, že uživatele hned blokovat nechtějí. Z jejich pohledu jim to přijde jako moc radikální rozhodnutí, nicméně si ale uvědomují to, že pokud už je situace za hranou, je to nejsnazší možné a dostupné řešení.

Ukončení konverzace úzce souvisí s kódem předchozím, nicméně více pasuje na již zmíněné dvě informantky, které dávají přednost spíše umlčení konverzace než krok k nahlášení uživatele. Takový postup vyžaduje více úsilí k zablokování uživatele třeba i skrze seznamovací aplikaci, jejichž správci mají oprávnění uživatele ihned zablokovat. Tyto reakce na nátlak ze stran falešných profilů mají v interakci s informantkami vzestupnou tendenci, jež reflektuje tato citace: „*Napsala jsem, že si nepřeju, aby mi psal. Neustupoval, takže jsem profil nahlásila a zrušila propojení.*“

Očekávání ze strany falešných profilů a chování mladých žen

Subtéma týkající se **očekávání ze strany falešných profilů a chování mladých žen** reflektuje motivy, kterými falešné profily chtějí dosáhnout svého cíle. Otázkou je, co požadují a jak se informantky v takových situacích zachovají. Dalším důležitým faktorem pro účely této práce je znát přístup informantek k těmto rizikovým situacím. Byly shledány tyto kódy: fotografie a videa, finanční prostředky a nevyhovění požadavku ze strany informantek.

Fotografie a videa jsou nejčastěji se vyskytujícím kódem. Všechny informantky odpověděly minimálně jednou, že po nich uživatel seznamovací aplikace požadoval fotografie, aniž by si byly jisté, že profil představuje skutečného člověka. Obecně u žen je to celkem rizikové téma, jelikož přeposílání fotografií skrze sociální sítě je celkem

běžný fenomén především u mladších generací. To zmínila ze své zkušenosti jedna z informantek, která popsala situaci, ve které ji kontaktoval zjevný falešný profil ohledně spolupráce. V soukromé zprávě vyzdvihl její krásu, požadoval fotografie postavy a obličej, přičemž se prezentoval jako seriózní fotograf pro modelingovou agenturu. Informantka si pohrávala s podezřením na falešné informace. Zamýšlela se nad tím, jak snadné musí být nalákat mladé slečny, které v tom vidí zkrátka úplně něco jiného: *„Tohle je pro mě totálně strašná představa, že mohou existovat slečny, nebo mladší slečny, které to vezmou tak, že mají vidinu nějaké modelky a nedomyslí okolnosti, a pošlou je třeba. Taky to může být fejkový profil, třeba jen sbírá fotky.“* Další informantka dokonce popisuje netypický případ, kdy po ní falešný profil požadoval videa z vany a tvrdil, že ho fascinuje pohled bublinek a nohou. V závěru se ukázalo, že mladý kluk, za kterého se vydával, je starší muž, který měl trpět poruchou osobnosti. V okolí to nebyl jediný shledaný případ.

Finanční prostředky. Častými případy pro peněžní materiály jsou dle odpovědi informantek srdceryvné příběhy poukazující na dobročinné sbírky, charitativní akce, nebo také pouhé zapůjčení peněz uživateli, který s vámi cíleně naváže hlubokou důvěru. Typickým příkladem pro vylákání peněz jsou příběhy ze zámoří. Za těmito případy stojí většinou falešné profily, které cílí na oběti pro finanční podvody. Takovou zkušenost popisuje informantka, která má srovnání i s jinými členy rodiny, kterým se podobné situace přihodili: *„Nejčastější fejk ze zámoří nějaká Amerika, že je to bohatý námořník, kterej požaduje peníze, aby se pak za mnou odstěhoval, dá mi vše, co chci a tak. Tak to víte, že je nesmysl. Peníze bych mu neposlala, ale znám dost lidí spíš starších jako moje teta, která je naivní, stačí ji si dopisovat a peníze mu jednomu takovému poslala a dostala se do velkejch problémů. To je problém důvěry u starších, naše generace takhle snad nenaletí, ohledně peněz snad ne. Fotky jsou věc jiná.“*

Nevyhovění požadavku ze strany informantek je kód zahrnující protektivní chování informantek v důsledku předchozích dvou kódů, jež reflektují obtěžování a nátlak falešných profilů prostřednictvím vymáhání a uspokojování svých potřeb. Žádná z informantek nesdělila nic, co by napovídalo tomu, že by se nechaly zlákat a přistoupily by na požadavky, které falešný profil požadoval, tudíž se shodují v tom, že by takové chování bylo velmi rizikové. Část informantek odpověděla, že pokud už po nich jakýkoliv uživatel něco požaduje, okamžitě konverzaci ukončí.

Bezpečnostní ověřování skrze intuitivní myšlení

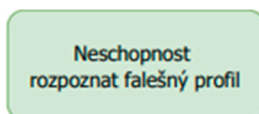
Subtéma **bezpečnostní ověřování skrze intuitivní myšlení** popisuje situace, ve kterých se informantky, skrze svou vlastní intuici snaží určit, který profil je zjevně falešný. To zahrnuje otázku: „Jakým způsobem, takový profil odhalit?“. V tomto ohledu byly shledány tři kódy zaměřené na: ověřování nespécifickými postupy, podezřelé fotografie a nezáměr o setkání. Mimo tyto kódy přicházely i ojedinělé odpovědi, které určují prodlevu v konverzaci a reakce na vyžádání si telefonního čísla. Informantky ale často odkazovaly na již zmíněnou intuici, kterou vnímají jako klíčový faktor k celkovému dojmu. Ze své vlastní intuice se domnívají, že alespoň částečně dokážou leccos vycítit. To je patrné z odpovědi: „*Většinou to intuitivně poznám.*“

Ověřování nespécifickými postupy definuje kód, kterým informantky zkouší odhalit falešné profily prostřednictvím svých postupů. Zaujala mě odpověď dvou informantek, ohledně způsobu ověřování, který jim funguje. První informantka zmínila ujištění se o reálnosti profilu skrze navázání konverzace ohledně novodobých trendů například mezi influencery. Tímto způsobem se informantka ujišťuje, zda na druhé straně je někdo přiměřeně jejímu věku, pokud se tak prezentuje a ne někdo, kdo je o dvacet let starší. Druhá informantka popisuje zkušenost, kde si ve skutečnosti nepsala s mužem, za který se profil vydával, ale již zmíněný muž byl ve skutečnosti žena. Na základě této zkušenosti již požaduje tento způsob ověření: „*Takže já v prvních větách požaduju, ať mi pošle fotku svojí ruky a řeknu mu, ať si třeba na kreslí na ni nějaký znak, nebo mi ukáže určitý počet prstů a tak, je to asi vtipný, ale z ruky se dá něco vycítit, i když se to dá taky obejít.*“ V tomto směru potvrzuje, že nemalá část uživatelů automaticky pošle aktuální fotky a ihned několik, protože vidí, že informantka pochybuje o jejich existenci.

Podezřelé fotografie patří mezi nejčastější kódy daného subtématu. Všechny informantky zaznamenaly ne jeden profil, který by nebyl zkrátka dokonalý s ohledem na zveřejněné fotografie. U falešných profilů informantky zmiňují, že pokud tam mají obrázky stažené z internetu, fotografie herců a zpěváků, automaticky ho označí jako falešný profil. Přesně tak jako je tomu u odpovědi jedné z informantek: „*Jsou tam třeba i fotky celebrit, že ten někdo si tam nedá ani svou reálnou fotku.*“ Nepřijde jim v pořádku, aby se skrze takové profily prezentoval někdo pod svou identitou. Tyto profily mají podle informantek negativní záměry vůči dalším uživatelům.

Nezájem o setkání z tohoto kódu pramení zajímavost spočívající v tom, když už informantky navážou případnou důvěru a vše naznačuje tomu, že vše probíhá, jak má, nikdy se nesetkají. Informantky se shodují v tom, že falešný profil by se s nimi nikdy osobně nesetkal, což podle nich potvrzuje pravidlo. Názorná je zkušenost jedné z informantek, která se řídila svou intuicí, svým způsobem ji něco naznačovalo, že ji uživatel nesedí. I přes to, že by o osobní setkání nestála, zkusila projevit zájem o shledání. Poté přišla odmlka a výmluvy ohledně toho, proč se nemohou vidět. Tato skutečnost potvrdila falešný profil. Z ostatních odpovědí je patrné, že každá informantka narazila na uživatele seznamovací aplikace, přičemž nedošlo k setkání. To se stát může, nicméně v takových případech jde o pasivitu v opakovaných intervalech.

Dále je graficky znázorněno samostatné **téma napříč otázkami**. Je to dílčí téma, které se objevilo v rámci odpovědí, aniž by s ní souviselo. Zahrnula jsem ho jako samostatné subtéma, které odráží stěžejní faktor při neschopnosti rozpoznat falešný profil na seznamovacích aplikacích. Doplnuje často zmiňovanou a informantkami podstatnou informaci patřící k DVO3.

Schéma 7 Znázornění tématu napříč otázkami ke schématu 6

I tato oblast má téma, které je důležité pro pochopení celého kontextu. Subtéma má název **neschopnost rozpoznat falešný profil**. Stojí samostatně a řeší odpověď na otázku, „Jak si informantky ověří, že se jedná o skutečného / reálného uživatele?“ Otázka je již zodpovězena, nicméně se dalo počítat i s odpovědí, která se často objevovala: „*Mohl by někde existovat nějaký návod, jak tyhle lidi rozeznat, já nevím.*“ Informantky tak stojí mezi rozhodnutím, zda důvěřovat či nikoliv, dle odpovědí jsou seznamovací aplikace velký risk a záleží na souhře mnoha faktorů: štěstí, lidé apod. Panují i takové odpovědi, které pochybují o samotné existenci uživatele: „*Třeba ten někdo vůbec neexistuje, že jo.*“ Z odpovědí tak plyne nemožnost rozpoznat opravdovost uživatelů.

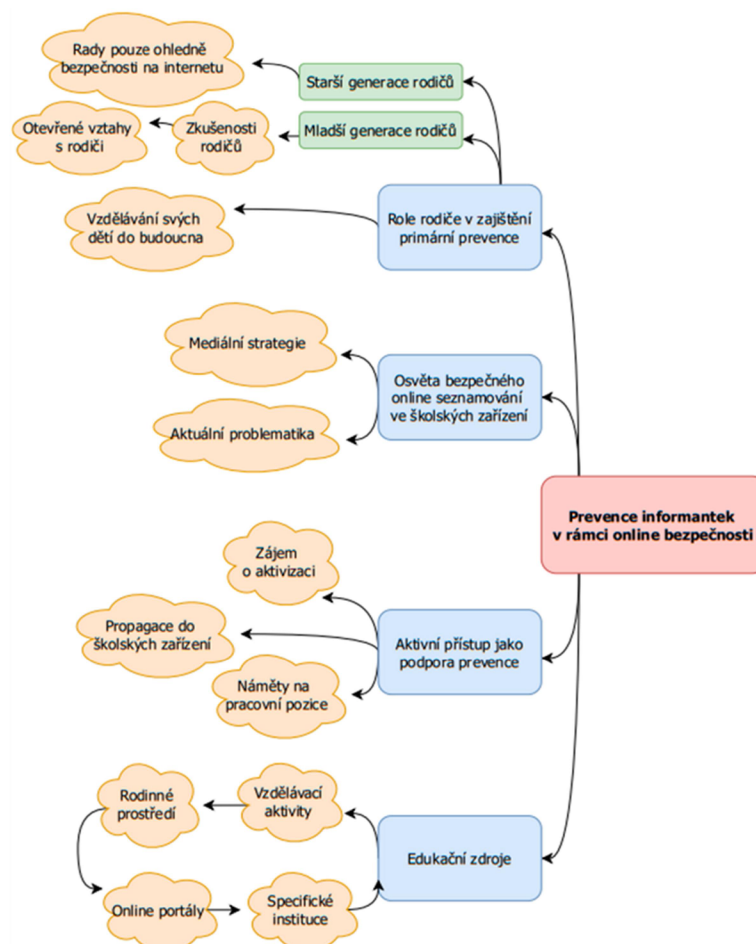
ANALÝZA A INTERPRETACE DVO4:

Jaká je prevence mezi informantkami v rámci online bezpečnosti?

Odpověď na dílčí výzkumnou otázku týkající se prevence mezi informantkami v rámci online bezpečnosti je rozdělena na základě tazatelských otázek, do čtyř dílčích

subtémat, jež představuje schéma 8. Součástí interpretace jsou i citace, které reflektují vyobrazené kódy. Tazatelské otázky, které byly vyhodnocovány v rámci DVO4:

- TO13: Jaké doporučení a rady jste ohledně seznamování na internetu dostala od svých rodičů?
- TO14: Je podle vás problematika seznamování aktuální a měla by být více propagována na školách?
- TO15: Sahrála u vás škola nějaký zásadní vliv o tom, jak bezpečně používat internet?
- TO16: Absolvovala jste někdy preventivní program ohledně bezpečnosti na internetu?
- TO17: Kam byste se v krajním případě nouze obrátila, pokud byste zažila negativní zkušenost, kterou byste svými silami nedokázala zvládnout?

Schéma 8 Znárodnění subtémat a kódů vztahujících se k tématu prevence informantek v rámci online bezpečnosti

Interpretace následujícího textu přibližuje jednotlivá **subtémata (modrá)** spadající do této oblasti, jimiž je role rodiče v zajištění primární prevence, osvěta bezpečného online seznamování ve školských zařízeních, aktivní přístup jako podpora

prevence a edukační zdroje. Tyto subtémata obsahují jednotlivé **kódy (oranžová)**, které jsou dále blíže specifikované. Součástí schématu jsou také **dílčí témata (zelená)**, která kódy propojují a rozvíjí kontext celého uskupení daných subtémat. V této oblasti jsou součástí významného dělení, které výrazně ovlivnilo výpovědi informantek.

Role rodiče v zajištění primární prevence

Subtéma **role rodiče v zajištění primární prevence** zastřešuje retrospektivní pohled na doporučení a rady, které informantky dostaly od svých rodičů. V tomto ohledu se odpovědi rozcházel, a proto je zde dílčí subtéma, které člení starší a mladší generace rodičů a jejich roli v zajištění osvěty svým dětem.

Starší a mladší generace rodičů jako dílčí subtéma je v přímé souvislosti s reflektovanými kódy, jimiž jsou rady pouze ohledně bezpečnosti na internetu, otevřené vztahy s rodiči a jejich zkušenosti a vzdělávání svých dětí do budoucna. Obecně vzato z odpovědí vyplynuly zásadní rozdíly, které informantky spatřovaly ve věku svých rodičů. Informantky tento jev definovaly, jako spor generací: „*To je ale ono, že naše generace to vidí, jaký je to teď problém. Ty starší generace to nezažily no.*“

Rady pouze ohledně bezpečnosti na internetu v této souvislosti informantky potvrdily, že žádné rady ohledně seznamování nedostaly. Pasivnější odpovědi se týkaly pouze informantek, jejichž rodiče jsou starších ročníků. Informantky zde zmiňují prevenci, kterou zaznamenaly od svých rodičů na obecné zásady chování v prostředí internetu, nikoliv však už ohledně seznamování se na internetu. To můžeme vyčíst z této citace: „*Od našich jsem tak nějak věděla, že mám být opatrná, rodiče jsou teda starší, takže žádné téma seznávek nic takového, ale celkově na internet ano.*“

Naopak kód **otevřené vztahy s rodiči a jejich zkušenosti** zobecňuje preventivní chování rodičů mladších generací včetně těch současných. Informantky potvrdily, že určitým způsobem měly od svých rodičů základní povědomí o tom, v čem rizika ohledně seznamování spočívají. Informantky odkazují na možnost otevřeně mluvit, konzultovat a zkrátka se mohou svěřit se vším, co zrovna v rámci seznamování řeší. Jedna ze tří informantek, která se ztotožňuje s mladší generací rodičů včetně dobrých rodinných vazeb říká: „*No mamka mi říkala, jak to chodí. Má známé, které s Tinderem začali třeba ve starším věku a ona viděla, jak to tam chodí, takže mi říkala, že ji třeba můžu cokoli říct a ukázat. Mám s mamkou hodně otevřený vztah, takže sama od sebe ji i všechny kluky tam ukazuju, a ještě to s ní konzultuju.*“

Vzdělávání svých dětí do budoucna je posledním reflektovaným kódem daného subtématu, ve kterém si informantky uvědomují na základě svých zkušeností roli rodičů a aktuálnost této problematiky. Všechny odpovědi informantek směřují k tomu, že výchovné působení v roli rodiče bude jednou velmi zásadní probírat a vzhledem k modernizaci těchto technologií už na základě dnešní doby, opodstatněné. Informantky se shodují v jednom: „*O to víc pak vytrénuju svoje děti, když vidím, jak to je.*“

Osvěta bezpečného online seznamování ve školských zařízeních

Osvěta bezpečného online seznamování ve školských zařízeních je další subtéma, které se v dnešní společnosti řeší. Subtéma zahrnuje odpovědi na otázku ohledně aktuálnosti, propagace a vlivu školy na naše chování ohledně seznamování. Informantky však odpovídaly, že i přes veškeré snahy společnosti zviditelnit toto téma, tuto oblast vnímají spíše pod označením „Online seznamování jako tabu společnosti“ a „Online seznamování v pozadí školských zařízení.“

Mediální strategie pod tímto kódem shledávají názor, že by se měl stále zvyšovat dosah prostřednictvím školské úrovně. To spočívá ve snaze prohloubit a více se specifikovat na konkrétní rizikové jevy ohledně seznamování. Dnešní strategie zaměřené na prevenci v online prostředí sice fungují, nicméně informantky v důsledku nedostatečné informovanosti, stále více opakují brát zřetel na komunikaci dětí a učitelů na toto téma a celkové zvyšování propagace z vyšších míst. Samy zmiňují, že s největší pravděpodobností s tímto nelze v rámci jednotlivců nic dělat. Dle jejich slov je dobré podporovat vzdělávací aktivity, které se nabízejí a zvyšovat o nich povědomí u ostatních lidí i skrze média. Přicházejí tak obdobné odpovědi: „*Spíš bych to viděla na propagaci přednáškama odborníků, co v tom dělají a řeší tyhle případy třeba na dětech a tak. Děti jsou furt dost velká riziková skupina.*“

Aktuální problematika je kódem, který informantky opět zaměňují jako spor generací. V tomto případě říkají, že starší lidé v seznamovacích aplikacích nevidí taková rizika, kterým jsou vystaveny generace mladších. To shledávají i dvě nejstarší informantky výzkumného souboru, které tvrdí, že v čase, kdy ony chodily do školy, nic takového nebylo. Ve školách byla vedená informatika, kde se nevyzdvihovala témata, která se řeší dnes. Doufají tak, že dnešní vzdělávání jde s dobou a vzdělávací rámce a cíle k těmto předmětům mají obsáhlejší osnovy. Informantky dále tvrdí, že v určitém časovém měřítku, jistě vzroste aktuálnost tématu s ohledem na zvyšující se počty dětí zakládající si seznamovací aplikace. V otázce působení školského prostředí na chování

na seznamovacích aplikacích nedosahují optimálních výsledků. Povětšinou výchovná působení vychází z rodin: „*Zásadní vliv měla asi furt jen ta rodina, škola asi taky, ale málo, nějaký desatero na internetu si pamatuju, jsme dostali nějaký letáčky, ale tak bavili jsme se s kamarády, měli jsme telefony, byl internet, takže se o tom mluvilo, ale těch rizik, proč si dát pozor tolik asi nebylo jako teď.*“

Aktivní přístup jako podpora prevence

Subtéma **aktivní přístup jako podpora prevence** zahrnuje odpovědi na otázky týkající se absolvování preventivních programů ohledně bezpečnosti na internetu. Dle výpovědi informantek bylo patrné, že vzhledem k předešlým odpovědím, nedostatečná informovanost žáků především základních, ale i středních škol, sehrála minimální vliv. V důsledku toho otázky na absolvování preventivních programů byly převážně bez odpovědi. Pouze dvě informantky zmínily absolvování besed v rámci školy s Policií ČR. Shodují se však v tom, že by se rády něčeho takového zúčastnily. Nicméně vycházely motivy k tomu, že by bylo užitečné s tím něco dělat, jelikož tyto formy prevence mají určitý dosah k široké veřejnosti.

Zájem o aktivizaci reflektuje kód, který zmiňovaly informantky s nulovou zkušeností, ať už skrze besedy, přednášky, bezpečnostní programy apod. Všechny tak projevíly zájem, že by takovou možnost uvítaly a rády by se zúčastnily. To reflektuje následující citace: „*Začala jsem pracovat jako metodik prevence na nejmenované základní škole, takže tam na tohle určitě narazím a upřímně vám říkám, že za to budu bojovat, aby děti o tomhle měli přehled.*“

Propagace do školských zařízení je zobecňujícím kódem, pod kterým nacházíme podněty k důležitosti tohoto tématu, ve spojitosti se zvýšením propagace ve školských zařízeních. Tím informantky myslí zapojit konkrétní vzdělávací programy týkající se bezpečnosti do vyučovacích hodin. Tento podnět si uvědomuje jedna z informantek: „*Vím, že existuje dost programů, a že třeba spolupracují i se školama, takže asi nějaký směr to má, chtělo by to jen asi víc to propagovat.*“ Oproti tomu jedna z informantek dodává, že pokud by takové šance na školách byly, určitě by je bývala v té době využila. Nicméně zdůrazňuje, že takové možnosti neměly. Navíc dodala, pokud by to bylo bezplatné, motivace by byla ještě o to větší.

V souvislosti s kódem **náměty na pracovní pozice** přicházely odpovědi, jak zapojit více lidí v rámci programů do preventivní činnosti nejenom ve školách. Jedna z informantek projevila motiv k tomu, co by ji v takové oblasti dávalo z hlediska

pracovní pozice smysl: „Zajímalo by mě, jak se tohle předává třeba dětem, může to být zajímavá práce takhle třeba školit v roli nějakého metodika a odborníka na online, to by mě snad i bavilo.“ Ostatně dle jejich slov by takové pracovní pozice měly široké uplatnění a do budoucna by byly vzhledem ke vzrůstající tendenci fenoménu – seznamovat se na internetu, více než potřebné.

Edukační zdroje

Edukační zdroje znázorněné ve schématu 8 reflektují kruhové zapojení všech níže analyzovaných kódů, které se mezi sebou vzájemně prolínají. Jde o takové zdroje, které informantky ovlivňovaly během života, nebo aktivity, které je stále posouvají tématem vpřed. Nalezneme zde odpovědi na otázku, kam nebo na koho by se informantky obrátily, pokud by zažily negativní zkušenost, kterou by svými silami nedokázaly zvládnout.

Vzdělávací aktivity je prvním kódem, který byl jedním ze zmíněných aktivit, které informantky podpořily ve vzdělání se a získání zkušeností ohledně bezpečnosti na internetu. V tomto směru kód podpořily pouze dvě informantky, přičemž rozsáhlou odpověď reflektuje následující: „Měli jsme nějaký bezpečnostní aktivity s Policií ČR, to bylo na střední a bylo to udělaný dobrovolně v rámci školy a mám z toho nějaký certifikát. Dělali jsme i nějaký projekty v rámci IKT a měli jsme téma, už si nevzpomenu ale v návaznosti na to jsme měli ve škole přednášku, kde jsme se mohli zapsat. Doporučila nám to učitelka, takže jsme s holkami šly a bylo to super, běžný člověk do toho nevidí a tolik si třeba neuvědomí, ale otevře to oči, bylo to zajímavý, hlavně zkušenosti z praxe.“

Rodinné prostředí je nejčastěji zastoupeným kódem. Výchovné působení rodiny se objevuje, jako nejčastější a zásadní podnět k tomu, jakým způsobem se mladé ženy v online prostoru chovají. Jedná se o naučené vzorce chování, určité zásady bezpečnosti, které se již od útlého věku rodiče snaží předávat. Objevuje se i určitá nápodoba, která také působí na určité projevy chování. Otevřené vztahy mezi informantkami a rodinnými příslušníky vykazují pozitivní vliv na informantky a jejich chování v online prostoru: „Řekla bych tatkoví, nebo bych to vytáhla doma, důvěřujeme si, takže bych s tím neměla problém, je to podle mě důležitý se moct svěřit.“ Tudiž aspekt rodiny představuje důležitý protektivní faktor v rámci bezpečnosti na internetu i na seznamovacích aplikacích.

Online portály tento kód zahrnuje bezpečnostní a preventivní programy, které informantky znají a mohly by jim pomoci poskytnout takové zdroje informací, které by pro ně byly v konkrétní situaci stěžejní. Nejvíce se odkazovaly na projekt E-bezpečí, který je dle jejich odpovědí optimálně propagován a vědí tak o možnostech, které tento projekt nabízí: „*Znám E-bezpečí, na jejich stránky už jsem párkrát zavítala, jsou i jiné organizace nebo jak to říct, vím i o stránce Bezpečně online, ale konkrétní v tomhle asi nebudu. Tam je určitě hromada kontaktů, kam by se dalo obrátit.*“ S projektem E-bezpečí se ztotožňuje ne jedna informantka: „*Právě na to E-bezpečí, mám to tam malinko nakoukaný a mají tam i odkazy právě kam se obrátit, nevím přesně číslo nebo bližší kontakty, ale mají tam i emaily, kam se dá napsat.*“

Specifické instituce je posledním reflektovaným kódem, který zahrnuje edukační zdroje. Informantky se často zmiňovaly o různých typech zařízení a konkrétních institucích, které jim umožní v konkrétních rizikových situacích navázat kontakt. Nejčastěji se objevovala Policie ČR. Čtyři informantky by se v nouzové situaci, kdyby primárně nenašly pomoc v rodině, obrátily by se právě na Policii ČR. Tyto čtyři informantky před tímto východiskem uvedly, že by hledaly cestu prostřednictvím intervenčních center, online linek a linek bezpečí. Dvě informantky by se snažily problém vyřešit pouze v rodinném kruhu nebo v kruhu svých blízkých. Dle mého názoru není žádné špatné řešení, nicméně se ztotožňuji s informantkou, která popisuje: „*Za mě nejlepší to probrat hned s někým, třeba rodina, kamarádi a pak to podle závažnosti začít řešit někde výš.*“

6.2 Souhrn výsledků výzkumného šetření

Prostřednictvím tematické analýzy bylo realizováno výzkumné šetření *Protektivní faktory v online seznamování*. Výzkumné šetření se uskutečnilo se šesti informantkami až do vyčerpání opakujících se získaných dat, kdy se již neobjevovaly nové zkušenosti a poznatky. Analýza tematickým kódováním rozkryla témata, subtémata a kódy získané polostrukturovanými rozhovory s mladými ženami a umožnila vytvořit jednotlivá schémata znázorňující jejich propojenost.

Celkový souhrn výsledků výzkumného šetření zahrnuje vyhodnocení dílčích výzkumných cílů, které byly stanoveny k dosažení hlavní výzkumné otázky: „**Jaké jsou protektivní faktory v chování mladých žen s používáním seznamovacích aplikací v kontextu setkávání se s falešnými identitami?**“

Proces motivace v rámci seznamování a používání seznamovacích aplikací informantky hodnotí jako snáze dostupnou, nenásilnou a časově nezávislou aktivitu, ze které se dá hodně získat, ale zároveň i ztratit. Tyto faktory přispívají k odpovědi na DVO1: **Jaká je motivace informantek k používání seznamovacích aplikací?**

Prostřednictvím těchto výpovědí jsou zde zmíněna všechna kritéria, proč šly informantky cestou seznamování se právě skrze seznamovací aplikace. Nezávisle na struktuře otázek si uvědomují možná rizika a úskalí, aniž by je k tomu někdo slovně přiměl, tudíž mají na paměti, jakým způsobem je utvářena komunita na seznamovacích aplikacích, jak se tam chovat a na co si dát pozor. Na základě toho mají větší šanci v odolnosti a adaptaci v tomto prostředí, přičemž polovina informantek našla společného jmenovatele v rámci motivace vážný vztah a udržení sociálního kontaktu.

Informantky používají seznamovací aplikace z vlastní iniciativy a z určitého přesvědčení nebo nátlaku sociálního okolí na základě zkušeností jiných. To mladé ženy motivuje k zrcadlení svého štěstí. I přes vysokou míru informovanosti o tom, jak velké riziko se na seznamovacích aplikacích může objevit, mají potřebu a touhu být v obraze. Informantky motivuje i to, vyzkoušet si na jakém principu aplikace fungují, a zda nebudou mít právě ony to štěstí a nenarazí na toho, koho zrovna chtějí.

Podstatnou roli hrají faktory, které jim usnadňují online komunikaci. Mezi ně patří např.: časová úspora, dostupnost, udržení sociálního kontaktu, blok v osobní komunikaci, komfortní situace, to vše představuje „výzvu – proč ne“. To vše chtějí mladé ženy zkusit, jelikož jsou přesvědčeny, že vše je o štěstí a vždy záleží na lidském přístupu.

Vzhledem k tomu, že každá informantka přemýšlí jiným způsobem a jinak se chová, má tak určité zásady, které vykazují protektivní faktory. V následujícím shrnutí z výsledků rozklíčujeme stěžejní odpovědi na DVO2: **Jaké protektivní opatření činí informantky, aby chránily svou identitu na seznamovacích aplikacích?**

Prostřednictvím odpovědí jsou zde zjevná opatření, která informantky dodržují a to v rámci sebe prezentace na seznamovacích aplikacích. To souvisí s tím, jakým způsobem na ně působí profily ostatních uživatelů. Skrze tyto profily získávají srovnání, prostřednictvím kterého jsou schopny si všimnout, jak se prezentují ostatní a ony samotné. Dokážou zhodnotit, co je zajímavé na ostatních profilech, a na úkor toho se odráží i jejich sebe prezentace, již ale s velkou opatrností. To je prvotní krok k tomu, jak dále svou identitu na seznamovacích aplikacích chrání. Projevilo se zde jak moc jsou schopny

postavit vztah na důvěře, k nimž informantky dost inklinují. V tomto ohledu vědí, že se důvěra přes sociální sítě buduje celkem snadno, a už v tomto případě je potřeba chovat se takovým způsobem, aby jejich soukromí a identita zůstala v bezpečí. Kvůli tomuto podnětu činí informantky protektivní opatření, která je přes již zmíněná rizika udržují v rámci možností v bezpečí.

Sníženou aktivitu v publikování informací o sobě a zveřejňování fotografií, které profil zdobí, spatřují pouze dvě informantky. Ty působí jako velmi opatrné. Fotografie nemají žádné, nebo takové, aby jim nebylo vidět do obličeje. Zásadní informace o sobě zveřejní, ale drží se spíš v ústraní. Zbylé čtyři informantky vystihuje následující citace: *Zase chci, aby o mě lidé věděli dost a mohli si vše přečíst a na základě toho mi ten like dát a kdo ví. Já třeba nevsázím jen na to, že někdo může vybírat jen na základě fotek, ale taky chce o tom člověku něco málo vědět, než se s ním třeba propojí.*

Nicméně v závěru se stejně shodují v jednom, i přes extrovertní typ sdílení informací mají své meze a nezveřejnily by nic, co by mohlo jejich soukromí ohrozit, například adresa apod. Pokud už se vyvine nějaké propojení a konverzace s uživatelem seznamovací aplikace, po čase vyvstane otázka, kdy je vhodná doba osobního setkání a kam zajít. V tomto ohledu činí informantky dost velká protektivní opatření, používají své osvědčené metody např.: sdílení mezi sebou, fungují jim vazby s blízkými, rodinou, kamarády. Pokud se schyluje k domluvení si první schůzky, informantky se drží striktně své lhůty pro první setkání. Ta jsou v rozmezí deset dní až měsíc, přičemž záleží na situaci. Obhajují to hlavně tím, že si zkouší vážnost vztahu, jak dlouho je uživatel schopný vydržet čekat, aby se lépe poznali. Informantky zmiňovaly před samotným setkáním si vyměnit svá telefonní čísla a zkusit si s dotyčným zavolat, aby slyšely hlas a zkusily zase jinou formu komunikace. Dalším protektivním opatřením je sdělení svým blízkým skutečnost toho, že si s někým přes seznamovací aplikaci dopisují a plánují se vidět. Jde o to, aby rodina nebo kamarádi věděli, s kým a kam mladá žena chce jít. V tomto případě to řeší sdílenou polohou přes mobilní telefon, aby blízký člověk měl zmapovaný opravdu každý krok v reálném čase.

Všechna tato opatření na úkor své bezpečnosti dělají automaticky už jen z důvodu toho, že většinová část k tomu byla od dětství vedená. Uvědomují si rizika s tím spojená, ať už ze svých předchozích zkušeností nebo zkušeností svých známých. Kvůli těmto představám se snaží zabránit extrémním situacím, ke kterým běžně ve světě dochází.

V následujícím shrnutí z výsledků stanovíme odpovědi na DVO3: **Jak se informantky chovají, při odhalení falešného profilu?** V prvé řadě je potřeba zmínit, že nikde nenalezneme ideální vzorce chování, ani návod na to, jak správně čelit takovým situacím. Informantky se chovají nejčastěji na základě svých zkušeností, kterým již v minulosti čelily, nebo se učí ze zkušeností svého sociálního okolí. Není od věci si připustit, že online prostor je dost složitý svět na to, abychom měli vše ošetřené.

Reálnost uživatele je klíčovou otázkou, na kterou se těžko hledá odpověď. Někdy se podaří vyhodnotit situaci jako rizikovou, tudíž že se podaří včas zastavit případné rizikové interakce. Jindy to lze odhadnout jen velmi obtížně. Svým způsobem, existují podle informantek možné kroky, kterými si lze ověřit, alespoň částečně, identitu podezřelých profilů. Vzápětí vidí, jakým způsobem se uživatel chová a jak se prezentuje, o to snazší je pak uživatele odhadnout. Konkrétní kroky k odhalení skutečnosti uživatele popisují, jako orientaci v soudobých tématech, zaslání fotografií s reálným časem a případně námi vymyšleným gestem, snaha o osobní setkání, kdy většinou falešný profil odmítne, komunikace skrze jiné sociální sítě, případně komunikace s webovou kamerou apod. Za falešný profil označí i takové, které se prezentují pod někým slavným, případně jsou zde fotografie neodpovídající obsahu apod.

Všechna tato opatření, které by informantky požadovaly po těchto profilech se týkají naučených vzorců chování. Uvědomují si rizikovost, předchází jí, chrání sebe, případně i ostatní uživatele seznamovacích aplikací. Nejčastějšími způsoby přerušení kontaktu mezi falešným profilem a informantkou je striktní ukončení konverzace, a v případě ochrany dalších potenciálních obětí je nahlášení a zablokování uživatele. Vzorce chování a preventivní opatření rozklíčují poslední oblast patřící do DVO4.

Poslední souhrn výsledků odpovídá na DVO4: **Jaká je prevence mezi informantkami v rámci online bezpečnosti?** V dané zkoumané oblasti jsme dostali komplexní souhrn poznatků, kterému předcházelo pět tazatelských otázek. Jsou to otázky zkoumající roli rodiče v předávání informací, prevenci z hlediska školských zařízení a jejich poskytované programy, vzdělávací aktivity a v neposlední řadě široké spektrum možností, které mohou mladým ženám pomoci v řešení rizikových situací. Cílem tedy bylo zjistit, jakým způsobem jsou mladé ženy informovány o prevenci a v jakém měřítku jsou schopny ji využít.

Z výsledků plyne poznatek toho, že rodina a výchovné působení v rodině hraje zásadní roli v prevenci a následném chování mladých žen v prostředí internetu a seznamovacích aplikací. Pečující rodiče, kteří mají zájem o své dítě, byť nemusí mít přímou zkušenost se seznamovacími aplikacemi, pouze chtějí udržet své děti v bezpečí. Udržují vzájemné vazby, až do dospělosti. Potřeba a možnost svěřit se je jeden z nejdůležitějších aspektů, kterými se dají řešit všemožné problémy.

Dalším řešeným faktorem je záměrné působení školských zařízení a jejich vliv na chování mladých žen. Informantky spatřují nedostatečnou informovanost na úkor této doby, která je, co se týče online prostoru, dost riziková. Chybí jim zastoupení propagace široké veřejnosti, i přes to, že je to téma aktuální, téměř se o tom dle jejich odpovědí nemluví, tudíž si nemohou být stoprocentně jisty, jak v této době probíhá výchova k preventivním opatřením a bezpečnosti v rámci online prostředí a seznamování se. Myslí si, že by rámce vzdělávání v tomto kruhu měly rozšířit natolik, aby toto téma nebylo společností tabuizované. Informantky by zařadily do školských zařízení více možností preventivního učení k danému tématu, než je doposud. Tím mají na mysli, více přednášek, besed, exkurzí a celkově zábavnou formou nastínit skrze informatiku, případně mediální výchovu taková témata, se kterými se může běžné dítě, či dospělí v každodenním životě setkat.

Na základě toho jsou informantky srozuměny s tím, kam se v případě nouze obrátit a jaké možnosti prevence a poradenství existují. Mimo rodinné prostředí se také odkazují na intervenční centra, linky důvěry, online linky, portály, které poskytují určité formy poradenství nebo se v krajním případě obrací na Policii ČR.

Tabulka 4 *Protektivní faktory vycházející z výsledků výzkumného šetření*

NA ÚROVNI RODINY	rodiče projevující lásku svým dětem, podpůrné rodinné zázemí, pozitivní sociální vazby, komunikace na úrovni rodič – dítě, otevřené vztahy, budování důvěry, úroveň rodičovských dovedností
NA ÚROVNI JEDNOTLICE	psychická odolnost, důvěra ve vlastní schopnosti, sociální obratnost, dobrá úroveň kognitivních funkcí a mentálních schopností, schopnost uvědomit si rizika

Závěr

Realizovaným výzkumným šetřením byly zodpovězeny dílčí výzkumné otázky. Tyto otázky se vztahovaly k motivaci informantek k používání seznamovacích aplikací, která měla převážné zastoupení vážného vztahu a udržení sociálního kontaktu, a to vlivem úspory času a komfortní situace ve srovnání s reálným seznámením. Tato rozhodnutí vychází především z vlastní iniciativy informantek, nebo naopak z přesvědčení a nátlaku sociálního okolí na základě zkušeností jiných. Mají potřebu být „in“ a mít zkušenost s používáním seznamovacích aplikací už jen proto, jestli by ony neměly to štěstí nalézt životního partnera.

V souvislosti s druhou výzkumnou otázkou byla zjišťována protektivní opatření, která činí informantky, aby chránily svou identitu na seznamovacích aplikacích. Odpovědi nalézáme v konkrétních opatřeních, které mladé ženy dodržují v rámci sebe prezentace a striktních pravidel při setkávání se skrze seznamovací aplikace, jimiž jsou zdrženlivé podněty k zveřejňování informací o sobě samé. Při případném shledání s dotyčnou osobou je hlavním motivem k zachování své bezpečnosti budování mezilidských vztahů a důvěry především se svou rodinou a blízkými, aby se mohly svěřit, diskutovat a ošetřit případná rizika. Dochází tu tak k prvotnímu vyskytování se protektivních faktorů.

V pořadí třetí výzkumnou otázkou bylo zjišťováno chování mladých žen, při odhalení falešného profilu. Nejčastěji je to přerušování kontaktu a ukončení konverzace. V případě ochrany dalších potenciálních obětí je to nahlášení a zablokování uživatele. Mladé ženy si tak uvědomují veškerá rizika, jejichž prevence vychází především z výchovného působení rodiny.

Zároveň došlo k analýze odpovědí na poslední výzkumnou otázku prevence mezi informantkami v rámci online bezpečnosti. Z výsledků plyne poznatek toho, že rodina a rodinné výchovné působení hraje zásadní roli v prevenci a k následnému chování mladých žen v prostředí internetu a seznamovacích aplikací. Vše spočívá v udržení vzájemných rodinných vazeb. Příčinou toho je nízká úroveň propagace ve školských zařízeních i přes její aktuálnost. Na základě toho jsou mladé ženy srozuměny s tím, na koho se v případě nouze obrátit a jaké možnosti prevence a poradenství existují.

Zobecnění poznatků je při realizaci kvalitativního výzkumného šetření spekulativní. Mezi tyto faktory patří subjektivita mladých žen. Všechny informantky

byly srozuměny a z výsledků šetření plyne jejich velká obezřetnost a adekvátnost v chování i přes rizika, kterým skrze falešné profily čelily. Z výsledků výzkumného šetření nevyplývá fakta, která by potvrzovala nemorální chování. Mladé ženy si uvědomují rizikovost dnešních moderních technologií a snaží se předat jejich zkušenosti dál a zamezit případným rizikovým jevům, které se mohou prostřednictvím seznamovacích aplikací vyskytovat.

Výzkumné šetření je přínosné svou aktuálností dnešní doby, i přes analýzu obtížně zobecnitelných jevů, jako jsou například subjektivní pocity a očekávání mladých žen. Diplomová práce se tak skrze výsledky snaží poukázat na důležitost stále větší propagace směrem k mladším generacím, jejichž téma s predikcí bude nejspíše i nadále vzrůstat. S ohledem na studovaný obor sociální pedagogiky, se mi potvrdila koncepce toho, jak důležitý článek je působení rodinného prostředí v životě jednotlivce a jak úzce souvisí se školním prostředím. Pokud by se zvýšila propagace těchto zařízení s důrazem na větší zastoupení prevence, poradenství a spolupráce s rodinou, domnívám se, že by to mohlo do budoucna přispět ke snížení rizikovosti.

Další vzniklé riziko a limitaci práce spatřuji ve výsledcích, které zkreslují aspekty zkoumané problematiky a zaměření se na preventivní opatření školských zařízení. Informantky ve věkovém rozmezí dvacet až třicet let retrospektivně odpovídaly převážně pasivně, už jen z důvodu toho, že pár desítek let zpátky tato problematika nebyla zcela aktuální, tudíž nebyla společností propagovaná. Odpovědi tak nezaznamenaly takové výsledky, jaké se zkráje očekávaly. Tento výzkum by byl zajímavý provést za pár let, kdy dnešní mladé generace odrostou a bude již možné větší srovnání na úrovni těchto vzdělávacích institucí.

S ohledem na srovnání dosavadních výzkumů se práce odlišuje svou specifikací na falešné profily, které ostatně nebyly jednoznačným výzkumem shledány. Práce i přes určitá omezení splnila očekávaný cíl prostřednictvím zjištění vyskytujících se protektivních faktorů v chování u mladých žen, které jsou důležitým předvojem k předcházení rizikových situací a s ním spojených negativních jevů v kyberprostoru. Ráda bych tak vyzdvihla potřebnost tématu pro další a podrobnější výzkum, který by mohl být širším polem pro odhalení potenciálních rizikových jevů, kterým by následující mladé generace mohly čelit.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

- AIKEN, Mary. *Nebezpečný efekt*. Přeložil Antonín SUCHÁNEK. Praha: Zed', 2021. ISBN 978-80-907909-4-0.
- BEŇO, Pavel. *Šarmantní násilníci: antimobbingová příručka*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0938-6.
- BĚLOHLAVÁ, Eva. *Mediální výchova: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Plzeň: Fraus, 2013. ISBN 978-80-7238-162-3.
- BLATNÝ, Marek, ed. *Psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3462-3.
- BLINKA, Lukáš. *Online závislosti: jednání jako droga? : online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-210-7975-5.
- BRANDTZÆG, B. Petter, LÜDERS, Marika & SKJETNE, Håvard Jan. *Too Many Facebook "Friends"? Content Sharing and Sociability Versus the Need for Privacy in Social Network Sites*, International Journal of Human-Computer Interaction, 26 (s. 11-12) 2010. ISSN 1044-7318.
- DIVÍNOVÁ, Radana. *Cybersex: forma internetové komunikace*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-636-8.
- DUSÍKOVÁ, Tereza. *Internet pro ženy*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2715-5.
- DUŠKOVÁ, Lenka a ŠAFAŘÍKOVÁ, Simona. *Kvalitativní metody pro rozvojová studia*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4740-7.
- FAURÉ, Christophe. *Jak přežít nevěru a zůstat spolu*. Přeložila Kateřina BODNÁROVÁ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0930-0.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozš. české vyd. Přeložil JŮVA, Vladimír a HLAVATÁ, Vendula. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

- GREENFIELD, Susan. *Změna myšlení: jak se mění naše mozky pod vlivem digitálních technologií*. Přeložil Radek VANTUCH. V Brně: BizBooks, 2016. ISBN 978-80-265-0450-4.
- HARDIE, Elizabeth a Tee, MING. *Excessive Internet Use: The Role of Personality, Loneliness and Social Support Networks in Internet Addiction*. Australian Journal of Emerging Technologies and Society. 5 (1) 34–47 (2007). ISSN 1449-0706.
- HARTMANNOVÁ, Lucie a KOLAŘÍK, Marek. *Citová vazba a způsoby řešení partnerských konfliktů v mladém dospělosti*. Praha: NLN, 2022. ISBN 978-80-7422-902-2.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
- HORSKÁ, Bohuslava, LÁSKOVÁ, Andrea a PTÁČEK, Ladislav. *Internet jako cesta pomoci: internetové poradenství pro pomáhající profese*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-034-6.
- HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.
- CHARVÁT, Martin. *O nových médiích, modularitě a simulaci*. Praha: Togga, 2017. ISBN 978-80-7476-121-8.
- JUNOVÁ, Iva. *Metody sociální pedagogiky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-698-8.
- KOHOUT, Roman. *Internetem bezpečně: příručka pro děti od 6 do 12 let*. Karlovy Vary: You connected, z.s, 2017. ISBN 978-80-270-3101-6.
- KOHOUT, Roman a KARCHŇÁK, Radek. *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary, 2016. ISBN 978-80-260-9543-9.
- KONEČNÝ, Štěpán. *Fenomén lhání v prostředí internetu*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5488-2.
- KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René. *Nebezpečné komunikační techniky spojené s ICT pro ředitele základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4555-7.

- KOPECKÝ, Kamil, SZOTKOWSKI, René a DOBEŠOVÁ, Pavla. *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. ISBN 978-80-244-5914-1.
- KOPECKÝ, Kamil, SZOTKOWSKI, René a KUBALA, Lukáš. *Bezpečné chování na internetu pro kluky a pro holky: (náměty na výukové aktivity)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2022. ISBN 978-80-244-6197-7.
- KRAUS, Blahoslav. *Společnost, rodina a sociální deviace*. Recenzované monografie. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-411-3.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
- KRAUS, Blahoslav a POLÁČKOVÁ, Věra. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- MACEK, Petr a LACINOVÁ, Lenka, eds. *Vztahy v dospívání*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2012. ISBN 978-80-87474-46-4.
- MCCARTHY, Linda a WELDON-SIVIY, Denise, eds. *Buď pánem svého prostoru: jak chránit sebe a své věci, když jste online*. Praha: CZ.NIC, [2013]. ISBN 978-80-904248-6-9.
- MIŠOVIČ, Ján. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). Praha: Slon, 2019. ISBN 978-80-7419-285-2.
- PAVLÁSEK, Michal a NOSKOVÁ, Jana, eds. *Když výzkum, tak kvalitativní: serpentínami bádání v terénu*. Etnologické studie. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6480-5.
- PETROWSKI, Thorsten. *Bezpečí na internetu: pro všechny*. Liberec: Dialog, 2014. Tajemství (Dialog). ISBN 978-80-7424-066-9.
- PILNÝ, Ivan a KUČEROVÁ, Tereza. *Manéž informačního věku: kdo uvízl v síti internetu*. Brno: BizBooks, 2014. ISBN 978-80-265-0169-5.
- POSPÍŠILOVÁ, Marie. *Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3306-0.

- ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0532-6.
- ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie*. 4., doplněné vydání. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1783-1.
- SIVÁK, Jakub. *Pilíře a limity ochrany osobnosti nejen ve dvacátém prvním století*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-683-9.
- STAŠOVÁ, Leona, SLANINOVÁ, Gabriela a JUNOVÁ, Iva. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-567-7.
- SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava, KRAUS, Blahoslav a BĚLÍK, Václav. *Sociální patologie a prevence pro studenty učitelských oborů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2017. ISBN 978-80-7435-686-5.
- SZOTKOWSKI, René. *Sexting u českých dětí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5793-2.
- SZOTKOWSKI, René, KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ, Veronika. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.
- ŠEĐOVÁ, Klára. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-149-2.
- ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. Psychologická setkávání. ISBN 80-7254-360-1.
- ŠVARŤÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TREPTE, Sabine a REINECKE, Leonard, eds. *Privacy online: Perspectives on Privacy and Self-Disclosure in the Social Web*. Springer, Berlin, Heidelberg, 2011. ISBN 978-3-642-21520-9.
- VALOUŠEK, Martin, FIALOVÁ, Eva, LECHNER, Tomáš et al., MATES, Pavel (ed.). *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-346-9.

- VANÍČKOVÁ, Eva, CHUDOMELOVÁ, Lenka, POHOŘELÁ, Jindra et al. *Metodika prevence násilí, online násilí a šikany ve školách*. [Praha]: [Fakultní nemocnice v Motole], [2016]. ISBN 978-80-87347-30-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
- VÁGNEROVÁ, Marie a LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-387-1.

Elektronické zdroje

- BARRADA, Juan Ramón, CASTRO, Ángel. Tinder Users: Sociodemographic, Psychological, and Psychosexual Characteristics. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, [online]. 2020, 17.21: 8047. [cit. 2024-02-20]. Available from: <https://doi.org/10.3390/ijerph17218047>
- Bezpečně-online: O projektu. In: *NCBI: Národní centrum bezpečnějšího internetu* [online]. [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://bezpecne-online.ncbi.cz/uvod/o-projektu>
- BREITSCHUH, Vanessa., GÖRETZ, Julia. (2019). User Motivation and Personal Safety on a Mobile Dating App. In: Meiselwitz, G. (eds) *Social Computing and SocialMedia. Design, Human Behavior and Analytics. HCII 2019. Lecture Notes in Computer Science*, vol 11578. Springer, Cham. Available from: https://doi.org/10.1007/978-3-030-21902-4_20
- CIOCCA, Giacomo, et al. Sexological Aspects Related to Tinder use: A Comprehensive Review of the Literature. *Sexual Medicine Reviews*, [online]. 2020, 8.3: 367-378. [cit. 2024-02-20]. Available from: <https://doi.org/10.1016/j.sxmr.2019.12.004>
- Cyberspace Operations: Concept Capability Plan 2016–2028. [online]. 2010 [cit. 2023-11-30]. Available from: www.fas.org/irp/doddir/army/pam525-7-8.pdf
- DEGEN, Johanna, KLEEBERG-NIEPAGE, Andrea. The More We Tinder: Subjects, Selves and Society. *Human Arenas*, [online]. 2022, 5.1: 179-195. [cit. 2024-02-20]. Available from: <https://doi.org/10.1007/s42087-020-00132-8>

- DigiKoalice: O Digiokoalici. In: *npi: Národní pedagogický institut ČR* [online]. 2021 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://digikoalice.cz/my-jsme-digikoalice/>
- E-bezpečí: Informace o projektu. In: *E-bezpečí: Centrum prevence rizikové virtuální komunikace* [online]. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci (c) 2008-2023 [cit. 2024-03-06]. ISSN: 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>
- FOWLER, Samantha A., BOTH, Lilly E. The role of personality and risk-taking on Tinder use. *Social Sciences & Humanities Open*, [online]. 2020, 2.1. [cit. 2024-02-20]. Available from: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2020.100067>
- GDI: *Interview: Dr. Michael Merzenich Discusses the Neuroscience Behind Dating Apps* [online]. 2019 [cit. 2022-12-8]. Available from: <https://www.globaldatinginsights.com/interviews/interview-dr-michael-merzenich-discusses-the-neuroscience-behind-dating-apps/>
- JELÍNEK, Martin a KLIMUSOVÁ, Helena. IMRAD: Systém organizace vědeckého textu pro originální empirické studie. In: *Masarykova univerzita* [online]. Psychologický ústav FF MU, 2020 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://psych.phil.muni.cz/media/34721/imrad.pdf>
- JSNS: Vzdělávací program: Jeden svět na školách. Mediální vzdělávání je důležité, shoduje se naprostá většina učitelů i ředitelů. Chybí ale jeho podpora ze strany státu In: *Člověk v tísni* [online]. 14.6.2023 [cit. 2024-03-1]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/medialni-vzdelavani-je-dulezite-shoduje-se-naprostavetsina-ucitelu-i-reditelu-chybi-ale-jeho-podpora-ze-strany-statu-10398gp>
- KALLIS, Rhiannon B. Understanding the motivations for using Tinder. *Qualitative Research Reports in Communication*, [online]. 2020, 21.1: 66-73. [cit. 2024-02-20]. Available from: <https://doi.org/10.1080/17459435.2020.1744697>
- KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René. Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu. In: *E-bezpečí* [online]. 2014 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/61-vyzkum-rizikoveho-chovani-ceskych-deti-v-prostredi-internetu-2014-prezentace/file>
- MCCARTHY, Ellen. What is catfishing? A brief (and sordid) history. *The Washington Post* [online]. 2016 [cit. 2024-02-13]. Available from: <https://www.washington>

post.com/news/arts-and-entertainment/wp/2016/01/09/what-is-catfishing-a-brief-and-sordid-history/

NCBI: Národní centrum bezpečnějšího internetu. In: *Safer Internet Centrum Česká republika*. [online]. Projekt provozovaný a koordinovaný NCBI od roku 2006-2018 [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.bezpecnyinternet.cz/cs/o-nas/>

Peter Chapman vs. Ashleigh Hall (Velká Británie, 2010). In: *E-Bezpečí: Centrum prevence rizikové virtuální komunikace* [online]. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci (c) 2008-2023 [cit. 2024-02-27]. ISSN: 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/kontakt/72-kazuistiky/1429-peter-chapman-vs-ashleigh-hall-velka-britanie-2010>

Pew Research Center: *10 facts about Americans and online dating* [online]. 2020 [cit. 2022-12-8]. Available from: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/02/06/10-facts-about-americans-and-online-dating/>

ResearchGate: *The Online Disinhibition Effect*. [online]. Cyberpsychology & behavior: the impact of the Internet, multimedia and virtual reality on behavior and society. Suler, John. 2004. uploaded by John Suler on 12 May 2015. [cit. 2023-08-25]. Available from: file:///d:/Users/Nikdo/Downloads/71994_Suler.pdf

SIIBAK, Andra. Constructing the Self through the Photo selection - Visual Impression Management on Social Networking Websites. In: *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 3(1). [online]. 2009 [cit. 2024-02-09]. Available from: <https://cyberpsychology.eu/article/view/4218>

Základní etapy cyber groomingu. In: *E-Bezpečí: Centrum prevence rizikové virtuální komunikace* [online]. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci (c) 2008-2023 [cit. 2024-02-02]. ISSN: 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kybergrooming/125-42>

Zdroje disinhibičního efektu. In: *E-Bezpečí: Centrum prevence rizikové virtuální komunikace* [online]. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci (c) 2008-2023 [cit. 2023-08-25]. ISSN: 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/dali-rizika/485-fenomen-disinhibini-efekt>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Motivace ke lhaní online dle Caspiho a Gorskyho (2006).....	20
Tabulka 2 Transformační tabulka.....	44
Tabulka 3 Charakteristika informantek.....	45
Tabulka 4 Protektivní faktory vycházející z výsledků výzkumného šetření.....	81

Seznam obrázků

Obrázek 1 Zdroje disinhibičního efektu	17
Obrázek 2 Etapy kybergroomingu.....	29
Obrázek 3 Procentuální znázornění bezpečnosti seznamování se skrze seznamovací aplikace	51
Obrázek 4 Procentuální znázornění negativních interakcí mladých žen na seznamovacích aplikacích.....	52

Seznam schémat

Schéma 1 Znázornění témat schématu ve spojitosti HVO a všech DVO	54
Schéma 2 Znázornění subtémat a kódů vztahujících se k tématu motivace informantek k používání seznamovacích aplikací.....	55
Schéma 3 Znázornění témat napříč otázkami ke schématu 2	58
Schéma 4 Znázornění subtémat a kódů vztahujících se k tématu protektivní opatření informantek, v zájmu ochrany svých identit na seznamovacích aplikacích.....	60
Schéma 5 Znázornění tématu napříč otázkami ke schématu 4	65
Schéma 6 Znázornění subtémat a kódů vztahujících se k tématu chování informantek při odhalení falešného profilu	67
Schéma 7 Znázornění tématu napříč otázkami ke schématu 6	71
Schéma 8 Znázornění subtémat a kódů vztahujících se k tématu prevence informantek v rámci online bezpečnosti	72

Seznam příloh

Příloha A Informovaný souhlas k rozhovoru.....	I
Příloha B Seznam otázek do rozhovoru.....	II
Příloha C Podrobný přehled kódování DVO1	III
Příloha D Podrobný přehled kódování DVO2	IV
Příloha E Podrobný přehled kódování DVO3	V
Příloha F Podrobný přehled kódování DVO4	VI

Přílohy

Příloha A *Informovaný souhlas k rozhovoru*

Informovaný souhlas k rozhovoru pro účely diplomové práce

Já, níže podepsaná dávám **souhlas k realizaci rozhovoru, pořízení zvukového záznamu a použití získaných informací pro účely vypracování diplomové práce** Terezy Hlaváčové, studentky oboru Sociální pedagogika na Ústavu sociálních studií Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové.

Název diplomové práce je *„Rizikový životní styl mladých žen v online prostoru, možnosti prevence a poradenství“*. Cílem práce je **popsat protektivní faktory v chování mladých žen s používáním seznamovacích aplikací v kontextu setkávání se s falešnými identitami**. Výzkumné šetření je provedeno formou dobrovolného, anonymního, polostrukturovaného rozhovoru s vybranými mladými ženami v průběhu března 2024.

Datum uskutečněného rozhovoru:

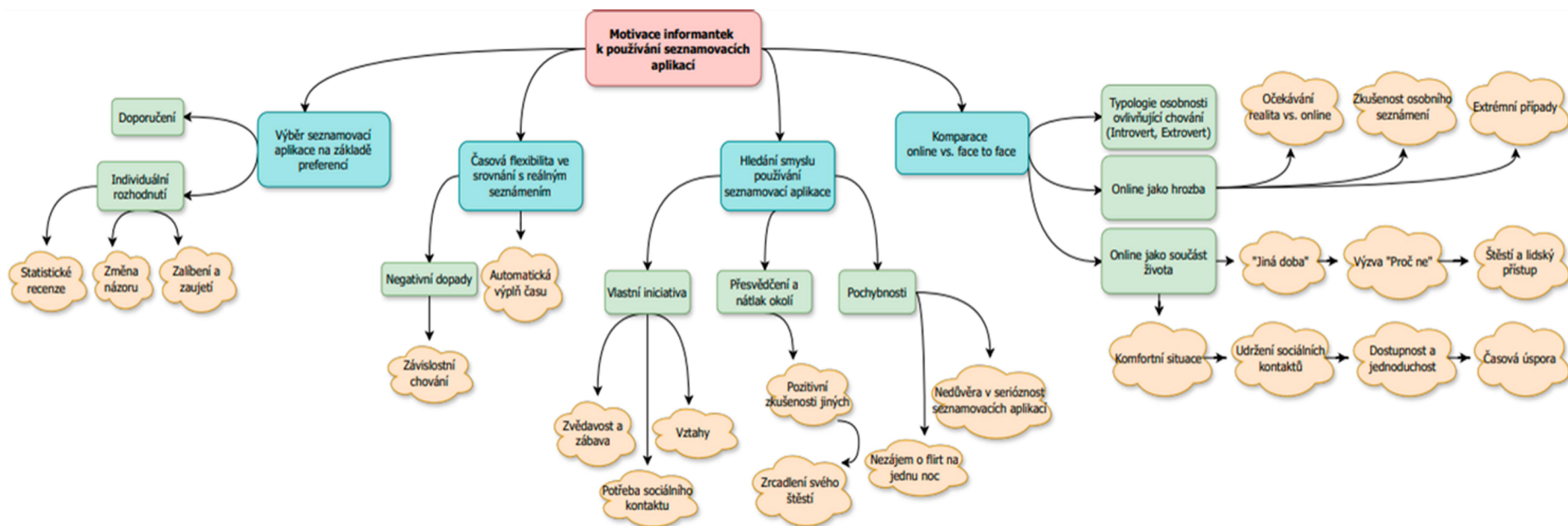
Podpis:

Příloha B *Seznam otázek do rozhovoru*

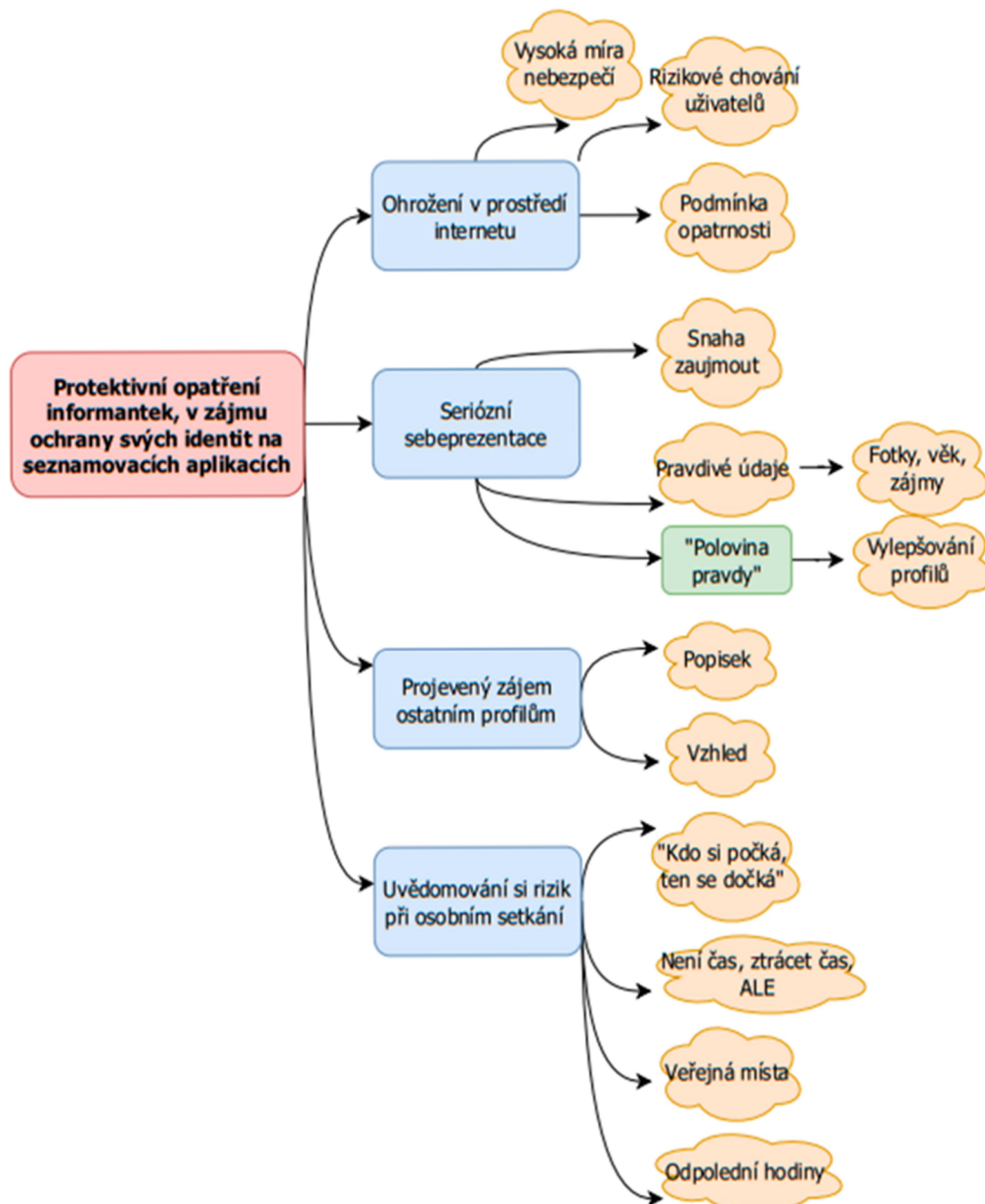
TO1: Jakou seznamovací aplikaci používáte?
TO2: Kolik času aplikaci věnujete?
TO3: Co vás přimělo používat seznamovací aplikace?
TO4: Dáváte na základě vašich zkušeností přednost online seznamování nebo reálnému seznámení?
TO5: Je podle vás online seznamování bezpečné?
TO6: Jak se prezentujete na seznamovací aplikaci? (Jaké osobní údaje o sobě na profil dáváte, včetně fotek apod.)
TO7: Jaké profily vás primárně zaujmou a čím?
TO8: Jak dlouho jste s jiným uživatelem v kontaktu, než se s ním osobně sejdete?
TO9: Dáváte si první schůzku na veřejném místě? (restaurace, kavárny, parky apod.)
TO10: Jak si ověříte, že se jedná o skutečného / reálného uživatele?
TO11: Požadoval po vás falešný profil intimní (erotickou) fotografii, video, finanční prostředky apod.? (Jak jste se zachovala?)
TO12: Snažil se vás někdy falešný profil opětovně kontaktovat? (Jak jste jeho pronásledování ukončila?)
TO13: Jaké doporučení a rady jste ohledně seznamování na internetu dostala od svých rodičů?
TO14: Je podle vás problematika seznamování aktuální a měla by být více propagována na školách?
TO15: Sehrála u vás škola nějaký zásadní vliv o tom, jak bezpečně používat internet?
TO16: Absolvovala jste někdy preventivní program ohledně bezpečnosti na internetu?
TO17: Kam byste se v krajním případě nouze obrátila, pokud byste zažila negativní zkušenost, kterou byste svými silami nedokázala zvládnout?

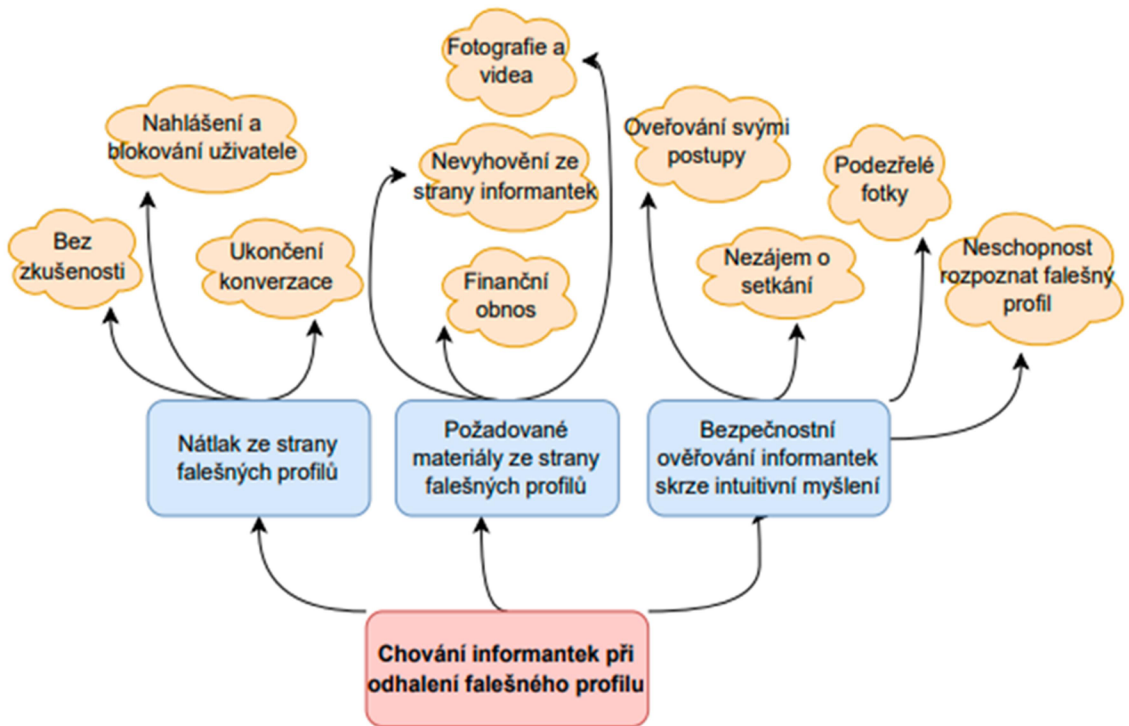
Příloha C Podrobný přehled kódování DVO1

Příloha D Podrobný přehled kódování DVO2

Příloha E Podrobný přehled kódování DVO3

Příloha F Podrobný přehled kódování DVO4

